

ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้าน
พัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การ
บริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี

โดย
สุรเชษฐ ลี้มเฉลิม

สนับสนุนงบประมาณโดย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ประจำปีงบประมาณ 2561

STUDY ON THE PROBLEM SITUATION IN
IMPLEMENTATION OF POLICY ON EDUCATIONAL
DEVELOPMENT IN PATHUM THANI AREA: CASE STUDY
ORGANIZATION ADMINISTRATES TUMBOL PART ,
KLONG SEE, PATHUM THANI PROVINCE

By

SURACHET LIMCHALERM

Granted by

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Fiscal year 2018

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทาง และให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย นายอุตร หลักทอง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่ให้ความกรุณา สละเวลาตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัยฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี ในการค้นคว้าข้อมูล และการอำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นไปอย่างราบรื่น

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยตรีนิติศน์ บุญมี ที่เป็นผู้ให้ความรู้อันเป็นประโยชน์ในการดำเนินการของผู้วิจัย และ นางสาวพิจิตรา พิสิฐนรชัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยตลอดมา ในการนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้จึงทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุรเชษฐ ถิ่นเฉลิม
พฤศจิกายน 2561

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : SOC-04 / 2561.

ชื่อโครงการ : ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา ในพื้นที่
ปทุมธานี: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อนักวิจัย : นายสุรเชษฐ ลิ้มเฉลิม

การศึกษาการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ทราบถึงการเตรียมความพร้อม ปัญหาและความต้องการในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows version 10 และทำการแปลผล ค่าร้อยละ (percentage) และ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ ปทุมธานี: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี แบ่งเป็น 5 ด้าน

ด้านที่ 1 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ห้องสมุด และ งานนิเทศภายใน มีเพียงร้อยละ 28.6

ด้านที่ 2 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการ บริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียนการรับนักเรียนเข้าเรียน อบต. รับผิดชอบเพียงร้อยละ 7.1

ด้านที่ 3 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษาอาหารกลางวันของนักเรียน และสวัสดิการครู มีเพียงร้อยละ 42.9

ด้านที่ 4 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของ โรงเรียนกับชุมชน การบริการวิชาการของโรงเรียน มีเพียงร้อยละ 35.7

ด้านที่ 5 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตามประเมินผล การดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนนิเทศ/เยี่ยมชมน้อยกว่าร้อยละ 1 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 21.4

คำสำคัญ : การนำนโยบายไปปฏิบัติ การจัดการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล

E-mail Address : surachat.lem@rmutr.ac.th

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม พ.ศ. 2560 – กันยายน พ.ศ. 2561

Abstract

Code of project : SOC-04/2018

Project name : Study on the Problem Situation in Implementation of Policy on Educational Development in Pathum Thani Area: Case study organization administrates Tumbol part , Klong See, Pathum Thani province

Researcher name : Mr Surachet Limchalerm

The study of local education management (according to the 1999 National Education Act) of district Klong Si, Pathum Thani Province, in order to be aware of the preparation, problems and needs in various fields, which will be information for use as guidelines for operations for various district administration organizations.

The researcher used data obtained from data collection, using questionnaires to analyze the data, using the SPSS software package (Statistical Package for Social Sciences) for Windows version 10 and interpreting results, percentage and content analysis.

The results of the research revealed that, the problems of implementing policy in educational management development in Pathum Thani area: a case study of the district administration organization, Klong Si, Pathum Thani Province divided into 5 areas;

Part 1: Problems in the management of district administration organizations, are planning on educational management guidelines in schools, libraries and internal supervision; only 28.6 percent.

Part 2 : The problems of education management of district administration organization, are decision making in administration and education management within the school, accepting students to attend the SAO school; responsible for only 7.1 percent.

Part 3 : The problems of education management of district administration organization, are about the human resource mobilization and other resources, for the management of student lunches and teacher welfare; only 42.9 percent.

Part 4 : The problem of education administration of district administration organization, are about the academic services of schools; only 35.7 percent.

Part 5 : The administration of district administration organization, are supervising, monitoring, evaluating the performance and publicizing the work of the supervisory school / visit at least 1 time per session; Only 21.4 percent.

Keywords: Policy implementation / Educational management / District Administrative Organization

---

E-mail Address : surachat.lem@rmutr.ac.th

Period of project : October 2017 - September 2018

สารบัญ

	หน้า	
กิตติกรรมประกาศ	ค	
บทคัดย่อภาษาไทย	ง	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ	
สารบัญ	ฉ	
สารบัญตาราง	ช	
สารบัญภาพ	ฌ	
บทที่ 1	บทนำ	1
	1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	2. วัตถุประสงค์การวิจัย	6
	3. ขอบเขตการวิจัย	6
	5. นิยามศัพท์	7
	6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2	ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
	1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา	9
	2. แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	18
	3. แนวคิดการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	34
	4. ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา	49
	5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
	6. กรอบแนวคิดการวิจัย	64
บทที่ 3	ระเบียบวิธีการวิจัย	66
	1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66
	2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
	3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	69
	4. การวิเคราะห์ข้อมูล	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	70	
บทที่ 4	ผลการวิจัยและผลการวิเคราะห์	71
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	72	
2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติ	75	
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษา	116	
บทที่ 5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	122
1. สรุปผลการวิจัย	122	
2. อภิปรายผล	129	
3. ข้อเสนอแนะ	134	
บรรณานุกรม	136	
ภาคผนวก ก	หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่วิจัย	137
ภาคผนวก ข	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	139
ภาคผนวก ค	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	153
ภาคผนวก ง	รูปภาพกิจกรรมกองการศึกษา อบต.คลองสี่	155
ประวัติผู้วิจัย	157	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ผู้บริหาร)	69
2	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ครูผู้สอน)	71
3	ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ผู้บริหาร)	73
4	ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน(ครูผู้สอน)	77
5	ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ผู้บริหาร)	80
6	ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ครูผู้สอน)	84
7	ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา(ผู้บริหาร)	88
8	ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา(ครูผู้สอน)	92
9	ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน (ผู้บริหาร)	96
10	ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน (ครูผู้สอน)	100
11	ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน (ผู้บริหาร)	104
12	ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน (ครูผู้สอน)	106
13	วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน	113
14	วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน	114
15	วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา	115
16	วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน	116
17	วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน	117

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) หรือ PDCA	43
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	62
3	กองการศึกษา อบต.คลองสี่ จัดพิธีจบการศึกษาให้แก่นักเรียนระดับอนุบาล	156
4	พิธีรับประกาศนียบัตรจบการศึกษาระดับอนุบาล อบต.คลองสี่	156
5	ผู้ปกครองและครูร่วมพิธีจบการศึกษาของนักเรียนระดับอนุบาล อบต.คลองสี่	156

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นผลทำให้โลกไร้พรมแดน และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในที่หนึ่ง สามารถสื่อสารถึงกันและมีผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อไปยังสถานที่อื่นๆ ทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว การเรียนรู้และเตรียมตัวที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น ปัจจัยซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้แก่ สติปัญญาและความสามารถของคน ดังนั้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการศึกษาจะเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างและพัฒนาคุณภาพของคนให้สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่สามารถรู้จักคิดและวิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา รู้จักที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักมาตรฐานการศึกษา, 2544) กล่าวคือการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ ความชาญฉลาด เป็นคนดี คนเก่ง มีร่างกายแข็งแรงพร้อมที่จะเป็นรากฐานของชีวิต ในการที่ก้าวไปอยู่ในสังคมและโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากสถิติศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้วชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2543) ในการพัฒนา ประเทศต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ เพราะกำลังคนมีประสิทธิภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นฐานของการศึกษา ในระดับสูงที่จะต้องเน้นคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาของรัฐ ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมามีลักษณะการรวมอำนาจอยู่ที่ส่วนกลางทำให้เกิดความล่าช้า นอกจากนี้ท้องถิ่นและชุมชนไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยตรง สถานศึกษาเองก็ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลาย หลาย และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนได้ (ประภาพรรณ ไชยวงษ์, 2544) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้อง

เป็นไปเพื่อพัฒนาบุคคล ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ.2546 : 5) โดยมาตรฐานการศึกษาของชาติด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2548 ก : 3) คุณภาพการศึกษาเป็นผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีปัจจัยในการบริหารและจัดการศึกษาที่เป็นปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพการศึกษาหลายด้านด้วยกัน (Lunenburg and Ornstein. 2004 : 40) ทั้งนี้คุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษา (Haydren and Thomson. 2000 : 7) การจัดการศึกษาของรัฐบาลไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการ ประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 1-59)ในการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและกระทันหัน โดยไม่รู้เท่าทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน จึงทำให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยตกต่ำอย่างไม่เคยประสบมาก่อนในช่วง พ.ศ.2540-2544 ซึ่งทำให้เกิดวิกฤติปัญหาเศรษฐกิจ โดยได้มีการวิเคราะห์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับคุณภาพในการพัฒนาคน จนได้ข้อสรุปว่าควรจะได้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามความต้องการของสังคมโดยการให้มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา ลงไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎร. 2544 :12-13)และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกลซึ่งมีหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับมอบการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ โดยการดูแลการจัดและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกลซึ่งมีหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น และได้รับมอบการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้ เมื่อพิจารณาย้อนหลังจะเห็นว่าได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญเน้นหนักไปในด้านการพัฒนาด้านการจัดสรรงบประมาณประโยชน์ให้กับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ที่มีมาอย่างยาวนาน แต่จะพบว่ามักไม่ค่อยได้มีบทบาทเกี่ยวกับด้านการจัด

การศึกษามากนัก เมื่อเกิดการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งสถานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลายเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด จึงจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้กับท้องถิ่น เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งบทบาทดังกล่าวมาส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษา ซึ่งเมื่อมีการกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์ลงไปก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร การเงิน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาซึ่งยังขาดความเข้าใจเป็นอย่างมาก (พิณสุตา สิริธรงค์ศรี. 2541 : 102-104) รวมทั้งปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบล และปัญหาการถ่ายโอนสถานศึกษาให้อยู่ในความดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2544 : 19-20) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเตรียมความพร้อมปัญหาและความต้องการสำหรับการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ทราบถึงการเตรียมความพร้อม ปัญหาและความต้องการในด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเป็ข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ ในการรองรับการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาในอนาคต เพื่อให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถในการเป็นหน่วยงานในท้องถิ่นที่ช่วยให้การจัดการศึกษาสามารถเคลื่อนตัวไปได้จนเกิดผลที่เป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ประชาชนและหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ความในมาตรา 9 (6) ได้บัญญัติไว้ว่า “การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน สังกัดอื่น”

มาตรา 10 วรรคแรกได้บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และ โอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมี คุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

นอกจากนี้ในมาตรา 12 บัญญัติไว้ว่า “นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัวย องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่ กำหนดใน กฎกระทรวง” มาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า “ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวย ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และ รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความ ต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การ พัฒนาระหว่างชุมชน”

มาตรา 41 บัญญัติไว้ว่า “องค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาใน ระดับใดระดับ หนึ่งหรือทุกระดับความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น”

มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติ ฉบับดังกล่าวยังกำหนดเพิ่มเติมอีกว่า “ให้กระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานงานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัด การศึกษา สอดคล้อง กับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรร งบประมาณอุดหนุนการจัด การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ซึ่ง องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย องค์กรบริหารส่วนตำบล มีชื่อย่อเป็นทางการว่า อบต. มีฐานะ เป็นนิติบุคคล และเป็น ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 โดย ยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท อบต. มีสภาตำบลอยู่ในระดับสูงสุด เป็นผู้กำหนดนโยบายและ กำกับดูแลกรรมการบริหาร ของนายกองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงานองค์กร บริหารส่วนตำบล และมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวันโดยมี ปลัดและรองปลัด อบต. เป็นหัวหน้างานบริหาร ภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้ เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ของ อบต.แต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ รับผิดชอบอยู่ เช่น 1. สำนักงานปลัด 2. ส่วนการคลัง 3. ส่วนสาธารณสุข 4. ส่วนการศึกษา 5. ส่วน

การโยธา ซึ่งโดยเฉพาะส่วนการศึกษาทำให้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (พระราชบัญญัติสภา
ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537:19)

ขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการ ได้เตรียมการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยซึ่งได้ดำเนินการแก้ปัญหาต่างๆ โดยมองเห็นว่าคนเป็น
ปัจจัย สำคัญในการพัฒนา หากคนได้รับการพัฒนาขึ้นแล้วก็จะทำให้สังคมและประเทศชาติพัฒนาได้
ดังจะเห็น ได้จากการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มีสาระที่
เน้นการพัฒนาคนหรือยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยส่งเสริมให้คนไทยได้รับการพัฒนา จึง
ได้มี การปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจากการที่รัฐเป็นผู้จัดทำสั่งการและดำเนินการเองไปสู่การ
กระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฝ่ายดำเนินการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยรัฐให้การ
สนับสนุนเป็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคม เพื่อชุมชนดูแลการจัดการศึกษา
เพราะชุมชนในท้องถิ่นย่อมรู้ถึงความต้องการของตนเองดีที่สุด และมีความเอาใจใส่อย่างจริงจัง กับ
การพัฒนาการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษาของลูกหลานของตนเองมากกว่าจากบุคคลภายนอก การ
กระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรในท้องถิ่นและ
ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ริเริ่มดำเนินการต่าง ๆ ในชุมชนด้วยตนเองอย่างจริงจัง อันจะส่งผล ดี
ต่อความเข้มแข็งและศักยภาพของชุมชน และประเทศชาติเกิดผลดีต่อการพัฒนาตนเองที่ยั่งยืนใน
ระยะยาว การสนับสนุนบทบาทของสถาบันสังคมให้เข้มแข็ง ได้แก่ สถาบันครอบครัว การศึกษา
ศาสนา สื่อมวลชน ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมบทบาทขององค์การเอกชน
สาธารณะประโยชน์ที่ดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม การส่งเสริมดังกล่าวอาจทำได้ทั้งใน
รูปแบบของการสนับสนุนด้านงบประมาณการเงินโดยตรงและโดยอ้อม ด้านการให้ความรู้ ต้องมีการ
สร้างกลไกของชุมชนเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลตรวจสอบสถาบันทางสังคมให้ปฏิบัติในบทบาทที่สมควร
และเหมาะสม

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งได้รับมอบการกระจายอำนาจใน
การจัดการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้ เมื่อพิจารณาย้อนหลังจะเห็นว่าได้ว่า องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีบทบาทหน้าที่เน้นหนักไปในด้านการพัฒนาด้านการจัด
สาธารณะประโยชน์ให้กับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ที่มีมานาน แต่จะพบว่ามัก
ไม่ค่อยได้มีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการศึกษามากนัก เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ทำให้

องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด จึงจำเป็นต้องมีบทบาทที่สำคัญในการดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้กับท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งบทบาทดังกล่าวส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษา ซึ่งเมื่อมีการกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์ลงไปก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร การเงินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาซึ่งยังขาดความเข้าใจเป็นอย่างมาก (พิณสุตา สิริธรงค์ศรี. 2541 : 102-104)รวมทั้งปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบล และปัญหาการถ่ายโอนสถานศึกษาให้อยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2544 : 19-20) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเตรียมความพร้อม ปัญหาและความต้องการสำหรับการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ทราบถึงการเตรียมความพร้อม ปัญหาและความต้องการในด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเป็ นข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ ในการรองรับการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาในอนาคต เพื่อให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถในการเป็นหน่วยงานในท้องถิ่นที่ช่วยให้การจัดการศึกษาสามารถเคลื่อนตัวไปได้จนเกิดผลที่เป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ประชาชนและหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่

2.2 เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่

3. ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาตัวแปรดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่ ปทุมธานี กรณีศึกษา อบต. คลองสี่ โดยการจัดการศึกษาตามนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่ ปทุมธานี กรณีศึกษา อบต. คลองสี่ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียน
- 2) ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน

- 3) ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา
- 4) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน
- 5) ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน

2. ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประชากรเป้าหมายที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ปทุมธานี กรณีศึกษา อบต. คลองสี่

3. ขอบเขตระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดการศึกษาดำเนินงานในพื้นที่ ปทุมธานี อบต. คลองสี่ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึง กันยายน พ.ศ. 2560

4. นิยามศัพท์สภาพ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การบริหารนโยบายที่ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมองค์การปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่มบุคคล สมรรถนะและความร่วมมือของพนักงานภาครัฐ และภาคเอกชน สภาพแวดล้อมของระบบ และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย

การจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับถ่ายโอนมาจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยงานราชการบริหารส่วนตำบลที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในจังหวัดปทุมธานีที่จัดการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กยึดเกณฑ์รายได้ไม่เกิน 6 ล้านบาทต่อปี

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

2.1 พบสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่

2.2 ได้ข้อเสนอแนะทางพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง / ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยศึกษาแหล่งข้อมูลจาก เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยเล่มนี้ โดยมีลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา
  - 1.1 ความสำคัญของการกระจายอำนาจทางการศึกษา
  - 1.2 ความหมายของการกระจายอำนาจทางการศึกษา
  - 1.3 หลักการและรูปแบบการกระจายอำนาจ
  - 1.4 แนวคิดที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา
  - 1.5 นโยบายและการดำเนินงานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา
2. แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
  - 2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
  - 2.2 หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
  - 2.3 การมีส่วนร่วมทางการศึกษา
3. แนวคิดการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.1 ความเป็นมาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.2 หลักในการบริหารสถานศึกษา
  - 3.3 ภารกิจหน้าที่ของสถานศึกษา
4. ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยภายในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
6. สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์ให้มีการบริหารการศึกษาให้เป็นไปตามรูปแบบที่มีการกระจายอำนาจ ซึ่งได้ระบุไว้ตามมาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542:21)

ลักษณะของแนวคิดในเรื่องการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีความสำคัญอยู่ที่การได้รับอำนาจการตัดสินใจ ในการจัดการและการบริหารการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์ หรือเป็นผู้ปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ในขณะที่ภาครัฐกระทำหน้าที่เสมือนพี่เลี้ยงหรือผู้ชี้แนะและตรวจสอบการดำเนินการเท่านั้น (ภานุวัฒน์ ภัคดีวงศ์, 2541: 30) โดยรูปแบบทั่วไปที่มีการกระจายอำนาจจะมีหลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา กล่าวคือ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งการที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามหลักการดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือแม้กระทั่ง ครู ผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นเป็นยุทธศาสตร์หลักในการสร้างกลไก และเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้มแข็ง สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดกับทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.1 ความสำคัญของการกระจายอำนาจทางการศึกษา

การกระจายอำนาจทางการศึกษา ได้ถูกนำมาใช้ในบริบทยุทธศาสตร์ทางการพัฒนาการศึกษาอีกหนึ่งยุทธศาสตร์เพื่อใช้ในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อนำไปสู่การเกิดคุณภาพการเรียนรู้ (quality learning) เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านการศึกษาโดยมีกระทรวงศึกษาธิการกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาจะเป็นไปเพื่อให้คนไทยได้รับบริการการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี เป็นไปอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพในระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย (ภานุวัฒน์ ภัคดีวงศ์, 2542,:28)

หัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจทางการศึกษา อยู่ที่หน่วยงานระดับล่างหรือสถานศึกษาจะเป็นผู้ใช้อำนาจการตัดสินใจในการบริหาร งบประมาณทางการบริการการศึกษาให้แก่เยาวชนในท้องถิ่นการดำเนินการดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการที่ทุกฝ่ายในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะที่เป็นการดำเนินการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตรวจสอบ ร่วมประเมิน และร่วมพัฒนา โดยดำเนินการใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการพัฒนา และเป็นการดำเนินการพัฒนาโดยอาศัยองค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการ

1.2 ความหมายของการกระจายอำนาจทางการศึกษา

หลักการของการกระจายอำนาจ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายหลากหลายดังต่อไปนี้

ประยงค์ เต็มขวลา (2540,:200) กล่าวว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การลดอำนาจควบคุมที่เคยรวมศูนย์ไว้เดิมให้ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการแทน

ฮาร์วี และมาลองค์ (Harvy & Makong อ้างถึงใน ภาณุวัฒน์ ภัคดีวงศ์, 2540:23) กล่าวถึง ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ในหนังสือชื่อ Decentralization Area development in Practice in Asia ไว้ว่าเป็นการทดแทนการใช้กรอบวางแผนแบบ Bottom-up Approach และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

ภาณุวัฒน์ ภัคดีวงศ์ (2542,:27) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา หมายถึง การที่รัฐให้อำนาจในการตัดสินใจ (decision-making power) ในการที่จะสามารถดำเนินการจัดการและบริหารการศึกษาในลักษณะที่เป็นองค์อำนาจหน้าที่ (authority) แก่ท้องถิ่น ทั้งที่เป็นองค์กรปกครองตนเองของท้องถิ่นอันเป็นองค์กรที่เป็นนิติบุคคล และ องค์กรในชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคลท้องถิ่นได้ร่วมกันดำเนินการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการเข้าร่วมกันในการจัดการและบริหารการศึกษาของท้องถิ่น จะต้องอยู่ในรูปของการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดการและบริหารการศึกษา

พิณสุตา สิริธรงค์ศรี (2544,:45) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา หมายถึง หน่วยงานบริหารในส่วนกลางยอมให้หน่วยงานระดับล่าง หรือระดับผู้ปฏิบัติมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ การตัดสินใจทางการบริการและการจัดการศึกษาด้วยตนเอง โดยอยู่ในความรับผิดชอบ และการกำกับจากส่วนกลาง

จากที่กล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การมอบอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและตัดสินใจไปสู่หน่วยงานระดับล่างสุดหรือสถานศึกษาเป็นผู้ใช้อำนาจการตัดสินใจ ในการบริหารและจัดการทางการบริการการศึกษาแก่เยาวชนในท้องถิ่น โดยให้อิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งจะมีประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.3 หลักการและรูปแบบการกระจายอำนาจ

การศึกษาหลักการและรูปแบบการกระจายอำนาจ มีหลักในการพิจารณา ดังต่อไปนี้

1.3.1 หลักของการกระจายอำนาจ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะไว้ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เกรียง เอี่ยมสกุล (ม.ป.ป.,:12) กล่าวถึง หลักการกระจายอำนาจไว้ว่า เป็นการกระจายภาระหน้าที่ อำนาจในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตที่วางไว้ ตามวิธีการของท้องถิ่นนั้นเห็นสมควร

ตระกูล อุดมเสียง (2538,:10) กล่าวถึง หลักการกระจายอำนาจไว้ว่า เป็นการกระจายอำนาจวินิจฉัยสั่งการและการบริหารลงไปยังหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ผู้รับมอบอำนาจ ต้องมีความพร้อมในการรับหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่มากขึ้น โดยผู้ที่กระจายอำนาจให้ ความสนับสนุนอย่างเพียงพอ ต้องสร้างดุลยภาพระหว่างหน้าที่ความรับผิดชอบกับอำนาจหน้าที่ที่ เพิ่มขึ้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในประสิทธิภาพประสิทธิผล การทำงานและก่อประโยชน์ต่อประชาชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546,:11-13) ได้กำหนดหลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไว้ว่า เป็นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาของสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้เป็นนิติบุคคลและให้มีกรรมการการบริหาร โดยกำหนดให้ประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนบริหารงบประมาณ การเงินและบุคลากร ในทุกระดับ การใช้ทรัพยากรร่วมกันดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และผู้เรียน โดยกำหนดให้ประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด หลักสูตร แบบเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ยกเว้นวิชาที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และภาษาไทย และมีความต่อเนื่องสอดคล้องกันเป็นระบบตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อการต่อเนื่องกับการอาชีพทั้งในและนอกระบบโรงเรียนตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ และสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนในการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด และอำเภอ

โดยหลักการและเหตุผลของการกระจายอำนาจทางการศึกษาต้องดำเนินไปเพื่อให้ท้องถิ่นได้พัฒนาความสามารถของตนเองอยู่บนพื้นฐานภายใต้การตัดสินใจของตนเอง โดยเกิดจากสาเหตุกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในบริบทของสังคมโลกและสังคมไทยโดยรวม นอกจากนี้ยังมีเรื่องของความล่าช้าในระบบราชการไทยที่ไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ปัญหา

ภายในท้องถิ่น รวมถึงความไม่มีประสิทธิภาพของระบบการเมืองไทยในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนในท้องถิ่น (ภาณุวัฒน์ ภัคตวิงศ์ (2541: 32) กล่าวว่า โดยสรุปแล้วหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาไปให้กับองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการใช้อำนาจจะประกอบด้วย

1. ความเป็นนิติบุคคล องค์กรต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล
2. การมีงบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรต้องมีงบประมาณเป็นของตนเอง
3. การมีบุคลากรเป็นของตนเอง องค์กรต้องมีบุคลากรเป็นของตนเอง
4. องค์กรคณะบุคคลผู้ดำเนินการสาธารณะขององค์กรต้องมาจากการเลือกตั้ง ดังนั้น

องค์กรต้องมีการเลือกตั้งบุคคลเข้ามาทำหน้าที่บริหารองค์กร

สำหรับอำนาจหน้าที่ส่วนกลางหรือผู้ที่ให้อำนาจควรกระจายไปให้องค์กรผู้รับมอบอำนาจ ควรจะประกอบด้วย

1. อำนาจการบริหารทางวิชาการ ตั้งแต่การบริหารและการจัดการเรียนการสอนการบริหารหลักสูตรในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรกลางของกระทรวงศึกษาธิการหรือหลักสูตรท้องถิ่น อำนาจที่ได้ควรจะต้องครอบคลุมทั้งอำนาจในการอนุมัติหลักสูตรด้วย
2. อำนาจบริหารบุคลากร ตั้งแต่ขั้นการได้มาการธำรงรักษาการพัฒนาและการให้ออกจากงาน
3. อำนาจการบริหารการคลังโรงเรียนหรืองบประมาณการศึกษา ตั้งแต่การจัดหา การสรรหา การจัดตั้ง การจัดสรร การกำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และการประเมินค่าใช้จ่าย
4. อำนาจการบริหารและพัฒนานโยบาย แผนงานโครงการในการพัฒนา การจัดการและการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น หรือสถานศึกษาหรือจังหวัดแล้วแต่กรณี
5. อำนาจการบริหารจัดการโรงเรียนในด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ เพื่อความสะดวกในการจัดตั้ง ยุบเลิก การสนับสนุน และกิจกรรมอื่น ๆ อันเป็นการสนับสนุนจัดการและบริหารการศึกษาของท้องถิ่น

1.3.2 รูปแบบการกระจายอำนาจ

นักวิชาการได้กล่าวถึงรูปแบบการกระจายอำนาจไว้หลายรูปแบบอย่างหลากหลาย ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

อนันตชัย ไชยศักดิ์ (2538, : 23-25) ได้แบ่งรูปแบบของการกระจายอำนาจออกเป็น 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การให้อำนาจ (devolution) เป็นการกระจายอำนาจทางการเมืองโดยให้อำนาจและความรับผิดชอบการปกครองระดับชาติไปยังระดับท้องถิ่น รูปแบบที่ 2 การแบ่งอำนาจ (deconcentration) เป็นลักษณะการกระจายอำนาจทางบริหาร โดยมอบหน้าที่และความรับผิดชอบจากส่วนกลางไปยังภูมิภาค จังหวัดและหน่วยงานในพื้นที่ รูปแบบที่ 3 การให้ออกชนดำเนินการ

(privatization) เป็นการมอบอำนาจความรับผิดชอบอย่างใดอย่างหนึ่งของราชการไปให้เอกชน ดำเนินการ รูปแบบที่ 4 การให้องค์การพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชนเข้าร่วมดำเนินการบางอย่าง เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลกลาง

ภานุวัฒน์ ภัคดีวงศ์ (2541, : 31) กล่าวว่า ประเภทของการใช้อำนาจในการตัดสินใจ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การมอบอำนาจ การแบ่งอำนาจ การให้อำนาจ และการให้เอกชนเข้ามารับผิดชอบโดยตรง

เชียร์น่า และเดนนิส (Cheerna & Dennis อ้างถึงใน ภานุวัฒน์ ภัคดีวงศ์, 2541, : 32) กล่าวถึงรูปแบบของการกระจายอำนาจไว้ว่า กระจายอำนาจมีด้วยกัน 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การแบ่งอำนาจ (deconcentration) รูปแบบที่ 2 การมอบอำนาจให้หน่วยงานระดับรองลงไป (delegation to semiautonomous or parastatal agencies) รูปแบบที่ 3 การให้อำนาจแก่องค์การการบริหารในท้องถิ่น devolution to local government รูปแบบที่ 4 การให้เอกชนหรือองค์การที่ไม่ใช่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ (devolution to local of function from public to non government institution)

บราวน์ (Brow อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2541, : 21) กล่าวว่า รูปแบบของการกระจายอำนาจทางการศึกษาแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การกระจายอำนาจในองค์การ (organizational decentralization) เป็นการให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจ ในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา รูปแบบที่ 2 การกระจายอำนาจทางการเมือง (political decentralization) เป็นการให้ผู้ปกครองในโรงเรียนของรัฐตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่บุตรหลานของตนกำลังศึกษาอยู่ โดยแต่ละโรงเรียนจะต้องมีคณะกรรมการโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบายของโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งครูใหญ่ คณะกรรมการโรงเรียนจะประกอบด้วยตัวแทนครูและตัวแทนกรรมการโรงเรียนคล้ายกับแนวคิดของลักษณะประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รูปแบบที่ 3 การกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ (economic decentralization) เป็นให้ผู้ปกครองมีสิทธิ์ในการเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลานของตนเข้าศึกษา ในการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจนั้น นอกจากจำเป็นต้องมีคณะกรรมการโรงเรียนแล้ว ภาวศึกษาก็จะต้องผูกพันกับจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนด้วย การกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจถือว่าผู้ปกครองคือผู้บริโภครวมและโรงเรียนคือผู้จำหน่ายหรือผู้จัดบริการทางการศึกษา

ตามแนวคิดของ รอร์ดินีลลี (Rordinelli อ้างถึงใน พิณสุตา สิริรังศรี, 2544) ได้แบ่งลักษณะการกระจายอำนาจออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ การแบ่งอำนาจ การมอบอำนาจ การโอนอำนาจ และการให้ภาคเอกชนหรือองค์กรเอกชนดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแบ่งอำนาจ หมายถึง หน่วยงานส่วนกลางกระจายอำนาจความรับผิดชอบให้แก่หน่วยงานในท้องถิ่นตามสายงานการบังคับบัญชา หรือเป็นการแบ่งอำนาจของหน่วยงานระดับบน

ให้แก่หน่วยงานระดับล่างตามสายการบริหารขององค์กรนั้น ๆ การกระจายอำนาจในลักษณะนี้ จัดว่าเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจที่อ่อนที่สุด เพราะเป็นเพียงการย้ายความรับผิดชอบการจัดการจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาคหรือระดับอื่นที่ต่ำกว่า โดยที่ส่วนกลางยังคงมีอำนาจควบคุมทุกอย่างไว้

2. การมอบอำนาจ หมายถึง หน่วยงานในระดับภูมิภาคหรือระดับท้องถิ่นหรือหน่วยงานเฉพาะกิจได้รับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบจากส่วนกลางเพื่อดำเนินโครงการพิเศษ โดยมีอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่ความรับผิดชอบสูงสุดยังอยู่ที่ส่วนกลาง เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การลงนามสัญญา เป็นต้น การกระจายอำนาจรูปแบบนี้เป็นวิธีการกระจายอำนาจที่กว้างขวาง โดยส่วนกลางมอบหมายให้ส่วนราชการระดับต่ำกว่า “ขออภัย” อำนาจไปใช้หรือในบางครั้งก็มอบให้หน่วยงานกึ่งอิสระ ซึ่งอำนาจที่ได้มาสามารถถูกเรียกคืนได้

3. การโอนอำนาจ หมายถึง ส่วนกลางกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีอยู่ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะอยู่เหนือการควบคุมของส่วนกลางโดยมีกฎหมายรับรอง มีอิสระในการบริหารจัดการด้วยตนเองส่วนกลางทำหน้าที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและควบคุมกำกับทางอ้อม การกระจายอำนาจ รูปแบบนี้เป็นการกระจายอำนาจที่ได้ไกลที่สุด และเป็นการกระจายอำนาจไปอย่างถาวรไม่สามารถเรียกคืนได้

4. การให้อำนาจหรือองค์กรเอกชนดำเนินการ หมายถึง รัฐกระจายความรับผิดชอบกิจกรรมสาธารณะให้ภาคเอกชนหรือองค์กรหรือองค์กรเอกชนรับไปดำเนินการ เช่น สหกรณ์ สมาคมวิชาชีพ สหภาพแรงงาน และหอการค้า เป็นต้น

จากแนวความคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่านักวิชาการหลายๆท่านได้ให้ทัศนะการกระจายอำนาจไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งจะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน โดยพอที่จะสรุปเนื้อหาหลัก ๆ ออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การมอบอำนาจ รูปแบบที่ 2 การแบ่งอำนาจ รูปแบบที่ 3 การให้อำนาจ และรูปแบบที่ 4 การให้อำนาจแก่เอกชนเข้ามารับผิดชอบโดยตรง

ที่สำคัญที่สุดไม่ว่าจะกระจายอำนาจไปในรูปแบบใดก็ตาม รัฐก็ยังคงต้องรับผิดชอบและกำกับการกระจายอำนาจนั้นให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐกำหนด เพื่อให้การกระจายอำนาจนั้นดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายและทิศทางเดียวกับการพัฒนาประเทศโดยรวม

1.4 แนวคิดที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา

แนวคิดที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดไว้หลายท่านโดยแนวคิดที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

เอกวิทย์ ณ ถลาง (อ้างถึงใน ภานุวัฒน์ ภักดีวงศ์, 2541, : 33) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษาในท้องถิ่นต้องจัดรูปแบบและการปฏิรูปให้สอดคล้องกับแนวคิดด้วย โดยต้องมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง มีขีดความสามารถในการ

บริหารงานด้วยกำลังผู้คนและงบประมาณของตนเอง นอกจากนี้ประชาชนต้องเข้ามามีบทบาทและโอกาสในการดำเนินงานบริหารของท้องถิ่นโดยอิสระ ซึ่งอาจมีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไปและมีลักษณะเป็นองค์การที่เป็นพลังเสริมสร้างประชาธิปไตยในท้องถิ่นอย่างเด่นชัด การจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องไม่เอาเรื่องอำนาจ และผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง

ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ (2541, : 33) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่จะประสบผลสำเร็จ สรุปได้ดังนี้

1. พันธกรณีที่ได้จากการตัดสินใจของระดับล่าง
2. การจัดสรรภารกิจอย่างมีเหตุผล โดยมีความชัดเจนในภาระหน้าที่ของการจัดการศึกษาของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ

3. ความรับผิดชอบในงาน ที่มีความชัดเจนในแต่ละพันธกิจของผู้ร่วมงาน
4. มีการวางแผนอย่างเป็นยุทธศาสตร์ และมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด
5. มีการกำหนดข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปอย่างชัดเจนทั้งในรูปคู่มือและกระบวนการ
6. มีการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ
7. มีการประเมินผลโดยผู้กำหนดนโยบายและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
8. ทรัพยากรการบริหารและการจัดการต้องมีอย่างเพียงพอ

มินซ์เบิร์ก (Mintzberg อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2541, : 18) ได้ให้แนวคิดในการกระจายอำนาจว่า เป็นการแพร่กระจายของอำนาจในการตัดสินใจ เมื่ออำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่ใดที่หนึ่งในองค์การหรืออยู่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งลักษณะเช่นนี้ก็เป็นกรรวมอำนาจ แต่ถ้าอำนาจในการตัดสินใจกระจายไปยังบุคคลต่าง ๆ ลักษณะเช่นนี้ก็เป็นกรกระจายอำนาจ มินซ์เบิร์กได้จำแนกการกระจายอำนาจเป็น 2 มิติ ดังนี้

มิติแรก คือ การกระจายอำนาจตามแนวตั้งหรือตามแนวนอน (Vertical/Horizontal-Decentralization) โดยที่การกระจายอำนาจตามแนวตั้งเป็นการที่อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจถูกแบ่งลงมาให้ตามลำดับขั้นตอนการบริหารหรือแต่ละระดับชั้นของการบังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกระจายอำนาจในลักษณะนี้เกี่ยวข้องกับบุคคลในสายบังคับบัญชาตั้งผู้บริหารระดับสูงสุดจนถึงผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับต่ำสุด การกระจายอำนาจตามแนวตั้ง ได้แก่ การบริหารที่อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจถูกแบ่งจากกรมมาถึงโรงเรียนและครู การกระจายอำนาจตามแนวนอนนั้นเป็นการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่สายอำนวยการ (staff) สายวิชาการหรือมิใช่สายบังคับบัญชา (non-line) ที่ดำรงตำแหน่งในระดับใด ๆ ภายในองค์การ ทั้งนี้เพราะภายในองค์การนั้นมีนักวิชาการที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะแต่ไม่ได้อยู่ในสายบังคับบัญชา

มิติที่สองของการกระจายอำนาจตามแนวคิดของมินซ์เบิร์ก ก็คือ การกระจายอำนาจโดยคัดเลือกอำนาจที่กระจายหรือโดยการกำหนดความเท่าเทียมกันของอำนาจที่จะกระจาย ซึ่งเป็น

การกระจายอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ไปสู่สถานที่ต่าง ๆ ภายในองค์กร การกระจายอำนาจในลักษณะนี้จึงเป็นการจัดสรรอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจโดยส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง สำหรับการกระจายอำนาจโดยการกำหนดความเท่าเทียมกันของอำนาจหน้าที่กระจายนั้น หมายถึง การกระจายอำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่ แต่มิใช่ทั้งหมดให้แก่บุคคลที่มีบทบาทเหมือนกันหรือเป็นผู้บริหารในระดับเดียวกัน ได้รับอำนาจการตัดสินใจประเภทต่าง ๆ เหมือนกันหรือเท่าเทียมกันไปสู่อสถานที่เดียวกัน

ดังที่กล่าวข้างต้น พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีความหลากหลายทางแนวคิด โดยมีความมุ่งหวังในลักษณะเดียวกันกล่าวคือ การต้องการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาจากเดิมที่มีอยู่แต่เฉพาะในส่วนกลางออกไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้ได้ทั่วถึงผู้เรียนมากที่สุด โดยมีจุดประสงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทและโอกาสเพื่อการดำเนินการบริหารท้องถิ่นอย่างอิสระ

เมื่อพิจารณาโดยสรุปแล้ว พบว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการกระจายอำนาจและการตัดสินใจโดยให้สถานศึกษามีส่วนร่วมกับชุมชนแสดงบทบาทในการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนาโดยใช้ยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นเครื่องมือ โดยยึดหลักการการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

1.5 นโยบายและการดำเนินงานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา

ความสำคัญของนโยบายการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2535 (2535, : 13) ได้กำหนดนโยบายทางการศึกษา ไว้ว่า ต้องปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งให้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการภายในของสถานศึกษารวมทั้งสนับสนุนบุคคลและองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการศึกษาของชุมชน

ในขณะเดียวกันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2541) ก็ยังได้กล่าวถึงนโยบายที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องการปรับปรุงระบบบริหารการจัดการศึกษา และจัดการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพโดยการสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังทุกระดับทำให้เกิดความคล่องตัว และยังเป็นเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการบริหารการจัดการศึกษาให้เกิดเป็นรูปธรรมทั้งในกระบวนการทางความคิดและการปฏิบัติที่ทุก ๆ ฝ่ายได้เข้ามาเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานและติดตามประเมินผล ร่วมไปกับการผ่อนคลายนโยบายข้อบังคับต่าง ๆ ทั้งนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กล่าวถึงนโยบายที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาในนโยบายการพัฒนาการศึกษาว่าการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้น

ปรับเปลี่ยนแนวความคิดในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการของรัฐใหม่เพื่อให้เกิดการจัดการที่มีอิสระและเสรีภาพเพิ่มมากขึ้น เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการตัดสินใจจากส่วนกลางไปสู่การตัดสินใจในทุกพื้นที่ในสังคมเริ่มตั้งแต่ประชาชน ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจเอกชน และองค์กรภาครัฐทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลาย มีการจัดการศึกษาที่ได้คุณภาพและเกิดการสร้างความเป็นธรรมในสังคมได้มากยิ่งขึ้น สามารถสนองต่อความต้องการของบุคคล สังคม รวมไปถึงประเทศได้อย่างรวดเร็วตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี (2540, : 31) ได้กล่าวถึงนโยบายของนายชวน หลีกภัย ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาว่า “จัดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติตลอดจนปรับปรุงการจัดการศึกษาทุกระดับ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม และสนับสนุนเอกชน องค์กรวิชาชีพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา”

ชุมพล ศิลปอาชา (2541, : 14) ได้กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการตระหนักดีว่า ระบบบริหารและการจัดการศึกษาขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานจึงได้ดำเนินการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาขึ้นด้วยมุ่งเน้นที่กระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปสู่สถานศึกษาและชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เป็นผู้ตัดสินใจในการจัดการศึกษาในท้องถิ่นของตนเอง

พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร (สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2544, : 18-19) กล่าวถึงนโยบายการศึกษา ไว้ว่า รัฐบาลจะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิตและมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักการสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2551, : 10) กล่าวถึงนโยบายการศึกษาไว้ว่า ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบโดยปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและระดมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาคู่มือ พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปรับหลักสูตรวิชาแกนหลักรวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ ปรับบทบาทการศึกษานอกโรงเรียนเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมความรู้อย่างแท้จริง

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2554,: 26-27) กล่าวถึงนโยบายการศึกษาไว้ว่า สร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่มแม่บ้านจัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา

ประยูร จันทโรงชา (สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี, 2557) กล่าวถึงนโยบายการศึกษาไว้ว่า ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึงและร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามศักยภาพและความพร้อม โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคลและบริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดแสดงให้เห็นได้ว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาจัดเป็นนโยบายที่มีความสำคัญตลอดมาในทุกรัฐบาล โดยเฉพาะการนำนโยบายการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด ซึ่งความสำคัญจะอยู่ที่การเน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า นโยบายการกระจายอำนาจทางการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่นั้น ๆ เนื่องจากเหตุผลที่ว่า คนในชุมชนหรือท้องถิ่นสามารถรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ ถูกต้องกับความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นได้ดีกว่าผู้บริหารในส่วนกลาง ที่สำคัญที่สุดคือ ส่วนกลางควรกระจายโอกาสและอำนาจการจัดการศึกษาให้หน่วยงานในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างจริงจัง

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนทุก ๆ คนเกิดการพัฒนาไปเท่าที่ความสามารถจะอำนวยให้เกิดการพัฒนาได้นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย และฝ่ายที่สำคัญที่สุด คือ ชุมชน ซึ่งโดยปกติแล้วชุมชนกับโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์กันอยู่ตามปรากฏการณ์และบริบทของสังคมอยู่แล้ว เมื่อพิจารณาในเชิงของระบบจะพบได้ว่า ชุมชนจะมีลักษณะเป็นระบบใหญ่

และโรงเรียนจะมีลักษณะเป็นระบบย่อยภายในชุมชนและโรงเรียน มีหน้าที่เพื่อตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน ชุมชนจึงมีจำเป็นต้องมีส่วนร่วมกับการดำเนินการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน และรับผิดชอบสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ จากการพิจารณา จะเห็นได้ชัดเจนว่า ความสัมพันธ์กับความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียนจะดำเนินไปในรูปแบบ ต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานเพื่อก่อให้เกิด ความสำเร็จต่อการพัฒนาการศึกษา แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เกิดขึ้นมาจากปัญหา และความล้มเหลวในการดำเนินการพัฒนาที่มาจากอดีตซึ่งบริหารโดยเน้นให้ความสำคัญกับบทบาท ของบุคคลภายนอกชุมชน โดยละเลยศักยภาพและความสามารถของคนในชุมชน จากผลดังกล่าว นำมาซึ่งความไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนจึงเกิดการเคลื่อนไหวและ ทบทวนประสบการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้เกิดข้อสรุปว่าการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่สำคัญที่มีผลทำ ให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ หรือล้มเหลวต่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการศึกษาที่ ชัดเจน คำว่า การมีส่วนร่วม (participation) มีนักวิชาการได้ศึกษาและให้ความหมายไว้กว้างขวาง หลากหลายประการ นำไปใช้ในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เดวิส (Davis, 1972, : 136) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้อง ทางจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องนี้เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับ ทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

เคช (Keith, 1972, : 136) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้อง ทางจิตและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งส่งผลเป็นเหตุให้การกระทำของกลุ่มบรรลุ จุดมุ่งหมาย และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

สภาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งสหประชาชาติ ปี ค.ศ. 1929 (1982, : 25) ได้อธิบายถึง เรื่องการมีส่วนร่วม และสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องตามแบบ ประชาธิปไตยจากประชาชนอย่างสมัครใจในเรื่อง 3 ประการ คือ 1) เป็นเรื่องที่สนับสนุนส่งเสริมต่อ การพัฒนา 2) มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นผลมาจากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาคกัน 3) มีความ เชื่อถือในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบายและแผน

เออร์วิน (Erwin, 1976, : 138) ได้ให้แนวคิดการพัฒนาร่วมกัน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของ

ตนเองใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, : 6-7) ได้ให้ความหมายและหลักการสำคัญเรื่องนโยบายมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใด ๆ เรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

ทวีทอง เตชะรินทร์ (2527, : 1-5) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกมาในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเอง

จากความหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น การมีส่วนร่วม สามารถพิจารณาได้ว่า การมีส่วนร่วมที่กล่าวมามีความแตกต่างกันอยู่บ้างซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติ ภูมิหลังทางวิชาการ ตลอดจนจนถึงความเชี่ยวชาญของผู้ที่ให้ความหมายไว้ข้างต้น จึงพอจะสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา โดยการพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติงาน ร่วมรับประโยชน์ ร่วมการคิดและติดตามผล และร่วมรับผิดชอบ ในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ นั้น

2.2 หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ปัจจุบันรัฐบาลและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศและการพัฒนากระบวนการศึกษาได้ให้ความสำคัญและเข้ามาผลักดันการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีนักการศึกษา และนักพัฒนาได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษาในการจัดเตรียมการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษา ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้ดำเนินการเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาประเทศจากเดิมที่เน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ มาเป็นเน้นในการพัฒนาคน หรือการกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยส่วนหนึ่งมาจากการกำหนดนโยบายการพัฒนาคน

หรือการดำเนินการให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539,: 153-154)

การดำเนินการให้เกิดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในทุกภาคส่วน เพื่อให้เอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ในฐานะผู้ตัดสินใจและผู้ดำเนินการ มิใช่ในฐานะกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับผลของการพัฒนาตามนโยบายของภาครัฐจะเป็นการเปิดระบบ การกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตามประเมินผลในภาครัฐ โดย เอกชนและประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ไปจนถึง การร่วมคิด และติดตามการประเมินผลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันนำไปสู่การทำความเข้าใจกัน จะเป็นส่วนผลักดันให้ภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐรับรู้และเข้าใจถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยน โครงสร้าง วิธีปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการตลอดจนแนวทางของภาคเอกชนและ ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการช่วยเสริมสร้างความสมานฉันท์มีพลังสร้างสรรค์ในสังคม นอกจากนี้ ในส่วนของการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและ ชุมชน โดยดำเนินการเน้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนทั้งในระดับชุมชนและระดับ ครอบครัว โดยปฏิรูปการเรียนการสอนในระบบของโรงเรียน โดยเน้นไปที่การส่งเสริมให้ชุมชน สามารถกำหนดรายละเอียดหลักสูตรที่ต้องการได้ ให้มีความสอดคล้องกับสภาพความพร้อมและความ ต้องการของบริบทแต่ละท้องถิ่น ภายใต้การกำหนดโครงสร้างและมาตรฐานคุณภาพของหน่วยงาน ภาครัฐอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539,: 45)

การดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2539,: 45) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนฯ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานและการมีส่วนร่วมของชุมชน กล่าวคือ “... เพื่อขยายและยกระดับความรู้พื้นฐาน ของประชาชนทั้งมวลให้กว้างขวางและสูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และเพื่อพัฒนาการศึกษาได้มีคุณภาพ สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคล ชุมชน และ ประเทศให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาศักยภาพ ...” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540,: 56) โดยมีแนวทางการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าโดยให้ชุมชนและสถาบันทางสังคม ต้องมีบทบาทในการจัดการศึกษาและตรวจสอบ คุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชน ครอบครัวตระหนักถึงสิทธิและพิทักษ์สิทธิ ของเด็กในการได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2540,: 63)

โดยแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, : 5-6) ได้แสดงให้เห็นว่า จากแนวโน้มของการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาต้องมุ่งประเด็นหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการยกระดับให้สูงขึ้นและกว้างขวางทั่วถึง และมีคุณภาพเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาอาชีพ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบาย ข้อ 2 เกี่ยวกับการปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดเป้าหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการกระจายอำนาจให้มีความคล่องตัว สามารถจัดการศึกษาหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น ภายใต้แนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน องค์กรของรัฐและเอกชน ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบและตรวจสอบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกแห่ง โดยมีมาตรการการศึกษา โดยพัฒนาศักยภาพของครอบครัวให้เข้มแข็งด้วยมิติทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในแต่ละระดับ รวมทั้งการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, : 11-12)

จากที่กล่าวมาข้างต้น นโยบายการพัฒนาประเทศในการจัดการศึกษา โดยการจัดให้ชุมชนและโรงเรียนมีส่วนร่วมดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น นับได้ว่าเป็นนโยบายนโยบายหลักที่สำคัญและชัดเจนในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษา เป็นสาเหตุให้นักวิชาการศึกษาและนักพัฒนาการศึกษามากมายหลายท่านได้ดำเนินการวิเคราะห์แนวคิดนี้และนำเสนอแนวคิดนี้ออกมาในลักษณะแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในระดับจุลภาคและมหภาค ดังต่อไปนี้

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับมหภาค

การมีนโยบายในการจัดการศึกษาที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับการดำเนินการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาจากเดิมที่รัฐเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่เพียงฝ่ายเดียว เปลี่ยนแปลงมาเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับนโยบาย โดยปรากฏเป็นแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีผู้เสนอแนวคิดและแนวทางไว้ในหลายลักษณะ ซึ่งสามารถนำมาศึกษาได้จากแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแห่งประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์ (คณะกรรมการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์, 2539, : ก-ค) หรือ แนวทางการปฏิรูปการศึกษา (ยกเครื่องทางปัญญา) (ประเวศ วะสี, 2539, : 65) หรือ แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาไทย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539, : 24) หรือ แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาไทยยุคโลกาภิวัตน์ (วิชัย ต้นศิริ, 2539, : 5) และแนวคิดปฏิรูปการศึกษาเพื่อปวงชน (เสรี พงศ์พิศและคณะ, 2538, อ้างถึงใน ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, 2542, : 59) ซึ่งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทั้งหมดมีความสอดคล้องกันทางความคิดเห็นว่า

จากสภาพสังคมที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน อันสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศที่เน้นทางด้านการเจริญเติบโตทางด้านการเศรษฐกิจและทางด้านการจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์อำนาจที่มีลักษณะการบริหารจัดการศึกษาแบบราชการ ทำให้ระบบการศึกษากลายเป็นปัญหาในการพัฒนาประเทศมากกว่าที่จะเป็นส่วนใหญ่ที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาประเทศ จากที่กล่าวข้างต้น นักการศึกษา นักวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรเอกชน จึงมีแนวคิดตรงกันที่จะให้มีการปฏิรูปการจัดการศึกษาแม้ว่าแนวคิดที่ได้นำเสนอกันมาอย่างหลากหลายจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียด แต่สิ่งหนึ่งที่มีความคิดเห็นตรงกัน ก็คือ ระบบการศึกษาภายในประเทศไทยต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จากเดิมที่เป็นการจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์ที่เป็นอยู่ ให้เกิดการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยมียุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาไทย 4 ประการสำคัญ ก็คือ

1. การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคน
2. การเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการสร้างความก้าวหน้าและมั่นคงของเศรษฐกิจไทยและสังคมไทย
3. การเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชนและการรวมพลังเพื่อการเรียนรู้
4. การปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษา

เพื่อการจัดการให้ชุมชนหรือองค์กรของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการ ตั้งแต่เริ่มวางแผน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนไปจนถึงการตรวจสอบคุณภาพการสนับสนุนทรัพยากรทั้งในด้านทรัพยากรการเรียนรู้และทรัพยากรทางการเงิน เพื่อให้การจัดการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนให้เกิดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน และยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้น จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาในท้องถิ่นสามารถที่จะเกิดเป็นกลไกประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอกท้องถิ่นเดิมได้ (คณะกรรมการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์, 2539, : 212-219) ส่วนในด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ประชาชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการกำหนดแบบเรียนให้มีความเหมาะสมและเกิดการสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ส่วนในด้านของการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาก็มีเป้าหมายที่มุ่งในการส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ชุมชนและด้านเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาแต่ละระดับ และให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบจัดบริการทางการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยการผ่อนคลายนโยบายที่ควบคุมสถานศึกษา และกำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสมอื่น ๆ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, : 29)

1. พัฒนาการกรมการโรงเรียนให้มีความรู้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ เพิ่มประสบการณ์ในการวางแผนและการควบคุมกำกับเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา

2. กรรมการโรงเรียนร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน กำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาการศึกษา บริหารการเงินและงบประมาณและแก้ไขปัญหาของโรงเรียน

3. กรรมการโรงเรียน หน่วยงาน องค์กรในท้องถิ่น และชุมชนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4. โรงเรียนให้บริการ ร่วมกิจกรรม และร่วมพัฒนาชุมชนในด้านการศึกษา

นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่เสนอแนวคิด การปรับโครงสร้างการจัดการศึกษา (เจ็จันท์ จงสถิตย์อยู่ และ อมรวิรัช นาคทรพรพ, 2539,: 102-128) ได้นำเสนอแนวในการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ คือ สถานศึกษาที่เป็นหน่วยย่อยที่สุด ที่จะต้องมีอำนาจการบริหารและการตัดสินใจที่มีความเหมาะสมมากที่สุด เพื่อที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนให้เกิดความยืดหยุ่น และหลากหลาย สอดคล้องต่อความต้องการที่มีความแตกต่างกันของผู้เรียน และมีความสอดคล้องกับการใช้ชีวิตตามวิถีของชุมชน โดยการจัดการศึกษาค้องเปลี่ยนจากรัฐเป็นผู้มีหน้าที่จัดมาเป็นทุกภาคส่วนของสังคม ให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาร่วมกับรัฐ โดยเริ่มจากกระบวนการจัดทำนโยบาย การดำเนินการเพื่อปฏิบัติการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจะได้รับมอบอำนาจจากส่วนกลางให้มีอำนาจตัดสินใจในทางการบริหารมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องทำงานร่วมกับชุมชนในด้านการวางแผน ด้านการจัดทำหลักสูตร โดยเป็นการใช้องค์ความรู้ของท้องถิ่น การแสวงหาหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการกำกับควบคุม ดูแลตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับจุลภาค

โดยแนวคิดการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น การเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในส่วนภูมิภาคและส่วนชนบทในกระบวนการพัฒนา เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เกิดการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน ตลอดจนสามารถนำไปตอบสนองต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และอย่างทั่วถึง เพราะฉะนั้น การพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะเน้นไปที่การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนในภูมิภาคและชนบท ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยที่เศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคง จะเป็นรากฐานและตัวนำในการไปสู่การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ในอนาคต การที่จะจัดการศึกษาเพื่อฟื้นฟูศักยภาพของชุมชนให้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนจะต้องมีความสามารถในการควบคุมการจัดการศึกษาได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะการเกิดการศึกษาที่เหมาะสมนั้น จะต้องประกอบไปด้วยความละเอียดอ่อนพอที่จะแปรผันไปได้ตามลักษณะความแตกต่างของแต่ละชุมชน โดยความละเอียดอ่อนลักษณะนี้ไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นได้จากการควบคุมการศึกษาที่มีมาจากส่วนกลาง แต่ควรจะต้องปล่อยให้แต่ละชุมชนมีส่วนร่วมเข้ามาควบคุมการให้

การศึกษาแก่บุตรหลานของตนเองได้อย่างแท้จริง โดยที่รัฐจะต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาที่กำกับดูแลโดยตรงจากหน่วยงานภาครัฐมาเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบขององค์กรบุคคล ที่ประกอบไปด้วยผู้แทนชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาของรัฐ และผู้ทรงคุณวุฒิ ในสัดส่วนที่มีความสมดุล มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการกำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารงานของกลุ่ม สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลไปจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์, 2539, : 19) โดยการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดนโยบายที่ดี ควรต้องมาจากบุคคลระดับพื้นฐาน คือ พ่อ แม่ ประชาชน ผู้ใหญ่บ้าน จากแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาในระดับปฏิบัตินี้ โดยนำไปสู่แนวคิดของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้มาจากครู ผู้นำชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของชุมชนในหลายประเด็น กล่าวคือ

1. หลักการและลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจในบทบาทภารกิจที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบ โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้แสวงหาความรู้และใช้บริการของโรงเรียนได้

2. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม ควรเป็นไปในลักษณะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสร้างสภาพความเป็นผู้นำ และตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาไปพร้อม ๆ กันกับการกระตุ้นบรรยากาศของการทำงานร่วมกับชุมชนและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการนำร่อง เพื่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ได้เกิดผลกระทบที่หนักหน่วง อาจจะทำในรูปโครงการนำร่องเพื่อกระจายอำนาจแบบเบ็ดเสร็จไปสู่ระดับจังหวัดจำนวนหนึ่งเพื่อทำการศึกษาคความเหมาะสมของข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ ก่อนที่จะทำการปรับปรุงและขยายผลออกไปตามลำดับ ซึ่งควรจะต้องมีความสอดคล้องและประสานไปพร้อม ๆ กับโครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารส่วนท้องถิ่นของกระทรวงมหาดไทย (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และอมรรวิช นาคทรพรพ, 2539, : 123-124)

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนควรร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตร่วมกัน โดนที่ครูเป็นบุคคลในท้องถิ่นหรืออาศัยอยู่ในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ไม่มีเวลาทำงานที่ตายตัวโดยโรงเรียนต้องเป็นของประชาคมจริง ๆ กล่าวคือ ครู นักเรียน พ่อแม่ นักเรียน ร่วมชีวิตอยู่ในประชาคมเดียวกันเช่นเดียวกับสมัยก่อน ครูประชาบาลจะอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เป็นเจ้าของที่นา ค้าขายและสอนหนังสือ ซึ่งคนในหมู่บ้านจะถือว่าครูประชาบาลเป็นผู้นำของชุมชนคนหนึ่งลักษณะแบบนี้เมื่อครูสอนหนังสือ ครูก็เอาความรู้ที่มีอยู่เข้าไปในห้องเรียนด้วย ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ดิน น้ำ ฟ้า อากาศในท้องถิ่น ความสัมพันธ์เหล่านี้ ทำให้เกิดกระบวนการศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน เวลานั้นนักเรียนเจ็บไข้ได้ป่วยครูก็ไปเยี่ยมได้ เวลาครูมีปัญหาอะไรพ่อแม่ นักเรียนก็

ไปมาหาสู่กัน เป็นระบบการศึกษาที่สร้างความสัมพันธ์ในประชาคม และโรงเรียนก็เปิดประตูรับผู้
ชุมชนโดยให้นักเรียนได้เรียนโดยการศึกษาสถานนอกสถานที่หรือเชิญวิทยากรในหมู่บ้านมาสอนนักเรียน
เพื่อร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ต้องจัดการศึกษาโดยให้การศึกษาในสิ่งที่เขา
ต้องการจะรู้และเรียนในสิ่งที่เขาควรรู้ ก็เข้ากับรูปแบบที่ว่า การมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชนใน
การจัดการศึกษา (ประยงค์ รัตนรงค์ และสุวัจน์ มณีมาศ, 2540,: 77)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีและ
ใกล้ชิดเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน โรงเรียนต้องเปิดให้ผู้นำชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
โรงเรียนแล้วแสดงความคิดเห็นชี้แจงชี้แนะดูแล และในขณะเดียวกันโรงเรียนก็ให้บริการกับชุมชน
ด้วย ไม่ใช่สอนนักเรียนเพียงอย่างเดียว (คำตัน เดชผล, 2540,: 34) และแม้ว่าโรงเรียนจะก้าวหน้าทาง
วัตถุอย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ทางจิตใจระหว่างเอกชนกับโรงเรียนจะต้องมีอยู่เสมอ กิจกรรมของ
โรงเรียนคือกิจกรรมของชุมชน เช่นเดียวกัน กิจกรรมของชุมชนก็คือกิจกรรมของโรงเรียน (สมปอง
ชาวสมบุญ, 2540,: 68)

5. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนต้องคำนึงว่า หลักสูตรที่ดี คือ
หลักสูตรที่ต้องเอาชุมชนกับโรงเรียนเข้ามาประสานสัมพันธ์กันให้ได้ ชุมชนต้องมีบทบาท มี
ภาระหน้าที่พัฒนาหลักสูตร มาร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาที่มีอยู่ ส่วนใดบ้างที่ชุมชนรับได้ (จุลศักดิ์ มิทรรา
วงศ์, 2540,: 40) และการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งพัฒนากิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ
ปัญหาความต้องการและเงื่อนไขของชุมชน จัดการเรียนการสอนให้หันไปสนใจระบบการเรียนรู้ที่มีอยู่
ในแต่ละท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้นเพื่อทำความเข้าใจ และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในชุมชน
ต่อไป (ชูเกียรติ ลิสุวรรณ, 2535,: 63-64)

6. การบริหารและการจัดการ ในภาวะปัจจุบันชุมชนสามารถและควรเข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาที่ดีต้องเป็นการศึกษาเพื่อชุมชน คือ ต้องเป็นการศึกษาที่ทำให้
เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดในการศึกษา เช่น ร่วมกำหนดหลักสูตร
การศึกษา ร่วมกำกับดูแลการบริหารงานโรงเรียน ร่วมกำกับดูแลคุณภาพของครู รวมทั้งร่วมกำหนด
คุณลักษณะที่อยากให้เกิดกับเด็กซึ่งจะเป็นคุณภาพที่ดีสำหรับเด็กที่จะเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าดี
สำหรับชุมชน ดีสำหรับสังคมโดยส่วนร่วม โดยมีความเชื่อร่วมกันว่า คนในชุมชนต้องมีคนคิดเก่ง ทำ
เก่ง พอที่จะเป็นหลักในการร่วมกันจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ หากจัดให้
เหมาะสมแล้วจะเป็นประโยชน์มาก ด้วยเหตุผลต่าง ๆ คือ (ประกอบ คุณลักษณะ, 2531,: 85-91)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาในฐานะเจ้าของพื้นที่

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชาวบ้านเองนั้นชาวบ้านในฐานะเจ้าของ
การศึกษา จะรู้ว่าเขาและบุตรหลานของเขาต้องการอะไรจากการศึกษา และอะไรในระบบที่เป็นอยู่

แล้วที่เขา ไม่ต้องการ ความต้องการเหล่านี้เกิดจากการต้องสัมผัสสภาพข้อเท็จจริงในชีวิตการทำงาน และการดำรงชีวิตทั่วไป

2. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการศึกษา จะก่อให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจและการได้มีส่วนร่วมในชุมชนจะนำไปสู่ความรับผิดชอบ และเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน

3. การมีส่วนร่วมทำให้มีโอกาสดำเนินกิจการด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการควบคุมการดำเนินงานของระบบราชการให้รอบคอบ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

4. การมีส่วนร่วมทางการศึกษาเปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้นเพราะเมื่อมีการปกครองท้องถิ่นพัฒนาถึงระดับหนึ่งแล้ว ชาวบ้านจะรู้ว่าเขาเองไม่ได้เป็นเพียงผู้พลอยได้รับผลประโยชน์จากการศึกษาเท่านั้น เขาจะต้องเป็นผู้ให้ด้วย

ถึงอย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาจะต้องมีสิ่งที่ควรคำนึงถึง ดังต่อไปนี้ (ประกอบ คุณารักษ์, 93-98 อ้างถึงใน ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, 2542, : 64)

1. ความสอดคล้อง (relevance) กับสภาพสังคมไทย
2. หลักการของการมีส่วนร่วมโดยประชาชนนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค (equity) ความเท่าเทียม (equality) การมีส่วนร่วมและการได้รับประโยชน์จากการศึกษาจะต้องเท่าเทียมกันและยังประโยชน์ให้แก่คนทุกคน

3. หลักการของความเป็นระบบควบคู่กับหลากหลาย (uniformity vs heterogeneity) การศึกษาจะต้องมีหลายรูปแบบ เพราะปัญหาของแต่ละชุมชนไม่เหมือนกัน มีชนบประเพณีค่านิยมและความเชื่อที่แตกต่างกัน สภาพภูมิศาสตร์ที่แวดล้อมก็แตกต่างกัน เมื่อเป็นการศึกษาของประชาชน ประชาชนเป็นผู้กำหนดแล้ว อาจจัดการศึกษาที่มีความหลากหลาย ทั้งในแง่ของปรัชญาและการดำเนินที่หลากหลายยืดหยุ่นและควรมีการเรียนรู้ความสำเร็จของจุดหนึ่งหรือชุมชนหนึ่งเพื่อเป็นประโยชน์แก่ส่วนอื่น ๆ ด้วย

4. การดำเนินงานจะต้องมีประสิทธิภาพสูงสุด (efficiency) โดยมีระบบการจัดการที่ดี นักวิชาการและนักบริหารจะต้องเข้าใจกลไกและระบบระเบียบในการบริหารงานขององค์การขนาดใหญ่ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับครูอาจารย์จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ในการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษา แม้ว่าจะมีการกำหนดเป็นนโยบายในการจัดการศึกษาและมีการเผยแพร่ความคิด เรื่อง การพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนบางประการ เช่น

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในความหมายของรัฐ ก็คือ เข้ามาเสริมรัฐทำงานที่รัฐทำอยู่ มาช่วยงานที่รัฐทำอยู่แล้วแต่ทำได้ไม่กว้างนัก นโยบาย ปรัชญา หลักสูตร ยังเป็น

สิ่งที่กำหนดอยู่ ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการศึกษาในความหมายของผู้ปฏิบัติแต่รัฐให้ประชาชนมาทำในสิ่งที่รัฐไม่สามารถทำได้อย่างกว้างขวางเท่านั้นเอง (พิภพ ธงไชย, 2528,: 59)

2. การขาดความตระหนักถึงความสำคัญและศักยภาพของท้องถิ่น โดยเด็กของเรามีความน่าสนใจอยู่ประการหนึ่ง คือดูถูกภูมิปัญญาของตนเอง คิดว่าตนเองไม่มีอะไร คิดว่าที่บ้านของตนเองไม่มีอะไร คิดว่าประเทศของตนเองไม่มีอะไร เพราะกระบวนการเรียนการสอนทุกวันนี้เกิดจากการหยิบยืมมาจากผู้อื่นครูเป็นฝ่ายหยิบยืมให้นักเรียน นักเรียนไม่เคยสร้างส่วนที่เป็นกิจกรรมของตนเอง ขึ้นไปรองรับความรู้ในระบบ ไม่กลับมาพัฒนา มาแก้ปัญหาในหมู่บ้าน ถูกดูถูกถิ่นสู่สังคม ปัญหาที่เชื่อมโยงการละทิ้งถิ่นฐานเดิม คือ การรังเกียจอาชีพเดิม การรังเกียจท้องถิ่น (บุญลภ ไชยหล่อ, 2540,: 80)

3. โรงเรียนจัดการศึกษาโดยแยกออกจากชุมชนไปอยู่ในห้องสี่เหลี่ยม “...โรงเรียนไม่ลงสู่ชุมชน ชุมชนจะเกิดความรู้สึกว่ารั้วของโรงเรียนมันสูงใหญ่เหลือเกิน...” เกินกว่าที่ชุมชนจะก้าวเข้ามาบอกครูดังนั้นช่องว่างระหว่างชุมชนกับโรงเรียนจึงมีมากขึ้นเรื่อย ๆ (สมปอง ชาวสมบุญ, 2540,: 68)

จากที่กล่าวข้างต้นจะทำให้เห็นภาพรวมของแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับนี้ ถึงแม้ว่ายังไม่มีชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมและยังมีสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน แต่การที่มีการกำหนดนโยบายและแนวคิดนี้ขึ้นมาแพร่หลาย ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของความพยายามในการที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามรูปแบบของคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน ถือได้ว่าเป็นลักษณะการคือนอำนาจการศึกษาจากรัฐส่วนกลางไปสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรชุมชนในลักษณะอื่น ๆ เป็นผู้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความผูกพันต่อกันและกัน

2.3 การมีส่วนร่วมทางการศึกษา

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการศึกษา

ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน เสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนไว้อย่างหลากหลาย ดังต่อไปนี้ โคะเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff อ้างถึงใน ประสพสุข ตีอินทร์, 2531, หน้า 21) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision-making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบไป

ด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ซึ่งสอดคล้องกับ ยกสิทธิ์ วงศ์มันักิจการ (2535, หน้าบทคัดย่อ) ได้สำรวจสภาพปัญหาการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษาที่มีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิรูปการศึกษาให้ประชาชนมีส่วนร่วม และทางโรงเรียนส่วนใหญ่จะได้รับทราบนโยบายปฏิรูปการศึกษาเป็นอย่างดีเพราะในปัจจุบันระบบข่าวสารจะสะดวกถึงกันหมด ทำให้มีผลการดำเนินการออกมามากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อนั้น การให้ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนในด้านการปฏิรูปศึกษารายงานความก้าวหน้าของโรงเรียนและนักเรียนเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้แก่ชุมชนและหน่วยงานอื่นอยู่ในเกณฑ์มาก ในด้านความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู และตัวแทนของชุมชน คณะกรรมการโรงเรียนจะนำนโยบายและแนวทางไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนให้ได้ผลตามเป้าหมายนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่คณะกรรมการโรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจมีความเชื่อและมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานตามแนวทางเดียวกับที่กำหนดไว้ ตลอดจนเข้าใจบทบาทความสำคัญและเห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับการวิจัยของ นิภา วรณรักษ์ (2540, : 201) ได้ศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนตามแนวปฏิรูปสถานศึกษา กรณีโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ปรากฏว่าการดำเนินงานมีส่วนร่วม มีอุปสรรคและปัญหา ได้แก่ การไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจ ขาดความสามารถในการบริหารการมีส่วนร่วม เพราะเคยชินกับการบริหารแบบเดิม ส่วน แครี่ (Cary อ้างถึงใน นิภา วรณรักษ์, 2540: 201) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 แบบ คือ 1) เป็นสมาชิก (membership) 2) เป็นความสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม (attendance at meeting) 3) เป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน (financial on contribution) 4) เป็นประธาน (position of leadership) ทั้งนี้โดย แครี่ ได้แบ่งแบบของผู้มีส่วนร่วม (types of participations) ออกเป็น 3 แบบ คือ ผู้กระทำ (action) ผู้รับผลการกระทำ (recipient) และสาธารณชนทั่วไป (public)

จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของชุมชนจะมีรูปแบบที่ประกอบด้วยลักษณะ ได้แก่ 1) มีการร่วมวางแผน 2) มีการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการ 3) มีการเข้าร่วมประเมิน 4) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ผลงานของโรงเรียน

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน

การศึกษาจัดเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง หรือด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปนั้น ล้วนแต่มีปัจจัยมาจากการอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ และกำลังคนที่มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดก็ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดระบบการศึกษา (formal education) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมาย และมีหลักการที่ชัดเจนจำเป็นต้องมีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์ต่อโรงเรียน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานหลักของสังคมหน่วยหนึ่ง ที่บทบาท

สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยสถาบันเหล่านี้จะต้องดำเนินกิจการด้านการศึกษาของตนภายใต้ระเบียบของราชการ พร้อมกันนั้นก็ต้องคำนึงถึงบริบทของสังคมและชุมชนที่สถาบันนั้นตั้งอยู่ประกอบกัน จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน (ประกอบ คุณารักษ์, 2527: 74) ในส่วน หวน พินธุพันธ์ (2529, : 20) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนและชุมชนไว้ดังนี้ 1) โรงเรียนเป็นชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน 2) โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน 3) โรงเรียน: องค์กรในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชน 4) โรงเรียน เป็นองค์กรและตัวกลางที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงชุมชน 5) โรงเรียนเป็นแหล่งอบรมให้ชุมชน 6) โรงเรียน คือ แหล่งวิทยาการของชุมชน 7) ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้โรงเรียนตอบสนองความต้องการของชุมชนและมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน 8) โรงเรียนทำหน้าที่คัดเลือกและให้ความรู้รวมทั้งสร้างบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นที่มาที่ชุมชนต้องการ 9) โรงเรียนมิใช่แต่เพียงรักษาและสืบทอดของเก่าเท่านั้น แต่ยังต้องเผยแพร่ความรู้ใหม่ ข้อมูลที่ถูกต้องต่อชุมชน 10) เนื่องจากโรงเรียนเป็นของชุมชน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างแข็งขันและเป็นจริงเป็นจัง 11) โรงเรียนตั้งขึ้นเพื่อชุมชนจึงมีส่วนร่วมที่จะกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และมีส่วนในการกำหนดทิศทางของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ กัน (หวน พินธุพันธ์, 2529: 20) เมื่อพิจารณา ลักษณะของชุมชนแล้ว จึงอาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนเป็นที่รวมของชุมชนหรือเป็นศูนย์กลางของชุมชน รอบ ๆ โรงเรียนประกอบด้วยสถาบันทางสังคม และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งเอกชนและของรัฐ ซึ่ง คินเดรด (Kindred, 2976, pp. 158-161) ได้กล่าวถึงกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนว่า ประกอบด้วยที่มีความสนใจและมีกำลังในการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้สูง ได้แก่ สโมสรโรตารี (Rotary) ความนิส (Kiwanis) และ ไลออนส์ (Lions) เป็นต้น

2.1 บทบาทของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน

เนื่องมาจากโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญของชุมชน เพื่ออบรมสั่งสอนความรู้ให้แก่ บุตรธิดาของชุมชนนั้นๆ และเมื่อเด็กลำบากเรียนก็ควรออกมาก็ดูแลใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ชุมชนจึงมีสิทธิที่จะได้รับรู้บทบาทของโรงเรียนเช่นกัน อุดม ปัญญา (ม.ป.ป., : 91) กล่าวว่า ชุมชนมีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน โดยการส่งบุตรหลานเข้าศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถนำไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป ทั้งยัง สนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยอื่นๆ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ และคณะ (2527, : 64) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียน โรงเรียนตั้งขึ้นเพื่อชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล การมีส่วนร่วมในการตีความข้อมูล เสนอแนะทางเลือก และข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในแนวนโยบายของโรงเรียน เป็นต้น

2. บทบาทในการสนับสนุนภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การสอนซึ่งต้องได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งชุมชนควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่โรงเรียนว่าประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นอย่างไร

3. บทบาทในการให้บริการด้านทรัพยากรแก่โรงเรียนโรงเรียนมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรและชุมชนจะมีความพร้อมมากกว่า ชุมชนจึงควรให้บริการทรัพยากรแก่โรงเรียนได้หลายลักษณะและหลายรูปแบบ

จากที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน สามารถทำได้โดยการส่งบุตรหลานของคนในชุมชนเข้ารับการศึกษารายในโรงเรียน และมีบทบาทในการกำหนดทิศทางเป้าหมายของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ บทบาทในการให้การสนับสนุน ภารกิจหลัก คือ การเรียนการสอนของโรงเรียนและมีบทบาทในการให้บริการด้านทรัพยากรต่างๆ แก่โรงเรียน นับได้ว่าบทบาทเหล่านี้เป็นบทบาทที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากของชุมชนที่ต้องมีต่อโรงเรียนในชุมชนของตน

2.2 บทบาทของผู้บริหารกับการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การบริหารงานราชการและการจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่มีความคล้ายกัน กล่าวคือ การก่อให้เกิดความพึงพอใจของประชาชน หากว่ามีความประสงค์ที่ต้องการจะก่อให้เกิดความพอใจไปยังผู้ปกครองของนักเรียนหรือชุมชนก็ควรที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคคลเหล่านั้น ด้วยเหตุที่ว่าชุมชนคือสภาพแวดล้อมและยังเป็นผู้อุปการะโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารควรเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) บทบาทในด้านการประสานงานราชการแก่ชุมชนโรงเรียนถือเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โรงเรียนจึงถือได้ว่าเป็นแหล่งเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของทางราชการและของชุมชน โดยปกติผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำชุมชน ผู้บริหารจึงเป็นที่ปรึกษาและคอยให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับชุมชน

2) บทบาทในด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีในโรงเรียน สัมพันธภาพในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือกับภายนอกเป็นอย่างมาก ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายภายในโรงเรียนไม่ดี มีความขัดแย้งกันภายในก็จะเป็นเครื่องทำลายความร่วมมือ และกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์และการดำเนินงานเพื่อแสวงหาความร่วมมือกับชุมชนด้วยบุคลากรภายนอก ขาดศรัทธาเชื่อถือโรงเรียนโดยจะหวังให้ชุมชนร่วมมือสนับสนุนจึงเป็นเรื่องยาก ผู้บริหารควรคำนึงถึงเรื่องนี้เป็นอย่างมากและหาเหตุการณดังกล่าวเกิดขึ้นในโรงเรียนแล้ว ผู้บริหารต้องหาทางแก้ไขปัญหานี้ให้หมดไป ผู้บริหารควรระลึกอยู่เสมอว่าสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะเกิดขึ้นได้อย่างดีอยู่ที่โรงเรียนจะต้องทำให้ชุมชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตนของคณะครูในโรงเรียน ผู้บริหารควรเริ่มต้นด้วยการให้ความใกล้ชิดกับเพื่อนร่วมงานและความเป็นกันเอง ควรเปิดโอกาสให้ คณะครู-อาจารย์ ได้กำหนดนโยบายวางแผนตัดสินใจและเสนอแนะข้อคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้ร่วมงานจะเกิดความพึงพอใจถ้าบริหารให้การยอมรับยกย่องนับถือ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีภายในโรงเรียนจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างครูกับครู และครูกับผู้บริหาร

3) บทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การประชาสัมพันธ์เป็นวิธีการอันมีแผนและต่อเนื่องเพื่อที่จะสร้างและก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนและชุมชน

มีความรู้ความเข้าใจ และสนับสนุนร่วมมือกันและกัน งานประชาสัมพันธ์เป็นงานระดับนโยบายของโรงเรียนและถือได้ว่าเป็นงานที่ต้องใช้เทคนิค ใช้ความจริงเกี่ยวกับนโยบายและผลงานวิธีการและบทบาท การทำงานของโรงเรียน คือ การนำความจริงมาเผยแพร่ออกไปและรับฟังความคิดเห็นของชุมชนด้วย

4) บทบาทการใช้ชีวิตร่วมในชุมชน ตามปกติผู้บริหารมักมีโอกาสดูติดต่อกับประชาชนเป็นประจำ ไม่ว่าจะจะเป็นระหว่างการเดินทางไปและกลับจากโรงเรียน ตามถนนหนทางตามร้านค้าตามบ้านหรืองานสังคมต่างๆ แม้ว่าจะเป็นการพบปะกันโดยบังเอิญหรือเหตุการณ์ธรรมดา ผู้บริหารไม่ควรละเลยสร้างความสัมพันธ์ โดยการพูดจาที่ทักทายปราศรัยด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี ผู้บริหารบางคนอาจเป็นคนในท้องถิ่น ใช้ชีวิตในชุมชน ควรได้ศึกษาและทำความเข้าใจชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปรับตัวเข้ากับสังคมของชุมชนผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนและชักจูงคณะครูและนักเรียนให้คำนึงถึงบทบาทด้านนี้อยู่เสมอ จะทำให้ชุมชนเห็นว่าโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ไม่แยกออกจากกัน และสมาชิกของชุมชนจะเกิดความรู้สึกที่รับผิดชอบต่อโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

5) บทบาทในด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพต่อบิดามารดาและผู้ปกครอง การพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติในปัจจุบันกำลังได้รับการปรับปรุงเป็นอย่างมากทั้งด้านหลักสูตรและวิธีการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอน แบบเรียน รวมถึงคุณภาพของครูที่ได้รับการปรับปรุงส่งเสริมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ ความต้องการให้เด็กได้รับการศึกษาโดยสมบูรณ์มีอิทธิพลมาจากหลายด้านด้วยกัน เช่น สภาพแวดล้อมของชุมชนสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน เป็นต้น การปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาจึงไม่อาจละเลยสภาพแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนใกล้ชิดกับเด็ก เมื่อเด็กอยู่ในโรงเรียน เขาก็มีครูเป็นผู้แนะนำสั่งสอนอบรม เมื่อเด็กอยู่ที่บ้านก็จะมีพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นฝ่ายสนับสนุนให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษา จึงเห็นได้ว่า บทบาทของผู้ปกครองมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นครูหรือผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครูผู้ปกครองพบปะซึ่งกันและกันทำความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น ผู้ปกครองจะได้เกิดความสนใจในกิจการของโรงเรียน การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองกระชับสนิทสนมระหว่างกันให้มั่นคงแล้วโรงเรียนยังอาจได้รับความช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์และกำลังทรัพย์จากผู้ปกครองอีกด้วย

สำหรับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนได้ถูกกำหนดในส่วนของคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดบทบาทของผู้บริหารในด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามมาตรฐานโรงเรียน ไว้ดังนี้ 1) ดำเนินการให้คณะกรรมการโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่นได้มีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนในลักษณะต่างๆ และมีผลงานที่สำเร็จตามเป้าหมาย 2) จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนตามสถานการณ์ หรือตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน 3) ร่วมดำเนินการวางแผนในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, : 66)

3. กระบวนการของการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ถ้าพิจารณาถึงหน้าที่ของผู้บริหารเพื่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังกล่าวมาแล้ว ภาระกิจเหล่านี้ต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องใกล้ชิดจัดเป็นลักษณะของ

กระบวนการอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละขั้นตอนต่อไปอย่างต่อเนื่องหมั่นเวียนกันอย่างไม่ขาดสายขาดตอนเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความร่วมมือกับชุมชนนี้ ได้มีนักวิชาการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

ฮาเคน (Hakaen, 1975, p. 6004-A) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง และกลุ่มวิชาการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยยกออกเป็นด้านต่างๆ เช่น ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับตัวบุคคล โครงการเรียนการสอนระดับการลงทุนทางการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในรัฐเซาท์ดาโคต้า ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองยังขาดความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับความเป็นไปของโรงเรียนและการศึกษาได้มีการเสนอแนะให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น 2) การขาดข้อมูลข่าวสารการติดต่อภายในชุมชน ทำให้ผู้ปกครองขาดความสัมพันธ์กันภายในชุมชน 3) เครื่องมือที่ใช้ติดต่อยังไม่เพียงพอ มีข้อเสนอให้มีการแจ้งนโยบายการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมายความรับผิดชอบ รายละเอียดเกี่ยวกับการเงินเวลา และความจำเป็นในด้านต่างๆ ของโรงเรียนกับชุมชนทราบ

แซกซี (Saxe, 1975, p. 31) ได้วิเคราะห์กระบวนการและองค์ประกอบในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 6 ประการ คือ 1) การศึกษาวิเคราะห์กลุ่มที่น่าสนใจและโครงสร้างอำนาจของชุมชน 2) ประเมินความต้องการของชุมชน 3) ศึกษาวิเคราะห์ประเมินแหล่งทรัพยากรของชุมชน 4) การติดต่อสื่อสารสองทาง 5) ความสัมพันธ์กับชุมชน และ 6) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สวีสต์ ยศบุญเรือง (2541, : 3) ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาคาเนน ดังนี้ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน และสร้างความร่วมมือโดยใช้กิจกรรมที่ช่วยแก้ปัญหาชุมชนได้ 2) ประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน 3) เยี่ยมเยียนชุมชนให้ทั่วถึงสม่ำเสมอ 4) มีคณะกรรมการรวมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น กรรมการศึกษา กรรมการพัฒนาโรงเรียน กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

ต่อมา สมิต และ สก๊อต (Smith & Scott, 1990, pp. 61-62) ได้สรุปยุทธวิธีของผู้บริหารในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 4 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วม 2) การพัฒนาองค์การ 3) การศึกษาชุมชน 4) การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับองค์การในชุมชนนั้นสามารถทำได้ 3 วิธี ด้วยกันซึ่งปกติก็เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว คือ การแต่งตั้ง การเลือกตั้ง และการแต่งตั้งผสมผสานกับการเลือกตั้ง วิธีจะเหมาะสมกันนั้นก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือความเหมาะสมเป็นสำคัญ

ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า กระบวนการในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจากการที่ได้ศึกษามาข้างต้น จากนักวิชาการหลายๆ ท่าน คือ กระบวนการหรือวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการในการจัดการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน หรือสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับชุมชน ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วย 1) การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนและวางแผนร่วมกัน 2) การติดต่อสื่อสาร 3) การเข้ามามีส่วนร่วม 4) การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน

3. แนวคิดการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานจัดเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทั้งในด้านวิชาการ และด้านวิชาชีพไม่ว่าจะเป็นด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดกระบวนการคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีความรับผิดชอบและหน้าที่ต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมไปถึงการมีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับหมู่คณะได้ตระหนักถึงคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม การสงวนและดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อม มีความเคารพยึดมั่นต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.,: 12-13) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณธรรม ความรู้ ความสามารถและทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตน ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาต่อหรือการประกอบกิจการงาน และอาชีพที่ตนถนัดส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

3.1 ความเป็นมาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสมัยโบราณ ศูนย์กลางในการจัดการศึกษามักจะมีที่ตั้ง คือ วัด บ้าน และวัง การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษาไม่มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนที่แน่นอน เพียงแต่ดำเนินไปให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในสังคมสมัยนั้น หลักสูตรการเรียนการสอน ก็คือ กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินอยู่ในชุมชน เป็นหลักสูตรที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางด้านตัวหนังสือซึ่งเป็นสะพานนำไปสู่ความรู้ทางด้านอื่นๆ เช่นในปัจจุบัน (โอวาท สุนทรธรรมาธิ, 2528, : 118-119)

เมื่อเกิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียน โดยในระยะเริ่มต้นเป็นการจัดการศึกษาภายในวัดและเริ่มมีการจัดตั้งโรงเรียนวัดต่าง ๆ ขึ้นอย่างมากมายในเวลาต่อมา เช่น โรงเรียนวัดระฆัง โรงเรียนวัดประยูรวงศ์ ในขณะนี้จัดเป็นการเริ่มต้นการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนตามที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงโปรดเกล้าให้จัดตั้งขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และเพื่อเป็นการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีระบบ พระองค์ยังทรงโปรดเกล้าให้จัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลการศึกษาของประเทศ โดยมีสถานะเป็นกรม เรียกว่า กรมศึกษาธิการ และในเวลาต่อมาในปี พ.ศ. 2469 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงศึกษาธิการ จนถึงปัจจุบัน (ระลึก ธาณี, 2527, หน้า 3 อ้างอิงจาก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2463 ประวัติสังเขปแห่งการจัดการศึกษาปรัตยุบันแห่งประเทศไทยสยาม)

ต่อมาในสมัยสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงธรรมการในขณะนั้น ได้นำร่างความเห็นที่จะจัดการศึกษา ซึ่งได้กล่าวถึงขอบเขตการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือการจัดการศึกษาภาคบังคับไว้ว่า “การศึกษาขั้นต่ำเป็นการศึกษาภาคบังคับ กล่าวคือ ให้ราษฎรมีความรู้เพียงปกติของคนทั่วไปที่จำเป็นต้องมีความรู้ อาทิเช่น ให้เป็นคนที่มีวิชาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในทุกวัน เช่น หนังสือ และเลข มีหู มีตา รู้เห็นรอบตัว ... รู้จักรักษาตัว รักษาชีวิตและทรัพย์สินสมบัติชื่อเสียง” ต่อมาในปี พ.ศ. 2456 ได้ทรงโปรดเกล้าให้ประกาศใช้ โดยการนำร่างประกาศที่ได้มีการกำหนดเรื่องการจัดการศึกษาภาคบังคับมาใช้อย่างชัดเจน และเป็นครั้งแรกที่มีการใช้คำว่า “การศึกษาภาคบังคับ” หรือที่เรียกว่า “ประถมศึกษา” ในโครงการศึกษาของชาติ (ระลึก ธาณี, 2527, อ้างอิงจาก กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ.10/17 ประกาศชี้แจงรูปโครงการศึกษา พุทธศักราช 2456, 30 ตุลาคม 2456) และต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติขึ้นและดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ภายหลังการขยายการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษา และได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการประถมศึกษาในทุกระดับและให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม โดยร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน คือ ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับโรงเรียน ซึ่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ได้กำหนดให้ทุกโรงเรียนมีการตั้งคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยโรงเรียนละ 9 คน และมีจำนวนไม่เกิน 15 คน โดยคณะกรรมการจะประกอบไปด้วย คณะบุคคล 3 คณะ ในสัดส่วนที่เท่ากัน ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียนและผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน เป็นประธานคณะกรรมการโรงเรียน และอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นคณะกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง คณะกรรมการโรงเรียนจะมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ให้คำปรึกษาแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารงานการเงินและงบประมาณของโรงเรียน ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อพัฒนาโรงเรียนและให้มีการใช้บริการจากโรงเรียน ให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

นอกจากในส่วนของการที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ยังมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนและครอบครัว โดยดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอนในระบบของโรงเรียน โดยการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ชุมชนสามารถกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ภายใต้การกำหนดโครงสร้างและมาตรฐานคุณภาพของหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539, หน้า 45)

เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของประเทศดังที่กล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2560) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการมีส่วนร่วมของชุมชน ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการการศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้ 1) โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัวชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ 2) ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 3) ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและพื้นที่ 4) กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา รองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ โดยกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นแผนระยะยาว 20 ปี ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เช่นเดียวกัน

3.2 หลักในการบริหารสถานศึกษา

ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถใช้ ทฤษฎีในการบริหารได้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SMB)

ธีระ รุญจำเริญ (2545, หน้า 54-56) ได้กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ได้รับความนิยมในวงการบริหารโรงเรียนมากในปัจจุบัน เพราะเป็นรูปแบบที่นำสนใจจะสอดคล้องกับแนวทางการบริหารตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ประมวลหลักการแนวคิดไว้ คือ

อุทัย บุญประเสริฐ (2544) ได้สรุปการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละแห่งทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาของตนเองใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

2. การบริหารและจัดการสถานศึกษา มุ่งให้การบริหารโรงเรียน การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและมีมาตรฐาน เพราะในการบริหารโรงเรียน ด้วยวิธีการ หรือวิธีคิดแบบเดิมนั้น

2.1 โรงเรียนจะควบคุมโดยหน่วยงานหรือตัวแทนของส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่

2.2 นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนมักจะถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง

2.3 การบริหารมักจะไม่ตอบสนองหรือไม่ตรงกับปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน

2.4 สมาชิกที่อยู่โรงเรียนและชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนจะไม่มีอำนาจไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดทิศทางการบริหารและจัดการโรงเรียนในฐานะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stake-holder) กับโรงเรียนโดยตรง

3. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะมีลักษณะ ดังนี้

3.1 เป็นการเน้นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน

3.2 เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังโรงเรียนโดยตรง

3.3 เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม (participation) เป็นหลักสำคัญ

3.4 มีความเชื่อว่าโรงเรียนบริหารจัดการตนเองได้

3.5 ให้โรงเรียนมีอำนาจและความรับผิดชอบโดยตรง ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนด้วยตนเอง

3.6 มีความเชื่อว่าโรงเรียนมิใช่เป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบาย หรือตามแผนงานที่หน่วยงานเหนือกำหนดเท่านั้น แต่เป็นหน่วยปฏิบัติที่สามารถวิเคราะห์ปัญหา สามารถกำหนดนโยบายวางแผน และบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง

4. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะต้องมีการลดอำนาจสั่งการจากระดับบนมาให้สภาโรงเรียนหรือคณะกรรมการโรงเรียน และถ่ายโอนอำนาจการบริหารจัดการจากเขตการศึกษาไปสู่โรงเรียนโดยตรง ทำให้การบริหารโรงเรียนเป็นการตัดสินใจ ณ ฐานปฏิบัติ (site-based decision-making)

5. การให้อำนาจ (empower) โรงเรียนในการบริหารจัดการตนเอง โดยระบบการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

6. หลักปฏิบัติที่สำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีดังนี้

6.1 กระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังสถานศึกษาหรือโรงเรียนโดยตรง

6.2 ให้โรงเรียนมีอำนาจ และต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ

6.3 เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมที่นิยมใช้กันมาก คือ การบริหารโดยคณะกรรมการโรงเรียน

คณะกรรมการโรงเรียนโดยทั่วไปประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน โดยร่วมกันมีบทบาทในการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนโดยตรงให้มากที่สุด

7. การบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากกระแสความเปลี่ยนแปลงในโลกธุรกิจอุตสาหกรรมที่ได้ประสบความสำเร็จจากการประยุกต์ใช้หลักการ วิธีการ และกลยุทธ์ในการทำ

ให้องค์การธุรกิจอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น กระจายอำนาจการบริหารเพิ่มอำนาจการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติไปยังหน่วยปฏิบัติ ทำให้องค์การหรือหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้อย่างมีคุณภาพ สามารถสร้างกำไรและสร้างความพึงพอใจแก่ ลูกค้า ผู้รับบริการ และผู้เกี่ยวข้องได้มากยิ่งขึ้น

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการปรับปรุงการศึกษา และดำเนินงานให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับแพร่หลาย

8. โรงเรียนต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การและแบบแผนการทำงานของโรงเรียนให้เป็นผู้รู้จักคิดริเริ่มด้วยตนเอง คิดช่วยตนเอง สร้างตนเองให้เข้มแข็ง บริหารโดยการริเริ่มด้วยตนเองและรู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง

การบริหารในรูปแบบนี้ก่อให้เกิดการปฏิรูปที่การบริหารโรงเรียน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจากผู้มีส่วนได้เสีย

9. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในประเทศไทยจะมีประสิทธิภาพ เมื่อดำเนินการตามเงื่อนไขต่อไปนี้

9.1 มีการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรง

9.2 บริหารโดยคณะกรรมการ เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมไม่ใช่แบบร่วมมือ (co-operation) อย่างที่เคยเป็นมา

10. รูปแบบและแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจมีทางเลือก (alternative) ต่อไปนี้

10.1 รูปแบบบริหารโดยชุมชนเป็นหลัก

10.2 รูปแบบบริหารโดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก

10.3 รูปแบบบริหารโดยโรงเรียนในกำกับ (charter school)

10.4 รูปแบบบริหารแบบเอกชน

11. เงื่อนไขความสำเร็จ

11.1 ผู้ปฏิบัติในโรงเรียนต้องมีอำนาจอย่างแท้จริง ในการบริหารงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร

11.2 การใช้อำนาจหน้าที่ เน้นอยู่ที่การใช้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสำคัญ

12. กลยุทธ์สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ

12.1 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

12.2 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และให้มีการกำหนดมาตรฐานงานของคณะกรรมการสถานศึกษาให้ชัดเจน

12.3 การสรรหาและคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาต้องให้ได้คนที่มีความรู้ความสามารถเสียสละ และเป็นตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ อย่างแท้จริง

12.4 ต้องจัดการฝึกอบรม/สัมมนาผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาให้มี (1) ความรู้ความเข้าใจ (2) พัฒนาทักษะ (3) ปรับบทบาทที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ให้ชัดเจน

12.5 ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด

12.6 จัดให้มีเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษา

12.7 ให้มีการสนับสนุนโรงเรียนสามารถดำเนินงาน ตามแนวการบริหารแบบยึดโรงเรียนเป็นฐานและสามารถรับผิดชอบการบริหารจัดการโรงเรียนของตนเองแบบเบ็ดเสร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (good governance) มีหลักการพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ ได้แก่

2.1 หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2.2 หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

2.3 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกในการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

2.4 หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

2.5 หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

2.6 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

3. การบริหารแบบ POSDCoRB

กูลิก และ เออร์วิค (Gulick and Urwick, 1936) ได้แบ่งกระบวนการบริหารออกเป็น 7 ประการด้วยกัน โดยการนำเอาตัวอักษรตัวต้นมาเรียงกันเป็น “POSDCoRB” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวางแผน (planning) สำหรับการวางแผนนี้ถือว่าเป็นความสำคัญอันดับแรกในการบริหารเพราะเป็นการวางแผนเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร (deciding in advance what is to be done) หลวงวิจิตรวาทการ ได้กล่าวถึงการวางแผนว่า “ในตัวเอง ในชีวิตการงานของเราก็กจำเป็นต้องมีแผนการ เราจำเป็นต้องกะแผนทุกปี ทุกเดือน ทุกสัปดาห์ และทุกวัน สำหรับงานประจำวันทุกคือก่อนจะหลับ เราต้องกะแผนว่าพรุ่งนี้จะทำอะไร กะไว้ให้เต็มวัน แล้วพยายามทำให้ได้ตามแผนการ หรือจะผิดไปบ้าง ก็ให้เสียใจแต่น้อยที่สุด มาได้อย่างนี้ เราจะมีความเจริญแน่แท้ ทั้งในชีวิตอนาคตและการงานของเรา”

ในการวางแผนนั้น โดยปกติมักจะแบ่งออกเป็นแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว แผนระยะสั้นใช้เวลาไม่เกิน 2 ปี ส่วนในแผนระยะยาวใช้เวลาตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น เมื่อมีแผนระยะยาวแล้ว จะต้องทำการแยกย่อยเป็นแผนระยะสั้นเพื่อนำไปปฏิบัติเป็นรายปี และในแผนระยะสั้นที่ปฏิบัติเป็นรายปีนั้น อาจแยกย่อยเป็นหมายกำหนดการหรือโครงการต่าง ๆ ก็ได้ สำหรับการเขียนโครงการต่าง ๆ มักจะต้องแยกย่อยเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อโครงการ
2. หลักการและเหตุผล
3. วัตถุประสงค์
4. การดำเนินงาน
5. ระยะเวลาดำเนินงาน
6. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ในการวางแผนที่ดีนั้นมิใช่วางแผนหรือเขียนโครงการไว้สวย ๆ แต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติเลย ดังนั้นขั้นตอนในการวางแผนนั้นอาจจะเริ่มตั้งแต่กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดโปรแกรม กำหนดทรัพยากร จัดสรรทรัพยากร ปฏิบัติตามแผน และประเมินผล

2. การจัดองค์การหรือการจัดรูปงาน หรือการจัดส่วนราชการหรือการจัดเค้าโครงของการบริหาร (organizing) หมายถึง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อย หรือของตำแหน่งต่าง

ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันไป

ในการกำหนดอางหน้าที่ของหน่วยงานย่อยนั้น จะรวมถึงการกำหนดสายงานควบคุมและบังคับบัญชาในลักษณะหน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (staff) และหน่วยช่วย (auxiliary) พร้อมทั้งกำหนดช่วงการบังคับบัญชาไว้ด้วย ซึ่งตามปกติช่วงการบังคับบัญชาจะอยู่ระหว่าง 3-15 หน่วยงานย่อย

3. การจัดวางตัวบุคคล หรือการบริหารงานบุคคล (staffing) เมื่อมีการวางแผนและจัดรูปงานแล้ว ก็จะต้องจัดบุคคลเข้าทำงาน ซึ่งจะต้องมีขอบข่ายที่สำคัญ 4 ประการ คือ

3.1 การจัดหาคูลากรซึ่งจะต้องมีการสืบหา การเลือกสรร และการบรรจุแต่งตั้งให้ทำงาน

3.2 การจัดบุคลากร ซึ่งจะเริ่มจากการปฐมนิเทศแล้วจัดให้ทำงานตามความรู้ความสามารถของบุคลากร การบำรุงรักษาด้วยการจัดสวัสดิการ การสร้างขวัญในการทำงาน การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขั้นและการลดขั้น เป็นต้น

3.3 การพัฒนาบุคลากร เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และความชำนาญของบุคลากร เช่น การจัดฝึกอบรม การให้ฝึกฝนด้วยตนเองด้วยการไปศึกษาต่อ เป็นต้น

3.4 การให้พ้นจากงาน คือ การที่บุคคลลาออก ขอลาออก ขอย้าย เกษียณอายุ ทูพพลภาพ จนกระทั่งถึงแก่กรรม

ในการบริหารงานบุคคล ส่วนมากมักจะอิงระบบใดระบบหนึ่งใน 2 ระบบ คือ ระบบคุณธรรม (merit system) กับระบบอุปถัมภ์ (patronage system) สำหรับระบบคุณธรรม จะคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความเสมอภาคกันของบุคคล ส่วนในระบบอุปถัมภ์ จะคำนึงถึงความสนิทสนมชอบพอกันหรือเป็นญาติสนิทมิตรสหายกัน โดยมีได้พิจารณาถึงความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ โดยทั้ง 2 ระบบนี้ มักพบเห็นได้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารงานในปัจจุบัน การที่ผู้บริหารใช้ระบบคุณธรรมผลที่ได้รับคือการที่ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและการดำเนินงานย่อมจะมีประสิทธิภาพที่ดีกว่าการใช้ระบบอุปถัมภ์

4. การอำนวยการ (directing) เมื่อได้มีการวางตัวบุคคลไว้แล้ว จะมีการอำนวยการโดยผู้บริหารจะทำการสั่งการ ชี้แนะ รวมทั้งการติดตามดูแลให้เกิดการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า เมื่อผู้บริหารสั่งการแล้วสิ่งที่เกิดตามมาคือการนิเทศและควบคุมงาน ซึ่งจะต้องใช้ศิลปะในด้านการบริหาร เช่น การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ ใช้ความเป็นผู้นำและการใช้การจูงใจ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อการบริหารเกิดประสิทธิภาพ จึงต้องขึ้นอยู่กับการอำนวยการเป็นสำคัญ เพราะการอำนวยการเป็นภาระหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร โดยผู้บริหารต้องสั่งการ ตรวจสอบตรา ชี้แนะแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจน

ผู้ร่วมงานให้สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและเกิดความเรียบร้อย ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการอำนวยความสะดวกคือ การสั่งงาน ซึ่งการสั่งงานนี้สามารถทำได้ทั้งในลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษรและทำได้โดยวาจา เพราะฉะนั้นการสั่งการที่ดีควรต้องมีลักษณะเป็นการจูงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้รับคำสั่ง จะต้องมีการคาดการณ์ที่ดีสมบูรณ์และมีความถูกต้องแม่นยำ

5. การประสานงาน (coordination) หมายถึง การจัดระเบียบการทำงานเพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติการโดยอาศัยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทำให้เกิดการทำงานที่ซ้อนกัน ขัดแย้งหรือเกิดความเหลื่อมล้ำกัน โดยทั้งนี้ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายองค์การเป็นไปอย่างสมานฉันท์และเกิดประสิทธิภาพ

6. การรายงาน (reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และหน่วยงานอื่น ๆ รับทราบ ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์การทำงานไปด้วย เช่น การรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนไปยังศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด จนถึงระดับที่สูงขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรายงานให้ผู้บังคับบัญชา และครูในโรงเรียนรับทราบรวมทั้งประชาชนที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ เป็นต้น

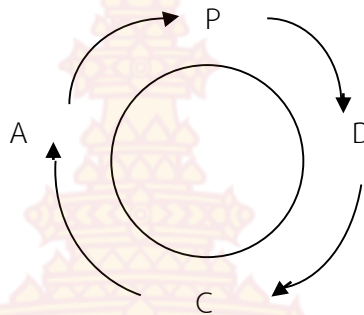
ในการรายงานนี้อาจสามารถทำได้ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งถือได้ว่าเป็น แบบพิธีการ (formal) และที่เป็นคำพูด ซึ่งถือได้ว่าเป็น แบบไม่เป็นพิธีการ (informal) ในการรายงานแบบลายลักษณ์อักษรจะเป็นไปในลักษณะของการมีหลักฐานที่แน่นอนกว่าการรายงานด้วยคำพูด แต่ผู้รับรายงานจะไม่สามารถซักถามข้อสงสัยได้ ซึ่งแบบคำพูดจะสามารถตอบข้อซักถามได้ดีกว่า

7. การทำงานประมาณ (budgeting) เป็นการคุมการใช้จ่ายการใช้จ่ายเงินให้เกิดความรอบคอบและมีความรัดกุมในการบริหารงานนั้น ผู้บริหารต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานประมาณด้วย โดยจะต้องเริ่มจากการวางแผนล่วงหน้าในการขอใช้เงินเพื่อจัดซื้อหรือจัดจ้างหรือใช้เงิน และจะต้องควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างหรือใช้เงินให้เกิดความรอบคอบและมีความรัดกุมมากที่สุด

4. การบริหารแบบวงจรคุณภาพ (PDCA)

วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) หรือ ที่เรียกว่า PDCA หรือ การสร้างคุณภาพเป็นกระบวนการปฏิบัติที่เป็นไปตามขั้นตอน เพื่อให้งานสำเร็จอย่างสมบูรณ์และถูกต้องมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ ประกอบไปด้วย การวางแผน (P: Plan) การปฏิบัติ (D: Do) การตรวจสอบ (C: Check) และ การปรับปรุงแก้ไข (A: Act) เป็นการดำเนินการที่ต้องปฏิบัติอย่างเป็นวงจรต่อเนื่องเหมือนวงล้อ โดยที่สถานศึกษาสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับวงจรเดมมิ่ง หรือ PDCA มาใช้ในการบริหารคุณภาพหรือ

สามารถควบคุมคุณภาพได้เป็นอย่างดี สามารถดำเนินการได้ทั้งส่วนที่ดี ซึ่งเป็นจุดแข็งให้ดียิ่งขึ้นไป และในส่วนที่ยังต้องปรับปรุงก็สามารถปรับปรุงแก้ไขได้เช่นเดียวกัน สรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 1 วงจรเดมมิง (Deming Cycle) หรือ PDCA
ที่มา (กรมสามัญศึกษา, 2542)

การปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จสมบูรณ์อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพที่น่าเชื่อถือได้ ตามขั้นตอนนี้ของวงจรเดมมิง หรือ PDCA ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน (P: Plan) การปฏิบัติ (D: Do) การตรวจสอบ (C: Check) และ การปรับปรุงแก้ไข (A: Act) มีรายละเอียดในการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (P: Plan) เป็นขั้นตอนที่จะต้องร่วมกันวางแผน การสำรวจ ค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์พิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องที่สามารถแก้ไขปัญหาและไม่ขัดต่อนโยบายหลังจากนั้นนำหัวข้อเรื่องมากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน นำไปสำรวจสภาพปัญหาเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุในการวางแผนแก้ปัญหาตามวิธีการที่กำหนด สำหรับขั้นตอนในการกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดหัวข้อเรื่อง การวิเคราะห์หาสาเหตุ ตลอดจนการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา นั้น ควรใช้วิธีการทางสถิติในการควบคุมคุณภาพร่วมกับวิธีการระดมสมองให้เสนอความคิดเห็นใหม่ ๆ โดยใช้คำถาม 5 W 2H คือ อะไร (what) ที่ไหน (where) เมื่อไหร่ (when) อย่างไร (how) และเท่าไร (how much or how many) ก็จะทำให้เกิดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การปฏิบัติ (D: Do) เป็นขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหา ตามบทบาทหน้าที่วิธีการแก้ไข และระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามแผน โดยพิจารณาในการดำเนินการต่อไปนี้

- 2.1 ให้ความรู้กับทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2.2 ประชุมชี้แจงเพื่อให้ทุกคนได้รับรู้แผนและข้อเสนอแนะในการดำเนินการ
- 2.3 พิจารณาเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง
- 2.4 มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้หลักสถิติ

3. การตรวจสอบ (C: Check) เป็นขั้นตอนที่จะต้องทำการสำรวจและประเมินผล การแก้ไข้ปัญหาของแต่ละสาเหตุและวิธีการที่ได้ดำเนินการลงมือปฏิบัติ มีการแสดงความก้าวหน้าของการแก้ไข้ปัญหาโดยเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นก่อนและผลที่เกิดขึ้นหลังการแก้ไข้ปัญหา ตลอดจนทำการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นตามเป้าหมาย ซึ่งผลการตรวจสอบจะนำไปสู่การแก้ไข้ปัญหา ปรับปรุงคุณภาพ โดยพิจารณาจากการดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 3.1 เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่
- 3.2 การตรวจสอบผลกระทบ ผลข้างเคียงและผลย้อนกลับ
- 3.3 ผลสรุปสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้หรือไม่
- 3.4 ผลสรุปมีผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือไม่
- 3.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติมีผลต่อเนื่องในขั้นตอนการปฏิบัติหรือไม่

4. การปรับปรุงแก้ไข้ (A: Act) เป็นขั้นตอนที่นำวิธีการแก้ไข้ปัญหาที่ได้ผลมากำหนดเป็นแนวทางเพื่อปฏิบัติต่อไปและเพื่อขจัดปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำขึ้นอีก สำหรับในกรณีที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข้ปัญหาใหม่ เมื่อผลการสำรวจไม่ได้เป็นไปตามความคาดหมาย ให้กลับมาเริ่มต้นที่ Plan Do Check ใหม่ โดยมีข้อสังเกตในประเด็นดังต่อไปนี้

- 4.1 เราควรดำเนินการตามกระบวนการนี้ต่อไปหรือไม่
- 4.2 ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมหรือไม่
- 4.3 ต้องการข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือไม่
- 4.4 กรณีลงมือปฏิบัติและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี สามารถนำมาเป็นมาตรฐานในการดำเนินงานและใช้งานได้หรือไม่

3.3 ภารกิจหน้าที่ของสถานศึกษา

ส่วนของภารกิจหน้าที่ที่สำคัญของสถานศึกษา ผู้วิจัยจะได้นำมาเสนอเป็นประเภท แยกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาในด้านวิชาชีพ เพราะว่าสถานศึกษาเป็นระบบย่อยของระบบการศึกษาและระบบสังคม การจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นจะต้องเป็นผู้ชำนาญการทางการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพด้วย

โดยหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีหลายบทบาทแตกต่างกันออกไป ได้มีนักวิชาการสรุปบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2539, หน้า 1) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องเป็นทั้งผู้บริหารและผู้นำ ด้วยการบริหารโรงเรียน (administration) ต้องใช้ทั้งภาวะผู้นำ (leadership) คือ พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและใช้การจัดการ (management) คือ ให้คนสามารถทำงานได้สะดวกและสบาย ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำ ในการกำหนดเป้าหมายภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร และในฐานะผู้บริหาร จะต้องรักษาสถานภาพเดิมปฏิบัติภายในกรอบของระเบียบ ศีลธรรม สนับสนุนนโยบายและการปฏิบัติ แต่ในฐานะผู้นำจะต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายนโยบายและการปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือปัญหา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2533, หน้า 119) ได้กำหนดภารกิจของผู้บริหารการศึกษาไว้ 6 ประการ คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน การบริหารงานอาคารสถานที่ และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

กรมสามัญศึกษา (2538, หน้า 3) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและให้อำนาจแก่ผู้บริหารโรงเรียน 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ปฏิบัติราชการตามที่กรมสามัญศึกษาได้มอบหมายให้ทั้ง ในด้านการบริหารโรงเรียน และรับผิดชอบงานราชการของส่วนราชการนั้น ๆ
2. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการครูและลูกจ้างของโรงเรียน นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กระทรวง กรม จังหวัด มอบหมายให้เป็นครั้งคราว
3. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนการอบรมสร้างสรรค์พฤติกรรมดีงามที่พึงประสงค์และการเลือกอาชีพในอนาคตของเยาวชนในโรงเรียน
4. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้จัดให้มีการศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติ กำหนดกรอบแผนงาน กำหนดผู้รับผิดชอบตามนโยบาย ติดตามผลงาน แก้ปัญหาพัฒนางาน สร้างขวัญและกำลังใจยกย่องเชิดชู ประเมินผล เพื่อการพัฒนาประชาสัมพันธ์ และรายงานสู่ประชาชน จังหวัด กรมและกระทรวง
5. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีและช่วยแก้ปัญหาให้แก่ชุมชน อันประกอบไปด้วย บ้าน วัด โรงเรียน ตามนโยบายของชาติในเรื่องแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

แคมเบลและคณะ (Campbell & others, 1978, p. 149) ได้เสนอแนะว่างานของผู้นำในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา มี 6 ประการ คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้นำในสถานศึกษาจะต้องศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของชุมชน ความต้องการของชุมชน การให้ข้อมูลของโรงเรียนแก่ชุมชน บทบาทของโรงเรียนในชุมชน และบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2. หลักสูตรและการสอน บทบาทผู้นำด้านนี้เกี่ยวกับการวางจุดหมายเฉพาะของสถานศึกษา การวางโครงการของการเรียนการสอน หลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรของชาติ การจัดหา และเลือกใช้สื่อการเรียนและอุปกรณ์การสอน และการประเมินผลการสอน

3. บุคลากรด้านนักเรียน หัวหน้าสถานศึกษาควรจะเป็นผู้นำในการจัดการเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้เป็น การบริหารกิจการนักเรียน การจัดรูปองค์การของนักเรียน การจัดบริการให้แก่ นักเรียน ระเบียบและทะเบียนต่าง ๆ การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยของนักเรียน

4. การบริหารงานบุคคล งานด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้นำในสถานศึกษา ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ส่วนใหญ่ขึ้นกับการบริหารงานบุคคลไม่น้อย ผู้นำควรพิจารณางาน บริหารบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานบุคคล การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การนิเทศ และการประเมินผลประสิทธิภาพของการสอน

5. อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนและการบริการ นักเรียนจำเป็นต้องใช้สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ งานด้านนี้ความหมายรวมถึง อาคารสถานที่ สนาม วัสดุอุปกรณ์เพื่อการศึกษา ผู้นำควรสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนอาคารสถานที่ การพัฒนาและ บำรุงอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เพื่อช่วยในการเรียนการสอน

6. การเงินและธุรการ งานด้านนี้เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการส่งเสริมการเรียนการสอน สิ่งทีผู้นำ ควรจะให้ความสนใจ ได้แก่ การทำงานประมาณการใช้จ่ายตามแบบแผนทางราชการ งานวัสดุครุภัณฑ์ งานสารบรรณ และงานประชาสัมพันธ์

โรโบร์ (Robore, 1985, pp. 10-12) กล่าวถึง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นว่า นอกจากจะต้องมีบทบาทเกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอน การสนับสนุนส่งเสริมวิชาชีพครู และการจัด กลุ่มการทำงานของพนักงานและภารโรงแล้ว ยังต้องมีบทบาทดังนี้

1. เป็นหัวหน้าในการบริหารอาคารสถานที่
2. รับผิดชอบในการพัฒนานโยบายและขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ
3. จัดทำแผนการรับนักเรียน
4. จัดเตรียมงบประมาณ
5. บริหารจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

คเนซเชวิช (Knezevich, 1994, pp. 17-18) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารไว้ถึง 17 บทบาท

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง (direction setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (leader catalyst) หมายถึง การเป็นผู้นำในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้มีอิทธิพลและแรงจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้

3. บทบาทเป็นนักวางแผน (planner) เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ร่วมกับคณะกรรมการของสถานศึกษา
4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (decision maker) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา
5. บทบาทเป็นนักจัดองค์การ (organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา
6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (change manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการมุ่งใจในการเปลี่ยนแปลง
7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (coordinator) เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา
8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (communicator) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาติดต่อและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (conflict manager) เป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา
10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (problem manager) เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา
11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน (system manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและการพัฒนาสถานศึกษา
12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (instructional manager) เป็นผู้นำทางด้านวิชาการการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (personal manager) เป็นผู้สรรหา คัดเลือก รักษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา
14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (resource manager) เป็นผู้นำทรัพยากรทั้งทรัพย์สิน สิ่งของและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง
15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงาน และโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา
16. บทบาทเป็นประธานในพิธี (ceremonial head) เป็นผู้นำทางด้านการจัดงานและพิธีการต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา
17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (public relater) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รวมทั้งการให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานอื่น ๆ

ลูเนนเบิร์กและโอนสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 1996, p. 493) กล่าวถึงลักษณะงานที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบ พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1. นิเทศการสอน รวมทั้งการสอนซ่อมเสริมและกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน
  2. ปรับปรุงแผนการสอนและกระบวนการประเมินผลโดยการร่วมงานของแต่ละหมวดวิชาในโรงเรียน
  3. นำนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาไปปฏิบัติ ตลอดทั้งบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎระเบียบ
  4. พัฒนาและส่งเสริมให้มีโครงการนำร่องใหม่ ๆ รวมทั้งการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน
  5. มอบหมายหน้าที่การงานแก่ครูและบุคลากร
  6. วางแผนและดำเนินการประชุมหมวดวิชาต่าง ๆ
  7. สังเกตและทบทวนผลการปฏิบัติงานของบุคลากร
  8. ให้ความช่วยเหลือและข้อเสนอแนะ ในการคัดเลือกบุคลากรการสอนแก่เขตพื้นที่ การศึกษา
  9. จัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิการต่าง ๆ แก่นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน
  10. ควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียน
  11. ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการรับส่งนักเรียน
  12. พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับบุคลากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน
  13. จัดทำกฎระเบียบ ในการควบคุมดูแลอาคารสถานที่
  14. ควบคุมดูแลและจัดเตรียมเกี่ยวกับรายงานของโรงเรียน ทะเบียนประวัตินักเรียน บัญชีการเงินของโรงเรียน และระบบรักษาเอกสารต่าง ๆ
  15. จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในโรงเรียน
  16. ชี้แจงถึงกิจกรรมและนโยบายของโรงเรียนให้ชุมชนทราบและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
  17. ให้ข้อเสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และเอาใจใส่กับนโยบายข้อปฏิบัติของเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย
4. ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา

งานบริหารสถานศึกษาหรือภารกิจของการบริหารการศึกษา มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526, หน้า 68) ได้จำแนกการบริหารโรงเรียนออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. งานบริหารงานวิชาการ
2. งานบริหารบุคคล
3. งานบริหารธุรการ
4. งานบริหารกิจการนักเรียน

5. งานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ภิญโญ สาร (2532, หน้า 66-71) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยชี้ให้เห็นว่างานของศึกษานิเทศก์จังหวัด ก็คือ งานของโรงเรียนนั่นเอง และได้จำแนกงานของศึกษานิเทศก์จังหวัดออกเป็น 5 งาน คือ

1. งานเกี่ยวกับชุมชนหรือประชาชน
2. งานเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน
3. งานเกี่ยวกับบุคลากร
4. งานเกี่ยวกับธุรการการเงินและบริการต่าง ๆ
5. งานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่คำนึงถึงสถาบันหรือหน่วยงานกับตัวบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 7-14) ได้กำหนดภารกิจของโรงเรียนประถมศึกษาออกเป็น 6 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานธุรการและการเงิน
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ฟิสก์ (Fisk, 1957, p. 221) ได้ทำการวิจัยพบว่า ภารกิจของการบริหารการศึกษาจำแนกตามความรับผิดชอบได้เป็น 4 ภารกิจหลัก คือ

1. ความสัมพันธ์กับชุมชน
2. การปรับปรุงส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา
3. การสรรหาและพัฒนาบุคลากร
4. การจัดหาและดูแลการเงิน อาคารสถานที่และอุปกรณ์

สมิท (Smith, 1982, p. 170) ได้แบ่งงานของผู้บริหารการศึกษาไว้ 7 ประการ คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานการเงิน
5. งานอาคารสถานที่
6. งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
7. งานธุรการ

จากแนวคิดดังที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า งานบริหารโรงเรียนซึ่งมีผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบ มี 6 งาน คือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคลากร
3. การบริหารงานกิจการนักเรียน

4. การบริหารงานธุรการ
5. การบริหารงานอาคารสถานที่
6. การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะวิชาการเป็นสิ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพความนึกคิดของผู้เรียน ทำให้เกิดคุณค่าในทางสังคม ดังนั้นงานวิชาการจึงจัดว่ามีความสำคัญอันหนึ่งของการบริหารการศึกษา การบริหารการศึกษาคงดีหรือมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และครูจึงมีความสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถและเข้าใจในเรื่องการบริหารการศึกษา เข้าใจจุดมุ่งหมายของหน่วยงาน และเข้าใจหลักการบริหารงานวิชาการได้เป็นอย่างดี ต้องมุ่งในความสำคัญกับงานด้านวิชาการ โดยมีผู้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการไว้ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528, หน้า 5) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 9 ประการ คือ

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตร
4. งานวัดและประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศการศึกษา
7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงาน
8. งานส่งเสริมการสอน
9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

กิติมา ปรีดีติลล (2532, หน้า 48-58) กล่าวถึงงานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น โดยได้แบ่งขอบข่ายงานวิชาการออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน ประกอบด้วยหลักสูตร โครงการสอนและประมวลการสอน
3. การจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยงานจัดการเรียนการสอน การจัดแบบเรียน การจัดชั้นเรียน การจัดห้องสมุด การจัดครูเข้าสอน การจัดทำคู่มือครู
4. สื่อการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การฝึกอบรม
6. การวัดและประเมินผล

บุญทัน สมดี (1996, หน้า 43) ได้ศึกษาขอบข่ายงานวิชาการ ได้แบ่งงานวิชาการออกเป็น 8 งาน คือ

1. งานศึกษาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานด้านการจัดการเรียนและการสอน
3. การจัดทำวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน

4. การประเมินผล
5. การบริหารห้องสมุด
6. การนิเทศการศึกษา
7. การวางแผนงาน การส่งเสริมการสอน
8. การประชุมฝึกรอบทางวิชาการ

มีนูลิน (Minudin, 1987, p. 2403-A) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า บทบาททางด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วยหน้าที่หลัก 6 ประการ คือ

1. การประเมินผลโครงการของโรงเรียน
2. สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษาและประสบการณ์เพิ่มขึ้น
3. กำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน
4. ควบคุมโครงการและกิจการอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียน
5. สอนในบางระดับชั้น
6. รู้และเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ

กรมสามัญศึกษา (2540, หน้า 5) ได้กำหนดขอบข่ายและหน้าที่ในงานวิชาการไว้ทั้งหมด 6

หัวข้อ ได้แก่

1. การวางแผนงานวิชาการ
  - 1.1 การรวบรวมข้อมูลและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ
  - 1.2 การทำแผนงานวิชาการ
2. การบริหารงานวิชาการ
  - 2.1 การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ
  - 2.2 การจัดกลุ่มการเรียนรู้
  - 2.3 การจัดตารางสอน
  - 2.4 การจัดครูเข้าสอนตามตาราง
  - 2.5 การจัดครูสอนแทน
  - 2.6 การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานทางวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอน
  - 3.1 การจัดทำการใช้ การปรับปรุงแผนการสอนรายวิชา
  - 3.2 การจัดหา จัดทำ ใช้ บำรุงรักษา และส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน
4. การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
  - 4.1 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
  - 4.2 การจัดสอนซ่อมเสริม
  - 4.3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน
  - 4.4 การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร
  - 4.5 การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ
  - 4.6 จำนวนครูที่ผ่านการอบรมหรือฝึกรอบทางวิชาการในรอบ 2 ปี
  - 4.7 การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน

- 4.8 การส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
5. การวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน
  - 5.1 การดำเนินงานวัดผลและประเมินผลการเรียน
  - 5.2 การสร้างและการปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลการเรียนรู้
  - 5.3 การจัดให้มีเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการเรียน
  - 5.4 การดำเนินการเกี่ยวกับหลักฐานการวัดผลและการประเมินผลการเรียน
  - 5.5 งานทะเบียนนักเรียน
6. การประเมินผลการจัดการงานวิชาการ
  - 6.1 การประเมินผลการจัดการงานวิชาการ
  - 6.2 การประเมินผลในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานด้านวิชาการ เป็นงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปในเรื่องหลักสูตร การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การเตรียมการสอน สื่อการสอน วิธีการสอน การนิเทศ ตลอดไปจนถึงการประเมินผลผู้เรียน

การบริหารงานบุคลากร

การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนหรือสถานศึกษา จัดเป็นภารกิจที่มีความสำคัญที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองต่อภารกิจของสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวมากขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้มีบุคคลต่าง ๆ มากมายได้กล่าวถึงการบริหารงานบุคคล ไว้ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538, หน้า 36) ได้ให้ข้อเสนอแนะในขอบเขตดำเนินการบริหารงานบุคคลไว้ ดังนี้

1. การกำหนดความต้องการของบุคคล
2. การจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงาน
3. การควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศบุคลากร
4. การพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากร
5. การประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร

วิจิตร วิรุตบางกูร (2520, หน้า 45) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารบุคคลไว้ ดังนี้

1. การจัดหาบุคลากร
2. การจัดบุคลากร
3. การพัฒนาบุคลากร
4. การให้พินิจจากงาน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2522, หน้า 23) ได้แบ่งขอบเขตการบริหารงานบุคคลไว้ดังนี้

1. การสรรหาคนเข้าทำงาน
2. การบำรุงรักษาหรือการบำรุงขวัญ
3. การพัฒนาคนที่เราคัดเลือกเข้าทำงานแล้ว

4. การให้รางวัลหรือการลงโทษ
5. การโอนย้ายหรือการให้ออกจากงาน

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียน ที่จำเป็นต้องใช้ศิลปะในการแสวงหาคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และทรัพยากรครูที่มีอยู่ในสถานศึกษาปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายออกไปด้วยความพึงพอใจและสามารถทำให้งานที่ได้รับนั้นบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้

การบริหารงานกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียนจัดได้ว่าเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เป็นส่วนการแสดงผลพฤติกรรมของนักเรียนให้เกิดการพัฒนาวุฒิภาวะและตามความมุ่งหมายของนโยบายในการจัดการศึกษา โดยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526, หน้า 79) ได้แบ่งงานบริหารกิจการนักเรียนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. งานที่เกี่ยวกับอำนาจตามกฎหมายของผู้บริหาร เช่น งานสำรวจสำมะโนประชากรของนักเรียน งานรับนักเรียนใหม่ งานโอนย้ายนักเรียน การสอบและการประเมินผล และงานที่เกี่ยวกับการปกครองนักเรียน ระเบียบวินัยของโรงเรียน
2. งานเกี่ยวกับการบริหารนักเรียน เช่น การจัดบริการแนะแนว บริการอาหาร บริการร้านค้าในโรงเรียน บริการเกี่ยวกับการปกครองนักเรียน ระเบียบวินัยของโรงเรียน
3. งานที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางการศึกษา เช่น การจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ ในโรงเรียน การจัดทัศนศึกษา กิจกรรมนันทนาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 64-65) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ โดยครอบคลุมเรื่องดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เช่น
  - 1.1 การจัดทำเขตบริการ
  - 1.2 การจัดทำสำมะโนนักเรียน
  - 1.3 การเกณฑ์-การรับนักเรียน
  - 1.4 การลงทะเบียนนักเรียน
  - 1.5 การแบ่งกลุ่มแบ่งชั้นเรียน
  - 1.6 การปฐมนิเทศผู้ปกครอง
  - 1.7 การรายงานเกี่ยวกับนักเรียน
  - 1.8 การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน
  - 1.9 การย้ายและการจำหน่ายนักเรียน
  - 1.10 การทำทะเบียนสะสมเก็บหลักฐานและประวัตินักเรียน
2. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน เช่น
  - 2.1 การบริการสุขภาพ

- 2.2 การจัดอาหารกลางวัน
- 2.3 การบริการแนะแนว
- 2.4 การบริการนักเรียนขาดแคลน
- 2.5 ทุนการศึกษา
3. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน เช่น
  - 3.1 กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย
  - 3.2 กิจกรรมตั้งชุมนุมต่าง ๆ
  - 3.3 กิจกรรมส่งเสริมวินัยในโรงเรียน
  - 3.4 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
  - 3.5 กิจกรรมทัศนศึกษา
  - 3.6 การจัดกีฬา
  - 3.7 กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน
  - 3.8 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านศิลปะ
  - 3.9 การบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน
4. กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า
  - 4.1 การติดตามผลนักเรียน
  - 4.2 การตั้งสมาคมศิษย์เก่า
  - 4.3 การสรรหาและยกย่องคนดีเด่นประจำท้องถิ่น

ดังที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยในการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งอาจจัดภายในเวลาเรียน หรือภายนอกเวลาเรียน และยังสามารถดำเนินกิจกรรมต่างได้ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ที่สำคัญยังสามารถมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนภายนอกได้อีกด้วย

การบริหารงานธุรการ

การแบ่งประเภทของการบริหารงานธุรการ เป็นไปตามลักษณะงานธุรการซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมงานย่อย ๆ ออกเป็นหลายงาน ซึ่งมีผู้ที่แบ่งการบริหารงานธุรการออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526, หน้า 78-79) ได้แบ่งงานธุรการออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. งานธุรการทั่วไป ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับทะเบียน สถิติ และการเก็บรักษาหลักฐาน ต่าง ๆ ของโรงเรียน
2. งานสารบรรณ ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับหนังสือโต้ตอบ
3. งานที่เกี่ยวกับการเงิน ได้แก่ การรับและการเบิกจ่ายเงิน การทำบัญชี รายรับรายจ่าย การจัดซื้อตลอดจนการควบคุม และการตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียน
4. งานเกี่ยวกับงบประมาณ หมายถึง งานวางแผนจัดทำงบประมาณประจำปีและการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามงบประมาณ

5. งานพัสดุครุภัณฑ์ หมายถึง การจัดซื้อ จัดหา และลงทะเบียนเกี่ยวกับวัสดุครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง

6. งานอาคารสถานที่เกี่ยวกับการดูแลรักษา และการประดับตกแต่งรวมทั้งงานก่อสร้าง

7. งานด้านบริการอื่น ๆ เช่น การรักษาทรัพย์สินของนักเรียน การแต่งตั้งเวรยาม

ยุทธศักดิ์ สมเสน (2535, หน้า 175-176) ได้แบ่งการบริหารงานธุรการออกเป็น 3 ประการ คือ

1. งานสารบรรณ

2. งานการเงินและบัญชี

3. งานพัสดุ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 4) ได้กำหนดขอบข่ายงานธุรการไว้ คือ

1. ขอบข่ายงานธุรการ ประกอบด้วย

1.1 งานสารบรรณ

1.2 งานทะเบียน

1.3 งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในอาคารสถานที่

1.4 งานประชาสัมพันธ์

1.5 งานจัดสำนักงาน

2. ขอบข่ายงานการเงินและพัสดุ ประกอบด้วย

2.1 งานงบประมาณ

2.2 งานพัสดุ

2.3 งานการเงินและพัสดุ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารงานธุรการของโรงเรียน เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับงานการวางแผนธุรการ งานบริหาร งานธุรการทั่วไป งานสารบรรณ งานการเงินและบัญชี งานพัสดุ งานทะเบียนและรายงาน งานบริการด้านอื่น ๆ งานสวัสดิการกับผู้ทำงาน งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และงานที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย

การบริหารงานอาคารสถานที่

โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 28-29) ได้มีการกำหนดประเภทของงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. อาคารสถานที่ซึ่งรวมถึง ห้องเรียน และห้องพิเศษต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องพักครู ห้องพยาบาล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องพัสดุ เป็นต้น

2. อาคารประกอบหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ เช่น อาคารเอนกประสงค์ โรงฝึกงาน โรงอาหาร ห้องส้วม เรือพาหะ เป็นต้น

3. บริเวณโรงเรียน เช่น สนาม ถนน เป็นต้น

โดยทั่วไปงานอาคารสถานที่จะมีขอบข่ายครอบคลุมลักษณะงาน 5 อย่าง ได้แก่

1. การจัดอาคารสถานที่ รวมถึงการวางแผนบริเวณที่ตั้งอาคาร การควบคุม การก่อสร้าง การตกแต่งจัดระเบียบ

2. การใช้อาคารสถานที่ หมายถึง การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง

3. การบำรุงอาคารสถานที่ การประดับตกแต่งและซ่อมแซมอาคารสถานที่

4. การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ คือ การควบคุมดูแลทั่ว ๆ ไป

5. การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ เป็นการดำเนินการประเมินการใช้ เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงานด้านนี้ ให้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดและเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวางแผนดำเนินงานอาคารสถานที่ของปีถัดไป

สรุปได้ว่า การบริหารงานอาคารสถานที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดหา การดูแลรักษา และการใช้ประโยชน์จากอาคาร สนาม ถนน หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและสะดวกสบายมากที่สุด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการงานวิจัยทั้งภายในประเทศไทยและในต่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา สภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถประมวลได้ดังต่อไปนี้

5.1 งานวิจัยในประเทศไทย

ชัยยงค์ วุฒิมานนท์ (2534) ศึกษาถึงปัญหาการกระจายอำนาจ ปัญหาการกระจายอำนาจในท้องถิ่นขึ้นอยู่กับ (1) อำนาจของรัฐบาลกลางที่กระจายให้กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (2) ความไม่พร้อมของประชาชนในการปกครองของตนเอง (3) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทางแก้ไข คือ การยกฐานะของสภาตำบลให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามสภาพความพร้อมและปรับปรุงโครงสร้างการบริหารใหม่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ธวัชชัย บุญเต็ม (2536) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางและพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนการเป็นผู้นำและการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและการให้บริการชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การได้รับความสนับสนุนจากชุมชนและการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามตัวแปรตำแหน่งและขนาดโรงเรียน พบว่า

1. ครู อาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานโรงเรียนกับชุมชนเห็นว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ธีรวัฒน์ หมูวิเศษ (2538) ได้ศึกษารูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาตามพรรณนะของผู้บริหารการศึกษา เขตการศึกษา 8 ผลการศึกษาโดยสรุป พบว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลที่กระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปส่วนภูมิภาค กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานการศึกษาทุกระดับให้ชัดเจน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด มีสำนักงานกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนบริหารบุคคล งบประมาณ วิชาการและจัดการศึกษาด้านอื่น ๆ ตั้งอยู่ที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและเห็นควรให้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา แต่ต้องเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นการบริหารบุคคลควรเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรระดับจังหวัด มีอนุกรรมการข้าราชการครูสามัญประจำจังหวัด (อ.ก.ค.จังหวัด) บริหารงานบุคคลของข้าราชการครูอยู่ทุกสังกัด ให้บุคลากรทางการศึกษาเป็นข้าราชการครูด้วย ส่วนการตั้งงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณนั้นควรให้จังหวัดดำเนินการโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาการศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ.) ส่วนงานด้านวิชาการมีปัญหาด้านหลักสูตรที่เน้นวิชาการมากเกินไปไม่สนองความต้องการของท้องถิ่น เน้นการเรียนต่อที่สูงขึ้น ไม่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพชีวิตของคนในสังคม และเชื่อว่าการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะแก้ปัญหาได้

มนตรี กนกวารี (2538) ศึกษาถึงนโยบายในการกระจายอำนาจของรัฐกับสถานะการปกครองของตำบล พบว่า นโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ตำบลทำให้สถานะการปกครองท้องถิ่นมีสองสถานะซ้อนกัน สถานะการปกครองตำบลจึงขาดพัฒนาการอันนำไปสู่ปัญหาในการปกครองของตำบลและองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ของประเทศ

นที ปันทวนันท์ (2538) ศึกษาถึงการกระจายอำนาจทางการคลังท้องถิ่น พบว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่านไม่สามารถพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้ยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะประสบปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ เป็นผลให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่านไม่สามารถ เป็นองค์กรปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง

สมชาย อรุณธัญญา (2539, หน้า 174-178) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักคณะกรรมการการ

ประถมศึกษาแห่งชาติ ในหมู่บ้านโครงการป้องกันชายแดน จังหวัดสระแก้ว ในด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า

1. ด้านการจัดการและการนำแนวการจัดประสบการณ์ไปใช้ มีปัญหาในด้านเอกสารแนวการจัดประสบการณ์มีไม่เพียงพอ
2. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ปัญหาที่พบคือไม่สามารถปรับเปลี่ยนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นได้
3. ด้านการสนาามรบบบริเวณชายแดนพบว่ากลุ่มครูผู้สอนระบุว่าไม่มีปัญหา แต่ในกลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่ระบุว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้ปกครองเป็นห่วงความปลอดภัยของนักเรียน
4. ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้ตรงกับจุดประสงค์การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณในการสนับสนุน
5. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ปัญหาที่พบ คือ สื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ
6. ด้านการวัดผลและประเมินผล ปัญหาที่พบคือครูไม่สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ครบทุกด้านตามที่เสนอแนะไว้ในแผนการจัดประสบการณ์
7. ด้านการจัดมุมสำหรับนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาในห้องสมุด ปัญหาที่พบ คือ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ และห้องเรียนในการจัดมุมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

โกวิทย์ พวงงาม (2539, หน้า 36) ได้ทำการสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการสำรวจพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบระเบียบ ข้อบังคับขององค์การบริหารส่วนตำบล และไม่คอยรู้เรื่องการทำงานในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

สุทัศน์ ขอบคำ (2540) ได้วิจัยรูปแบบการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สรุปผลการวิจัยได้ว่าผู้บริหารการศึกษาเห็นด้วยในระดัซ้บมากที่สุดและมากต่อจุดมุ่งหมายและหลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ ส่วนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในอนาคตควรมีลักษณะดังนี้อำนาจหน้าที่จัดการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการควรกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการลงไปให้องค์กรทางการศึกษาระดับจังหวัด โดยให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายการศึกษาคควบคุมคุณภาพมาตรฐานการศึกษาส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรและกำกับติดตามประเมินผล การจัดการศึกษาสำหรับองค์กรทางการศึกษาระดับจังหวัดที่มีอยู่เดิมให้ยุบรวมเป็นองค์กรเดียวกันสังกัดจังหวัดบริหารในรูปแบบองค์กรคณะบุคคลองค์กรประกอบด้วยผู้แทนภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่นและผู้แทนประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสมพร้อมทั้งให้จัดระบบการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรที่กำหนดใหม่โดยตราเป็นกฎหมาย ซึ่งคาดหวังว่าผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นคือการ

บริหารการศึกษาของจังหวัดมีเอกภาพ ประชาชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและผลการจัดการศึกษาจึงจะบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

พงษ์ศักดิ์ พิงจิตต์ตน (พงษ์ศักดิ์ พิงจิตต์ตน อ้างถึงใน อภิสมัย วุฒิพรพงษ์, 2540, หน้า 68) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 พบว่า

1. การบริหารงานวิชาการตามสภาพที่เป็นจริง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน งานด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน และงานด้านการวัดและประเมินผลทั้งสามงานโดยส่วนรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดตามลำดับแต่ละงานพบว่าเรื่องปฏิบัติมากที่สุดคือการประชุมเพื่อเตรียมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนก่อนเปิดภาคเรียนทุกครั้ง การให้ มีห้องสมุดเป็นเอกเทศและมีบรรณารักษ์รับผิดชอบดำเนินการและการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวัดผลใหม่ ๆ

2. การบริหารงานวิชาการตามสภาพที่พึงประสงค์ พบว่าโดยส่วนรวมต้องการให้มีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเรื่องที่ต้องการให้ปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดให้มีห้องสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บและให้บริการงานด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนเรื่องที่ต้องการให้ปฏิบัติมากที่สุดคือ การจัดให้มีห้องสมุดเป็นเอกเทศและมีบรรณารักษ์รับผิดชอบดำเนินงาน งานด้านวัดผลและประเมินผลเรื่องที่ต้องการให้มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดให้มีการตรวจสอบ การจัดทำสมุดประจำชั้นอย่างถูกต้องเรียบร้อยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

3. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาล พบว่า สภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสูงกว่าสภาพที่เป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ทรรศนะของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามสภาพที่แท้จริง พบว่างานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีทรรศนะสูงกว่าครูผู้สอนระดับชั้นอื่น ส่วนงานด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนระดับชั้น ป.1-4 มีทรรศนะสูงกว่าครูผู้สอนระดับชั้นอื่น

5. ทรรศนะของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า เฉพาะงานด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 มีทรรศนะสูงกว่าครูผู้สอนระดับชั้นอื่น

โสภิตอนงค์ บุญช่วย (โสภิตอนงค์ บุญช่วย อ้างถึงใน อภิสมัย วุฒิพรพงษ์, 2540, หน้า 67) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานคร ดดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ละศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า สภาพการเรียนการสอนมีการกำหนดนโยบายและปฏิบัติตามนโยบายบรรลุผลปานกลางการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชามากกว่าการเตรียมความพร้อม โดยใช้แนวการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง มีการนิเทศภายใน สื่อที่ใช้อยู่ในสภาพดี แต่ เครื่องเล่นมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนครูไม่มีเวลาและขาดเครื่องมือในการวัดผล ประเมินผล ส่วนการจัดกิจกรรมนักเรียนและบริการด้านอาคารสถานที่โรงเรียนจัดทำได้ดี ในด้านความ

คิดเห็นของผู้ปกครองมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ได้ตามความต้องการของผู้ปกครอง แต่ขอให้โรงเรียนจัดเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมากขึ้น และเหตุผลที่ผู้ปกครองใช้เลือกโรงเรียน คือ เดินทางไปกลับสะดวกและโรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แอบบา (Abba, 1990, p. 26) ได้ศึกษาถึงความตึงเครียด ระหว่างการรวมอำนาจและการกระจายอำนาจในนโยบายการศึกษาของประเทศไนจีเรีย พบว่า ความตึงเครียดดังกล่าวเกิดจาก

1. ความแข็งตัวของนโยบาย

2. ความขัดข้องด้านการบริหารเงิน

3. การไร้ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรและความทันสมัยของการฝึกหัดครู กรณีนี้ครูส่วนใหญ่ต้องการรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ เนื่องจากต้องรักษาความมั่นคงในอาชีพของตน ในขณะที่กลุ่มผู้บริหารการศึกษาต้องการกระจายอำนาจทางการศึกษามากกว่า

แม็กมอนต์ (Mogmone, 1990, p. 32) ศึกษาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อ การกระจายอำนาจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ พบว่า กระบวนการต่าง ๆ มีลักษณะที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จำนวน 4 ตัวแปร คือ ระบบสังคม ระบบราชการ สิ่งแวดล้อม และผลที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ระบบสังคม เป็นผลมาจากปรัชญาและแนวคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษา และความไว้วางใจในองค์กรบุคคล

2. ระบบสังคมเมื่อนำมาผูกพันกับระบบราชการจะทำให้เกิดผลกระทบต่อระดับของการกระจายอำนาจในทางบวกมากขึ้น

3. สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การขาดการประสานงาน รูปแบบของหลักสูตร ผู้ปกครอง และสหภาพครูจะเป็นตัวช่วยผลักดันแนวคิดให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

4. ระบบราชการและผลที่เกิดขึ้น จะเป็นตัวก่อให้เกิดกลไกในการควบคุมการทำงานในท้องถิ่น

แม็กมอนต์ ยังพบอีกว่าดัชนีชี้วัดการกระจายอำนาจที่น่าศึกษาอีกก็คือ 1) ความใจกว้างขององค์กรคณะกรรมการ 2) แนวคิดและปรัชญาการทำงานของศึกษานิเทศก์ที่จะให้มีการกระจายอำนาจและกลไกกำกับ 3) ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา และ 4) ความเพียงพอของทรัพยากร ดัชนีต่าง ๆ ดังกล่าวเมื่อนำมาพิจารณารวมกับปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นอีกแล้ว ทำให้เห็นได้ว่า ระดับของการกระจายอำนาจจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับจุดสมดุลขององค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้

แลงก์ (Lange อ้างถึงใน ภาณุวัฒน์ ภัคตังศ์, 2540, หน้า 29) ศึกษาถึงปฏิกิริยาของผู้บริหารสถานศึกษาในเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่โรงเรียนในรูปแบบของ Site-Based School โดยเขาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีความขัดแย้งในเรื่องการเปลี่ยนแปลงบทบาทและการพัฒนาทักษะ ซึ่งในที่สุดแล้วผู้บริหารสถานศึกษาเหล่านี้ย่อมรับการบริหารการศึกษาในรูปแบบของ Site-Based Shared Decision Making สามารถให้ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการ

บริหารงานการศึกษาของโรงเรียนได้แต่ก็ยอมรับเช่นกันว่ามีความยุ่งยากพอสมควรในขั้นการนำไปปฏิบัติ

แยงก์ (Yang, 1991, p. 45) ได้ตรวจสอบถึงปัจจัยทางการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การกระจายอำนาจทางการศึกษา พบว่า

1. ประชาชนมีความชื่นชอบในประเด็นการกระจายอำนาจและการเข้ามามีส่วนร่วม แต่ในกรณีของภาชีนั้นประชาชนต้องการได้ข้อมูลที่มากกว่าเดิม

2. ในกลุ่มย่อย ๆ ของประชาชน Yang พบว่ามีความแตกต่างทางความคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ระดับความนิยมในการกระจายอำนาจทางการศึกษาของประชาชนต่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน โดยเน้นในกรณีของการตัดสินใจและการสนับสนุน

4. ความมั่นใจในโรงเรียนจะเป็นปัจจัยเชิงลบในความคิดของประชาชน

5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อความคิดทางการกระจายอำนาจ

ไรแอซ (Riaz, 1992, p. 26) ได้ศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษาในประเทศปากีสถาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบการกระจายอำนาจ จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับทิศทางการดำเนินการนิเทศการวางระบบป้องกันแทรกแซง และการทบทวนการสร้างแนวคิด

2. กระบวนการต่าง ๆ ต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

3. การได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ซึ่งรวมถึงความรับผิดชอบในการดำเนินการด้วย

4. รูปแบบการกระจายอำนาจอยู่ในรูปแบบของ Local Government Educational Model รูปแบบดังกล่าวต้องการคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำ

4.2 โปรแกรมของชาติ

4.3 การวางแผนแบบ Bottom-up approach

4.4 การมอบอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการดำเนินการ

โจเซฟ และ บิลล์ (Joseph & Bill, 1994, p. 28) ศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจในการกระจายอำนาจทางการศึกษา พบว่า 1) ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง อาจมองไม่เห็นถึงระดับของการมอบอำนาจให้ และความเป็นเจ้าของอำนาจในการตัดสินใจที่มีการเชื่อมโยงกับการกระจายอำนาจ 2) ผู้แทนนโยบายการศึกษาอาจมีการตอบสนอง เมื่อแน่ใจว่าการกระจายอำนาจสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ 3) การกระจายอำนาจการตัดสินใจเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษาได้โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการบริหารการศึกษา 4) โครงสร้างของการกระจายอำนาจอยู่ในลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สามารถที่จะสรุปได้ว่าข้อค้นพบตามแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำนโยบายมาใช้ในการปฏิบัติ การใช้อำนาจในการตัดสินใจของประชาชน ที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินการในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเป็นอิสระโดยผ่านรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น

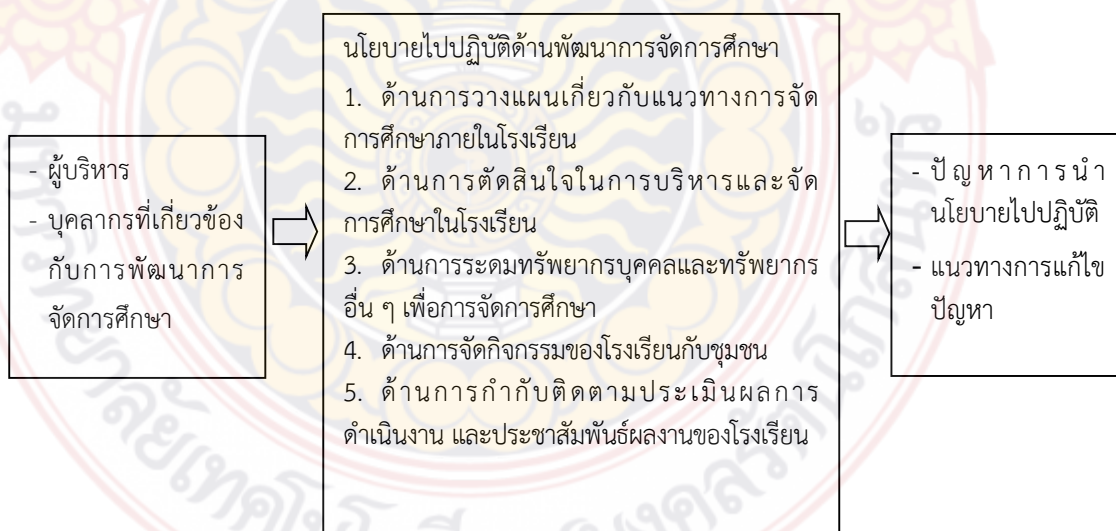
โดยเฉพาะที่สำคัญอย่างยิ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติในโรงเรียนที่มีรูปแบบการจัดการภายในโรงเรียน (Site based Shared Decision Making) เป็นผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษาของโรงเรียน

6. สรุปรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้นำเสนอมาทั้งหมด ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แนวคิดการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยดำเนินการนำปัญหา นโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน
2. ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน
3. ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา
4. ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน
5. ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน

ผู้วิจัยสรุปรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 2.2

รูปภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายแบบสำรวจ (survey research) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

การวิจัยในครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี มีจำนวนผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 17 คน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทผู้บริหาร

1. นายกององค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
2. รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 2 คน
3. เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
4. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
5. รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
6. หัวหน้าส่วนงานการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
7. ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
8. รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
9. เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน
10. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 4 คน

ประเภทครูผู้สอน

11. บุคลากรทางการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล

จำนวน 3 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่จำนวนผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งหมด 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามหรืองานวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการพัฒนาการจัดการศึกษา เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open ended)

2.1 ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขั้นการศึกษาเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ รวมไปถึงการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ขั้นการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

การกำหนดกรอบของแบบสอบถาม เป็นไปตามโครงสร้างเนื้อหาการกระจายอำนาจของการบริหารและการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งการแบ่งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการจัดการศึกษา ด้านการจัด

กิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน

3. ขั้นตรวจสอบเครื่องมือด้านเนื้อหา

นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความถูกต้องตามหลักการวิจัย รวมไปถึงความสอดคล้องกันของข้อคำถาม ตลอดไปจนภาษาที่ใช้ในงานวิจัย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีความตรงมากที่สุด

4. ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่วิจัยจากคณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี บพิตรพิมุข จักรวรรดิ ถึง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี เพื่อแจกแบบสอบถามวิจัยแก่ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการศึกษาไปใช้ในการบริหาร จำนวน 17 คน

5. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows version 10 และทำการแปลผลอภิปรายผล และจัดทำเล่มงานรายงานการวิจัย

2.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การสร้างเครื่องมือวิจัยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการและแนวคิดในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา

2. ศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่สำคัญ โดยศึกษาจากตำรา งานวิจัย สอบถาม/สัมภาษณ์ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการเข้าพื้นที่วิจัย

4. ให้ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้อง

5. นำข้อบกพร่องที่พบมาดำเนินการแก้ไขให้เหมาะสม

6. นำแบบสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ

คือ

6.1 วุฒิปริญญาโท ด้านการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องขึ้นไป

6.2 ปฏิบัติงานด้านอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษา

7. วิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่ามีความตรงกับเนื้อหา (content validity) ว่าเนื้อหาสาระในเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้นมีลักษณะครอบคลุมเรื่องที่จะวิจัยหรือไม่

8. รวบรวมข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ นำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ และจัดทำให้เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่วิจัย จากคณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุข จักรวรรดิ ถึง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี เพื่อขอเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 17 คน

2. ผู้วิจัยประสานงานโดยตรงในการส่งและติดตามแบบสอบถามจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี โดยได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 17 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคือมาจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี มาตรวจสอบความถูกต้อง ความเรียบร้อยสมบูรณ์ในการตอบ

2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ โดยแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 คำถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) นำแบบสอบถามที่ได้มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows version 10

2.1.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการอบรม

2.1.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ

เพื่อการจัดการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ด้านการกำกับติดตามประเมินผล การดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน

3. นำเสนอข้อมูลในแบบตาราง และประกอบคำอธิบายผลการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย/ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในการวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานีขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จำนวน 17 คน แบ่งออกเป็นประเภทผู้บริหาร จำนวน 14 คน และ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน หัวหน้าส่วนงานการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 คน บุคลากรทางการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน มาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี
  - 1) ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน
  - 2) ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน
  - 3) ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา
  - 4) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน
  - 5) ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N แทน จำนวนประชากร

การนำเสนอสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี จะเสนอเป็นตาราง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน 2) ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน 3) ด้านการระดม

ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา 4) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน
5) ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์การเข้าร่วมการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ดังรายละเอียด ตามตาราง 4.1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การเข้าร่วมการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (ประเภทผู้บริหาร)

ที่	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ประเภทผู้บริหาร)	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N=14 (%)
1.	เพศ	
	1.1 ชาย	9 (64.3)
	1.2 หญิง	5 (35.7)
	รวม	14 (100)
2.	อายุ	
	2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	-
	2.2 31-40 ปี	-
	2.3 41-50 ปี	1 (7.1)
	2.4 51-60 ปี	9 (64.3)
	2.5 61 ปี ขึ้นไป	4 (28.6)
	รวม	14

		(100.0)
ที่	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ประเภทผู้บริหาร)	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N=14 (%)
3.	การศึกษา	
	3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	8 (57.1)
	3.2 ปริญญาตรี	-
	3.3 ปริญญาโท	5 (35.7)
	3.4 สูงกว่าปริญญาโท	-
	3.5 ไม่ตอบ	1 (7.1)
	รวม	14 (100.0)
4.	ประสบการณ์การเข้าร่วมการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	
	4.1 ไม่เคยเข้ารับการอบรม	9 (64.3)
	4.2 เคยเข้ารับการอบรม	5 (35.7)
	รวม	14 (100.0)

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 64.3 และรองลงมา เพศหญิง ร้อยละ 35.7 อายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 64.3 รองลงมา อายุระหว่าง 61 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 28.6 และ อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 7.1 จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 57.1 รองลงมา จบการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 35.7 ไม่เคยผ่านการอบรม ร้อยละ 64.3 และผ่านการอบรม ร้อยละ 35.7

เมื่อพิจารณา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประเภทผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 64.3 จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 57.1 และส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรม ร้อยละ 64.3

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การเข้าร่วมการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (ประเภทครูผู้สอน)

ที่	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ประเภทครูผู้สอน)	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N=14 (%)
1.	เพศ 1.3 ชาย 1.4 หญิง	- 3 (100)
	รวม	3 (100)
2.	อายุ 2.6 ต่ำกว่า 30 ปี 2.7 31-40 ปี 2.8 41-50 ปี 2.9 51-60 ปี 2.10 61 ปี ขึ้นไป	- 2 (66.7) 1 (33.3) - -
	รวม	3 (100)
3.	การศึกษา 3.6 ต่ำกว่าปริญญาตรี 3.7 ปริญญาตรี 3.8 ปริญญาโท	- 3 (100) -

	3.9 สูงกว่าปริญญาโท	-
	รวม	3 (100)
4.	ประสบการณ์การเข้าร่วมการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	
	4.3 ไม่เคยเข้ารับการอบรม	1 (33.3)
	4.4 เคยเข้ารับการอบรม	2 (66.7)
	รวม	3 (100)

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดเป็นเพศหญิง ร้อยละ 100 และ อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 66.7 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 33.3 จบการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 100 รองลงมา เคยเข้ารับการอบรม ร้อยละ 66.7 ไม่เคยผ่านการอบรม ร้อยละ 33.3

เมื่อพิจารณา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประเภทบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งหมดเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 66.7 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 33.3 จบการศึกษาปริญญาตรีทุกคน ร้อยละ 100 เคยเข้ารับการอบรม ร้อยละ 66.7 ไม่เคยผ่านการอบรม ร้อยละ 33.3

2.ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

ตารางที่ 3 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร

ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ประเภทผู้บริหาร)	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N=14 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	อบต. มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน	13 (92.9)	1 (7.1)
2.	มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันในเรื่องใดบ้าง		
	2.11 หลักสูตรสถานศึกษา	11 (78.6)	3 (21.4)
	2.12 การใช้ทรัพยากร	9 (64.3)	5 (35.7)
	2.13 งานวิชาการ	8 (57.1)	6 (42.9)
	2.14 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์	9 (64.3)	5 (35.7)
	2.15 บุคลากร	7 (50.0)	7 (50.0)
	2.16 งบประมาณ	11 (78.6)	3 (21.4)
	2.17 วิทยากรท้องถิ่น	5 (35.7)	9 (64.3)
	2.18 แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ	8 (57.1)	6 (42.9)
	2.19 อื่น ๆ	-	-

3.	งานวิชาการที่วางแผนร่วมกัน มีด้านใดบ้าง 3.1 หลักสูตร 3.2 การนำหลักสูตรไปใช้ 3.3 การเรียนการสอน 3.4 พัฒนาด้านวิชาการ 3.5 ห้องสมุด 3.6 การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ 3.7 งานนิเทศภายใน 3.8 การวัดผลประเมินผล 3.9 อื่น ๆ	9 (64.3) 5 (35.7) 10 (71.4) 11 (78.6) 4 (28.6) 8 (57.1) 4 (28.6) 6 (42.9) -	5 (35.7) 9 (64.3) 4 (28.6) 3 (21.4) 10 (71.4) 6 (42.9) 10 (71.4) 8 (57.1) -
4.	วิธีการจัดครูเข้าสอนทางโรงเรียนดำเนินการอย่างไร 4.1 ให้ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา 4.2 ใช้วิธีสอนประจำวิชา 4.3 ใช้วิธีอื่น ๆ	8 (57.1) 5 (35.7) 1 (7.1)	
5.	มีการวางแผนในด้านบุคลากรของสถานศึกษา หรือไม่	14 (100)	-
6.	สภาพความเพียงพอของบุคลากรในสถานศึกษาตาม เกณฑ์ เป็นอย่างไร 6.1 ขาด	5	

	6.2 พอดี	(35.7)	
		9	
		(64.3)	
7.	การวางแผนเพื่อประสิทธิภาพของบุคลากร เป็นอย่างไร		
	7.1 ส่งอบรมดูงาน	12	2
		(85.7)	(14.3)
	7.2 ศึกษาดูงาน	8	6
		(57.1)	(42.9)
	7.3 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้	6	8
		(42.9)	(57.1)
	7.4 สนับสนุนทำผลงานวิชาการ	7	7
		(50.0)	(50.0)
	7.5 จัดหาเอกสาร ข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูน ประสิทธิภาพ	7	7
		(50.0)	(50.0)
	7.6 อื่น ๆ	-	-

จากตาราง 3 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร พบว่า ข้อ 1. อบต. มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ร้อยละ 92.9 ข้อ 2. มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ข้อ 2.1 มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา ร้อยละ 78.6 และ ข้อ 2.6 เรื่องงบประมาณ ร้อยละ 78.6 เท่ากัน และ รองลงมา คือ ข้อ 2.2 การใช้ทรัพยากร ร้อยละ 64.3 และ ข้อ 2.4 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ร้อยละ 64.3 เท่ากัน ข้อ 2.3 เรื่องงานวิชาการ ร้อยละ 57.1 และ ข้อ 2.8 เรื่องแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ร้อยละ 57.1 ข้อ 2.5 เรื่องบุคลากร ร้อยละ 50.0 และอันดับสุดท้าย ข้อ 2.7 เรื่องวิทยากรท้องถิ่น ร้อยละ 35.7 ข้อ 3. งานวิชาการที่วางแผนร่วมกัน มีด้านใดบ้าง ข้อ 3.4 พัฒนาด้านวิชาการ ร้อยละ 78.6 รองลงมา ข้อ 3.3 การเรียนการสอน ร้อยละ 71.4 ข้อ 3.1 หลักสูตร ร้อยละ 64.3 ข้อ 3.6 การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ร้อยละ 57.1 ข้อ 3.8 การวัดผลประเมินผล ร้อยละ 42.9 ข้อ 3.2 การนำหลักสูตรไปใช้ ร้อยละ 35.7 สุดท้าย ข้อ 3.5 ห้องสมุด ร้อยละ 28.6 และ ข้อ 3.7 งานนิเทศภายใน ร้อยละ 28.6 เท่ากัน ข้อ 4 วิธีการจัดครูเข้าสอนทางโรงเรียนดำเนินการอย่างไร ข้อ 4.1 ให้ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา ร้อยละ 57.1 รองลงมา ข้อ 4.2 ใช้วิธีสอนประจำวิชา ร้อยละ 35.7 และสุดท้าย ข้อ 4.3 ใช้วิธีอื่น ๆ ร้อยละ 7.1 ข้อ 5. มีการวางแผนในด้านบุคลากรของสถานศึกษา หรือไม่

ร้อยละ 100.0 ข้อ 6. สภาพความเพียงพอของบุคลากรในสถานศึกษาตามเกณฑ์ เป็นอย่างไร ข้อ 6.2
พอดี ร้อยละ 64.3 ข้อ 6.1 ขาด ร้อยละ 35.7 ข้อ 7. การวางแผนเพื่อประสิทธิภาพของบุคลากร เป็น
อย่างไร ข้อ 7.1 ส่งอบรมครู ร้อยละ 85.7 รองลงมา ข้อ 7.2 ศึกษาดูงาน ร้อยละ 57.1 ข้อ 7.4
สนับสนุนทำผลงานวิชาการ ร้อยละ 50.0 และ ข้อ 7.5 จัดหาเอกสาร ข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูน
ประสิทธิภาพ ร้อยละ 50.0 เท่ากัน และสุดท้าย ข้อ 7.3 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ร้อยละ 42.9

ตารางที่ 4 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ประเภทครูผู้สอน)

ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ประเภทครูผู้สอน)	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N=14 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	อบต. มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน	3 (100.0)	-
2.	มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันในเรื่องใดบ้าง		
	2.1 หลักสูตรสถานศึกษา	3 (100.0)	-
	2.2 การใช้ทรัพยากร	2 (66.7)	1 (33.3)
	2.3 งานวิชาการ	2 (66.7)	1 (33.3)
	2.4 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์	2 (66.7)	1 (33.3)
	2.5 บุคลากร	1 (33.3)	2 (66.7)
	2.6 งบประมาณ	3 (100.0)	-
	2.7 วิทยากรท้องถิ่น	-	3 (100.0)
	2.8 แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ	1 (33.3)	2 (66.7)
	2.9 อื่น ๆ	-	-
3.	งานวิชาการที่วางแผนร่วมกัน มีด้านใดบ้าง		

	3.1 หลักสูตร	2 (66.7)	1 (33.3)
	3.2 การนำหลักสูตรไปใช้	1 (33.3)	2 (66.7)
	3.3 การเรียนการสอน	3 (100.0)	-
	3.4 พัฒนาด้านวิชาการ	2 (66.7)	1 (33.3)
	3.5 ห้องสมุด	3 (100.0)	-
	3.6 การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์	1 (33.3)	2 (66.7)
	3.7 งานนิเทศภายใน	2 (66.7)	1 (33.3)
	3.8 การวัดผลประเมินผล	1 (33.3)	2 (66.7)
	3.9 อื่น ๆ	-	-
4.	วิธีการจัดครูเข้าสอนทางโรงเรียนดำเนินการอย่างไร		
	4.1 ให้ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา	2 (66.7)	-
	4.2 ใช้วิธีสอนประจำวิชา	1 (33.3)	-
	4.3 ใช้วิธีอื่น ๆ	-	-
5.	มีการวางแผนในด้านบุคลากรของสถานศึกษา หรือไม่	3 (100.0)	
6.	สภาพความเพียงพอของบุคลากรในสถานศึกษาตามเกณฑ์ เป็นอย่างไร		

	6.1 ขาด	-	
	6.2 พอดี	3	
		(100.0)	
7.	การวางแผนเพื่อประสิทธิภาพของบุคลากร เป็นอย่างไร		
	7.1 ส่งอบรมดูงาน	3	-
		(100.0)	
	7.2 ศึกษาดูงาน	2	1
		(66.7)	(33.3)
	7.3 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้	2	1
		(66.7)	(33.3)
	7.4 สนับสนุนทำผลงานวิชาการ	2	1
		(66.7)	(33.3)
	7.5 จัดหาเอกสาร ข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูน ประสิทธิภาพ	2	1
		(66.7)	(33.3)
	7.6 อื่น ๆ	-	-

จากตาราง 4 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทครูผู้สอน พบว่า ข้อ 1. อบต. มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ร้อยละ 100.0 ข้อ 2. มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ข้อ 2.1 เรื่องหลักสูตรสถานศึกษา ร้อยละ 100.0 และ ข้อที่ 2.6 เรื่องงบประมาณ ร้อยละ 100.0 เท่ากัน และ รองลงมา คือ ข้อที่ 2.2 การใช้ทรัพยากร ร้อยละ 66.7 ข้อที่ 2.3 เรื่องงานวิชาการ ร้อยละ 66.7 และ ข้อที่ 3.4 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ร้อยละ 66.7 เท่ากัน ข้อ 2.5 เรื่องบุคลากร ร้อยละ 33.3 และอันดับสุดท้าย ข้อ 2.8 เรื่องแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ร้อยละ 33.3 ข้อ 3. งานวิชาการที่วางแผนร่วมกัน มีด้านใดบ้าง ข้อ 3.3 การเรียนการสอน ร้อยละ 100.0 และ ข้อ 3.5 ห้องสมุด ร้อยละ 100.0 รองลงมา ข้อ 3.1 หลักสูตร ร้อยละ 66.7 ข้อ 3.4 พัฒนาด้านวิชาการ ร้อยละ 66.7 และ ข้อ 3.7 งานนิเทศภายใน ร้อยละ 66.7 และอันดับสุดท้าย ข้อ 3.2 การนำหลักสูตรไปใช้ ร้อยละ 33.3 ข้อ 3.6 การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ร้อยละ 33.3 และ ข้อ 3.8 การวัดผลประเมินผล ร้อยละ 33.3

ตารางที่ 5 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร

ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ประเภทผู้บริหาร)	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N=14 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	มีการเข้าร่วมการประชุมเพื่อปรึกษาและแจ้งนโยบายการบริหารและจัดการศึกษา	14 (100.0)	-
2.	มีการสังเกตการณ์จัดการศึกษาของครูที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กหรือไม่	14 (100.0)	-
3.	มีการดำเนินการให้ครูนำประสบการณ์การศึกษาไปใช้เพื่อให้เกิดพัฒนาการของเด็กอย่างไรบ้าง		
	3.1 ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำแนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้	9 (64.3)	5 (35.7)
	3.2 จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษา คู่มือครูให้เพียงพอ	9 (64.3)	5 (35.7)
	3.3 จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ	10 (71.4)	4 (28.6)
	3.4 กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	7 (50.0)	7 (50.0)
	3.5 อื่น ๆ	1 (7.1)	13 (92.9)
4.	ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร		
	4.1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา	12 (85.7)	2 (14.3)
	4.2 คำนึงถึงวิธีการที่เด็กได้รับมากกว่าผลผลิต	7 (50.0)	7 (50.0)
		8	6

	4.3 ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวันและ ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม	(57.1)	(42.9)
	4.4 อื่น ๆ	-	-
5.	การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นอย่างไร		
	5.1 สะอาดและปลอดภัย	14 (100.0)	-
	5.2 สะดวกในการทำกิจกรรม	8 (57.1)	6
		3	(42.9)
	5.3 มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น	(21.4)	11
		8	(78.6)
	5.4 มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ	(57.1)	6
		-	(42.9)
	5.5 อื่น ๆ		-
6.	ท่านเคยให้คำแนะนำหรือติชมการจัดการเรียนการ สอนของผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยงหรือไม่	13 (92.9)	1 (7.1)
7.	การรับนักเรียนเข้าเรียนใครเป็นผู้รับผิดชอบ		
	7.1 โรงเรียน	9 (64.3)	
	7.2 อบต.	1 (7.1)	
	7.3 อบต. และ โรงเรียนร่วมกัน	4 (28.6)	
	7.4 อื่น ๆ	-	
8.	การรับเด็กนักเรียนเข้าเรียนดำเนินการอย่างไร		
	8.1 ประชาสัมพันธ์โดยการปิดประกาศ เปิดเสียงตาม สาย	13 (92.9)	1 (7.1)
	8.2 สสำรวจและคัดลอกจาก ทร.14 (สำเนาทะเบียน บ้าน)	2 (14.3)	12 (85.7)

	8.3 เชิญชวนถึงบ้าน	3 (21.4)	11 (78.6)
	8.4 อื่น ๆ	1 (7.1)	13 (92.9)
9.	อบต. มีการประชาสัมพันธ์เรื่อง การจัดการศึกษา ให้ ผู้ปกครอง ชุมชนหรือไม่อย่างไร		
	9.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จัดประชุม จดหมาย ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยม ห้องเรียน	12 (85.7)	2 (14.3)
	9.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต	9 (64.3)	5 (35.7)
	9.3 สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรในอบต.	8 (57.1)	6 (42.9)
	9.4 อื่น ๆ	3 (21.4)	11 (78.6)
10.	อบต. เคยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่	14 (100.0)	-
11.	อบต. เคยซ่อมแซมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่	14 (100.0)	-

จากตาราง 5 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ประเภทผู้บริหาร) พบว่า ข้อ 1. มีการเข้าร่วมการประชุมเพื่อปรึกษาและแจ้งนโยบายการบริหารและจัดการศึกษา ร้อยละ 100.0 ข้อ 2. มีการสังเกตการณ์จัดการศึกษาของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ร้อยละ 100.0 ข้อ 3. มีการดำเนินการให้ครูนำประสบการณ์การศึกษาไปใช้ เพื่อให้เกิดพัฒนาการของเด็กอย่างไรบ้าง ข้อ 3.3 จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 71.4 รองลงมา ข้อ 3.1 ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำแนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้ ร้อยละ 64.3 ข้อ 3.2 จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษา คู่มือครูให้เพียงพอ ร้อยละ 64.3 เท่ากัน และสุดท้าย ข้อ 3.4 กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 50.0 ข้อ 4. ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร ข้อ 4.1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย

อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ร้อยละ 85.7 รองลงมา ข้อ 4.3 ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวันและยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ร้อยละ 57.1 ข้อ 5. การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นอย่างไร ข้อ 5.1 สะอาดและปลอดภัย ร้อยละ 100.0 รองลงมา ข้อ 5.2 สะดวกในการทำกิจกรรม ร้อยละ 57.1 และ ข้อ 5.4 มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ เท่ากัน และอันดับสุดท้าย ข้อ 5.3 มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ร้อยละ 21.4 ข้อ 6 ท่านเคยให้คำแนะนำ หรือติชมการจัดการเรียนการสอนของผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยง ร้อยละ 92.9 ข้อ 7 การรับนักเรียนเข้าเรียนใครเป็นผู้รับผิดชอบ ข้อ 7.1 โรงเรียน ร้อยละ 64.3 ข้อ รองลงมา ข้อ 7.3 อบต. และ โรงเรียนร่วมกัน ร้อยละ 28.6 และอันดับสุดท้าย ข้อ 7.2 อบต. ร้อยละ 7.1 ข้อ 8 การรับเด็กนักเรียนเข้าเรียนดำเนินการอย่างไร ข้อ 8.1 มีการประชาสัมพันธ์โดยการปิดประกาศ เปิดเสียงตามสาย ร้อยละ 92.9 รองลงมา ข้อ 8.3 เชิญชวนถึงบ้าน ร้อยละ 21.4 และสุดท้าย ข้อ 8.2 สสำรวจและคัดลอกจาก ทร.14 (สำเนาทะเบียนบ้าน) ร้อยละ 14.3 ข้อ 9 อบต. มีการประชาสัมพันธ์เรื่อง การจัดการศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชนหรือไม่อย่างไร ข้อ 9.1 โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จัดประชุม จดหมาย ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน ร้อยละ 87.5 รองลงมา ข้อ 9.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 64.3 ข้อ 9.3 สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรในอบต. ร้อยละ 57.1 ข้อ 10. อบต. เคยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่ ร้อยละ 100.0 ข้อ 11. อบต. เคยซ่อมแซมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่ ร้อยละ 100.0

ตารางที่ 6 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทครูผู้สอน

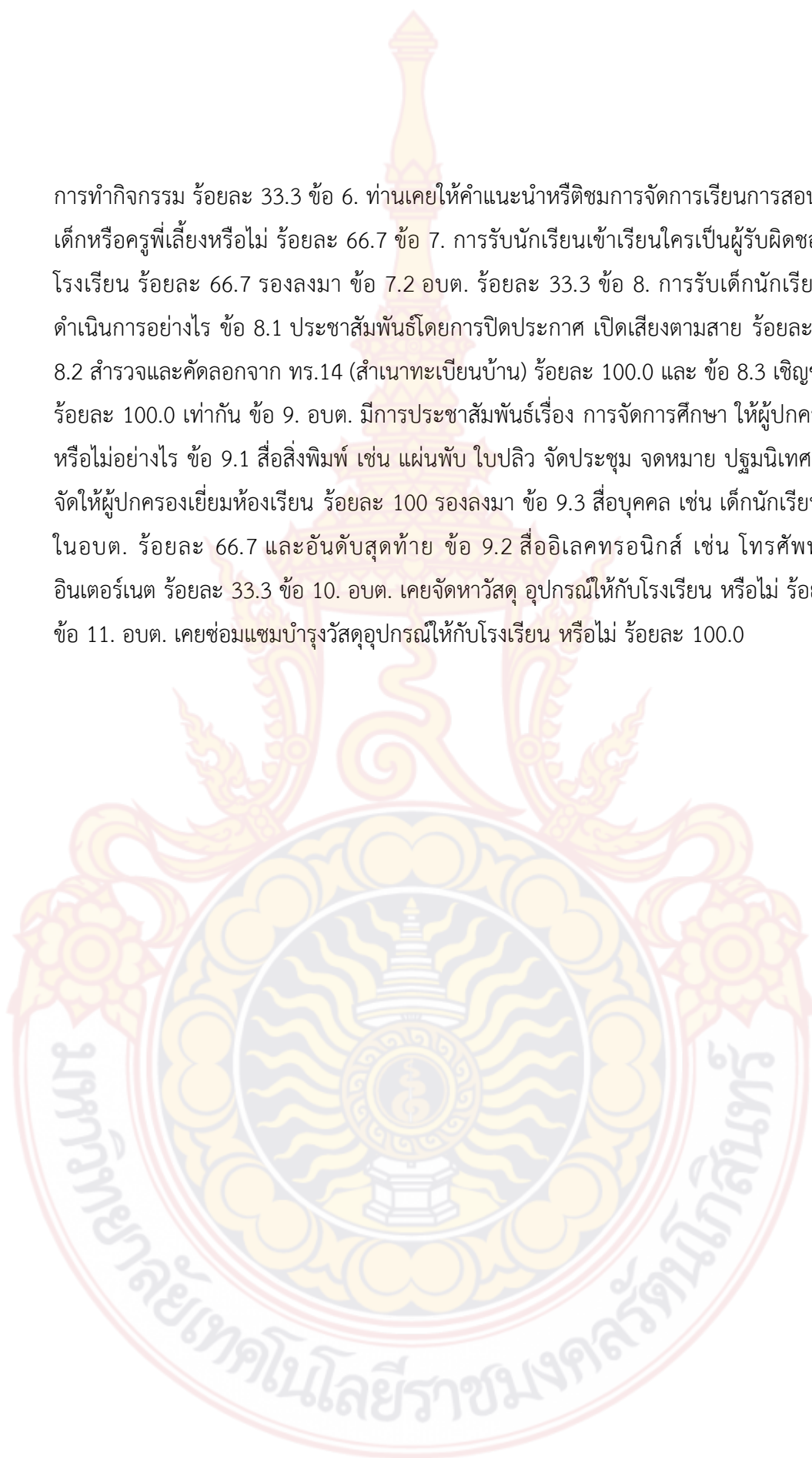
ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน (ประเภทครูผู้สอน)	ครูผู้สอน จำนวน 3 คน N = 3 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	มีการเข้าร่วมการประชุมเพื่อปรึกษาและแจ้งนโยบายการบริหารและจัดการศึกษา	3 (100.0)	-
2.	มีการสังเกตการณ์จัดการศึกษาของครูที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กหรือไม่	3 (100.0)	-
3.	มีการดำเนินการให้ครูนำประสบการณ์การศึกษาไปใช้เพื่อให้เกิดพัฒนาการของเด็กอย่างไรบ้าง		
	3.1 ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำแนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้	2 (66.7)	1 (33.3)
	3.2 จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษา คู่มือครูให้เพียงพอ	1 (33.3)	2 (66.7)
	3.3 จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 (100.0)	-
	3.4 กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	3 (100.0)	-
	3.5 อื่น ๆ	-	-
4.	ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร		
	4.1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา	3 (100.0)	-
	4.2 คำนึงถึงวิธีการที่เด็กได้รับมากกว่าผลผลิต	1 (33.3)	2 (66.7)
	4.3 ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวันและยืดหยุ่นตามความเหมาะสม	3 (100.0)	-

	4.4 อื่น ๆ	-	-
5.	การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นอย่างไร		
	5.1 สะอาดและปลอดภัย	3 (100.0)	
	5.2 สะดวกในการทำกิจกรรม	1 (33.3)	2 (66.7)
	5.3 มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น	2 (66.7)	1 (33.3)
	5.4 มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ	2 (66.7)	1 (33.3)
	5.5 อื่น ๆ	-	-
6.	ท่านเคยให้คำแนะนำหรือติชมการจัดการเรียนการสอนของผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยงหรือไม่	2 (66.7)	1 (33.3)
7.	การรับนักเรียนเข้าเรียนใครเป็นผู้รับผิดชอบ		
	7.1 โรงเรียน	2 (66.7)	-
	7.2 อบต.	1 (33.3)	-
	7.3 อบต. และ โรงเรียนร่วมกัน	-	-
	7.4 อื่น ๆ	-	-
8.	การรับเด็กนักเรียนเข้าเรียนดำเนินการอย่างไร		
	8.1 ประชาสัมพันธ์โดยการปิดประกาศ เปิดเสียงตามสาย	3 (100.0)	-
	8.2 สสำรวจและคัดลอกจาก ทร.14 (สำเนาทะเบียนบ้าน)	3 (100.0)	-
	8.3 เชิญชวนถึงบ้าน	3 (100.0)	-
	8.4 อื่น ๆ	-	-

9.	อบต. มีการประชาสัมพันธ์เรื่อง การจัดการศึกษา ให้ ผู้ปกครอง ชุมชนหรือไม่อย่างไร 9.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จัดประชุม จดหมาย ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครอง เยี่ยมห้องเรียน 9.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต 9.3 สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรในอบต. 9.4 อื่น ๆ	3 (100.0) 1 (33.3) 2 (66.7) -	2 (66.7) 1 (33.3) -
10.	อบต. เคยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่	3 (100.0)	-
11.	อบต. เคยซ่อมแซมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่	3 (100.0)	-

จากตารางที่ 6 สภาปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทครูผู้สอน พบว่า ข้อ 1. มีการเข้าร่วมการประชุมเพื่อปรึกษาและแจ้งนโยบายการบริหารและจัดการศึกษา ร้อยละ 100.0 ข้อ 2. มีการสังเกตการณ์จัดการศึกษาของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ร้อยละ 100.0 ข้อ 3. มีการดำเนินการให้ครูนำประสบการณ์การศึกษาไปใช้ เพื่อให้เกิดพัฒนาการของเด็กอย่างไรบ้าง ข้อ 3.3 จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดการกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 100.0 และ ข้อ 3.4 กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 100.0 เท่ากัน รองลงมา ข้อ 3.1 ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำแนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้ และอันดับสุดท้าย ข้อ 3.2 จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษา คู่มือครูให้เพียงพอ ร้อยละ 33.3 ข้อ 4. ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร ข้อ 4.1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และ ข้อ 4.3 ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวันและยึดหยุ่นตามความเหมาะสม ร้อยละ 100.0 เท่ากัน และอันดับสุดท้าย ข้อ 4.2 คำนึงถึงวิธีการที่เด็กได้รับมากกว่าผลผลิต ร้อยละ 33.3 ข้อ 5. การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นอย่างไร ข้อ 5.1 สะอาดและปลอดภัย ร้อยละ 100.0 รองลงมา ข้อ 5.3 มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ร้อยละ 66.7 และ ข้อ 5.4 มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ เท่ากัน อันดับสุดท้าย ข้อ 5.2 สะดวกใน

การทำกิจกรรม ร้อยละ 33.3 ข้อ 6. ท่านเคยให้คำแนะนำหรือริเริ่มการจัดการเรียนการสอนของผู้ดูแล
เด็กหรือครูพี่เลี้ยงหรือไม่ ร้อยละ 66.7 ข้อ 7. การรับนักเรียนเข้าเรียนใครเป็นผู้รับผิดชอบ ข้อ 7.1
โรงเรียน ร้อยละ 66.7 รองลงมา ข้อ 7.2 อบต. ร้อยละ 33.3 ข้อ 8. การรับเด็กนักเรียนเข้าเรียน
ดำเนินการอย่างไร ข้อ 8.1 ประชาสัมพันธ์โดยการปิดประกาศ เปิดเสียงตามสาย ร้อยละ 100.0 ข้อ
8.2 สสำรวจและคัดลอกจาก ทร.14 (สำเนาทะเบียนบ้าน) ร้อยละ 100.0 และ ข้อ 8.3 เชิญชวนถึงบ้าน
ร้อยละ 100.0 เท่ากัน ข้อ 9. อบต. มีการประชาสัมพันธ์เรื่อง การจัดการศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชน
หรือไม่อย่างไร ข้อ 9.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จัดประชุม จดหมาย ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน
จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน ร้อยละ 100 รองลงมา ข้อ 9.3 สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากร
ในอบต. ร้อยละ 66.7 และอันดับสุดท้าย ข้อ 9.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร
อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 33.3 ข้อ 10. อบต. เคยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่ ร้อยละ 100.0
ข้อ 11. อบต. เคยซ่อมแซมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่ ร้อยละ 100.0

ตารางที่ 7 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทผู้บริหาร

ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทผู้บริหาร	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N = 14 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	อบต. มีวิธีการสรรหาครูพี่เลี้ยงหรือดูแลเด็กอย่างไร 1.1 จัดตามเกณฑ์ลูกจ้างของ อบต. 1.2 มีวิธีการอื่น ๆ	14 (100.0)	-
2.	อบต. กำหนดคุณสมบัติของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไร 2.1 วุฒิการศึกษา 2.2 ระดับการศึกษา 2.3 เพศ 2.4 อื่น ๆ	12 (85.7) 3 (21.4) 1 (7.1) -	2 (14.3) 11 (78.6) 13 (92.9) -
3.	อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไร 3.1 กำหนด 1 ภาคเรียน 3.2 กำหนด 1 ปี 3.3 ไม่มีกำหนด 3.4 อื่น ๆ	6 (42.9) 8 (57.1) - -	- - - -

4.	อบต. มีระเบียบการลงโทษครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก อย่างไร		
	4.1 มี ตามระเบียบ อบต.	14 (100.0)	-
	4.2 ไม่มี	-	-
	4.3 อื่น ๆ	-	-
5.	ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก มีสิทธิได้รับเงินเดือนเพิ่ม หรือไม่	12 (85.7)	2 (14.3)
6.	อบต. มีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษา หรือไม่	13 (92.9)	1 (7.1)
7.	ในอนาคต (ปีงบประมาณ 2563) มีโครงการพัฒนาครู พี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษา หรือไม่	13 (92.9)	1 (7.1)
8.	อบต. มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษาหรือไม่	14 (100.0)	-
9.	ถ้ามีในข้อ 8 คณะกรรมการด้านการศึกษาทำหน้าที่ อะไรบ้าง		
	9.1 ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษา	2 (14.3)	-
	9.2 เป็นตัวแทนคอยช่วยเหลือในด้านการศึกษา	8 (57.1)	-
10.	อบต. ได้จัดสรรงบประมาณอะไรบ้างให้กับการจัด การศึกษา		
	10.1 อาหารเสริม (นม)	12 (85.7)	2 (14.3)
	10.2 อาหารกลางวัน	8 (57.1)	6 (42.9)
	10.3 ค่าวัสดุรายหัว	8 (57.1)	6 (42.9)
	10.4 เงินค่าจ้างครูพี่เลี้ยง	9	5

		(64.3)	(35.7)
	10.5 อื่น ๆ	1 (7.1)	13 (92.9)
11.	ในปีการศึกษาที่ผ่านมา อบต. อุดหนุนงบประมาณ อะไรบ้าง ให้กับการจัดการศึกษา		
	11.1 ซื่อวัสดุอุปกรณ์ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์	13 (92.9)	1 (7.1)
	11.2 สวัสดิการครู	6 (42.9)	8 (57.1)
	11.3 อาหารกลางวันของนักเรียน	8 (57.1)	6 (42.9)
	11.4 อื่น ๆ	-	-
12.	การจัดการศึกษาได้รับเงินบริจาค สนับสนุนจาก องค์กร มูลนิธิ ผู้ปกครอง หรือไม่	7 (50.0)	7 (50.0)
13.	อบต. ได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจาก ผู้ปกครองหรือไม่	7 (50.0)	7 (50.0)
14.	ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการสรรหาเงินอุดหนุน การศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ	7 (50.0)	7 (50.0)

จากตารางที่ 7 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทผู้บริหาร พบว่า ข้อ 1. อบต. มีวิธีการสรรหาครูพี่เลี้ยงหรือดูแลเด็กจัดตามเกณฑ์ลูกจ้างของ อบต. ร้อยละ 100.0 ข้อ 2. อบต. มีระเบียบการลงโทษครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ตามระเบียบ อบต. ร้อยละ 100.0 ข้อ 3. อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไรและ ข้อ 3.2 กำหนด 1 ปี ร้อยละ 57.1 รองลงมา ข้อ 3.1 กำหนด 1 ภาคเรียน ร้อยละ 42.9 ข้อ 4. อบต. มีระเบียบการลงโทษครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไร ข้อ 4.1 มี ตามระเบียบ อบต. ร้อยละ 100.0 ข้อ 5. ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก มีสิทธิ์ได้รับเงินเดือนเพิ่มหรือไม่ ร้อยละ 85.7 ข้อ 6. อบต. มีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษา หรือไม่ ร้อยละ 92.9 ข้อ 7. ในอนาคต (ปีงบประมาณ 2563) มีโครงการพัฒนาครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือไม่ ร้อยละ 92.9 ข้อ 8. อบต. มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษา ร้อยละ 100.0 ข้อ 9. ถ้ามีในข้อ 8 คณะกรรมการด้านการศึกษาทำหน้าที่ อะไรบ้าง ข้อ 9.2 เป็นตัวแทนคอย

ช่วยเหลือในด้านการศึกษา รองลงมา ข้อ 9.1 ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 14.3 ข้อ 10. อบต. ได้จัดสรรงบประมาณอะไรบ้างให้กับการจัดการศึกษา ข้อ 10.1 อาหารเสริม (นม) ร้อยละ 85.7 รองลงมา ข้อ 10.4 เงินค่าจ้างครูพี่เลี้ยง ร้อยละ 64.3 ข้อ 11. ในปีการศึกษาที่ผ่านมา อบต. อุดหนุนงบประมาณอะไรบ้าง ให้กับการจัดการศึกษา ข้อ 11.1 ซื้วัสดุอุปกรณ์ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ ร้อยละ 92.9 รองลงมา ข้อ 11.3 อาหารกลางวันของนักเรียน ร้อยละ 57.1 ข้อ 12. การจัดการศึกษา ได้รับเงินบริจาค สนับสนุนจากองค์กร มูลนิธิ ผู้ปกครอง ร้อยละ 50.0 ข้อ 13. อบต. ได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครองหรือไม่ ร้อยละ 50.0 ข้อ 14. ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการสรรหาเงินอุดหนุนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ร้อยละ 50.0

ตารางที่ 8 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทครูผู้สอน

ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทครูผู้สอน	ผู้บริหาร จำนวน 3 คน N = 3 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	<p>อบต. มีวิธีการสรรหาครูพี่เลี้ยงหรือดูแลเด็กอย่างไร</p> <p>1.3 จัดตามเกณฑ์ลูกจ้างของ อบต.</p> <p>1.4 มีวิธีการอื่น ๆ</p>	<p>3 (100.0)</p> <p>-</p>	<p>-</p> <p>-</p>
2.	<p>อบต. กำหนดคุณสมบัติของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไร</p> <p>2.1 วุฒิการศึกษา</p> <p>2.2 ระดับการศึกษา</p> <p>2.3 เพศ</p> <p>2.4 อื่น ๆ</p>	<p>3 (100.0)</p> <p>-</p> <p>1 (33.3)</p> <p>-</p>	<p>-</p> <p>3 (100.0)</p> <p>2 (66.7)</p> <p>-</p>
3.	<p>อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไร</p> <p>3.5 กำหนด 1 ภาคเรียน</p> <p>3.6 กำหนด 1 ปี</p> <p>3.7 ไม่มีกำหนด</p>	<p>-</p> <p>1 (33.3)</p> <p>2 (66.7)</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>

	3.8 อื่น ๆ	-	-
4.	อบต. มีระเบียบการลงโทษครูที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก อย่างไร 4.4 มี ตามระเบียบ อบต. 4.5 ไม่มี 4.6 อื่น ๆ	3 (100.0) - -	- - -
5.	ครูที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก มีสิทธิ์ได้รับเงินเดือนเพิ่ม หรือไม่	3 (100.0)	-
6.	อบต. มีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษา หรือไม่ 6.1 ครูที่เลี้ยง	3 (100.0)	-
7.	ในอนาคต (ปีงบประมาณ 2563) มีโครงการพัฒนาครู ที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษา หรือไม่	2 (66.7)	-
8.	อบต. มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษาหรือไม่	3 (100.0)	-
9.	ถ้ามีในข้อ 8 คณะกรรมการด้านการศึกษาทำหน้าที่ อะไรบ้าง 9.1 ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษา 9.2 เป็นตัวแทนคอยช่วยเหลือในด้านการศึกษา	2 (66.7) -	- -
10.	อบต. ได้จัดสรรงบประมาณอะไรบ้างให้กับการจัด การศึกษา 10.1 อาหารเสริม (นม)	3 (100.0)	-

	10.2 อาหารกลางวัน	3 (100.0)	-
	10.3 ค่าวัสดุรายหัว	3 (100.0)	-
	10.4 เงินค่าจ้างครูพี่เลี้ยง	3 (100.0)	-
	10.5 อื่น ๆ	-	
11.	ในปีการศึกษาที่ผ่านมา อบต. อุดหนุนงบประมาณ อะไรบ้าง ให้กับการจัดการศึกษา		
	11.5 ซื่อวัสดุอุปกรณ์ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์	3 (100.0)	-
	11.6 วัสดุการศึกษาครู	3 (100.0)	-
	11.7 อาหารกลางวันของนักเรียน	3 (100.0)	-
	11.8 อื่น ๆ	-	-
12.	การจัดการศึกษาได้รับเงินบริจาค สนับสนุนจาก องค์กร มูลนิธิ ผู้ปกครอง หรือไม่	-	3 (100.0)
13.	อบต. ได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจาก ผู้ปกครองหรือไม่	-	3 (100.0)
14.	ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการสรรหาเงินอุดหนุน การศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ	-	3 (100.0)

จากตารางที่ 8 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทครูผู้สอน พบว่า ข้อ 1. อบต. มีวิธีการสรรหาครูพี่เลี้ยงหรือดูแลเด็กจัดตามเกณฑ์ลูกจ้างของ อบต. ร้อยละ 100.0 ข้อ 2.1 อบต. กำหนดคุณสมบัติของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก มีวุฒิการศึกษา ร้อยละ 100.0 ข้อ 2.2 ไม่มีระดับการศึกษา ร้อยละ 100.0 ข้อ 2.3 มีการกำหนดเพศ ร้อยละ 33.3 ไม่มีการกำหนดเพศ ร้อยละ 66.7 ข้อ 3.1 อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก กำหนด 1 ปี ร้อยละ 33.3 ข้อ 3.3 ไม่มีกำหนด

ร้อยละ 66.7 ข้อ 4 มีระเบียบการลงโทษครูที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ตามระเบียบ อบต. ร้อยละ 100.0 ข้อ 5.1 ครูที่เลี้ยงมีสิทธิได้รับเงินเดือนเพิ่ม ร้อยละ 100.0 ข้อ 6.1 อบต. มีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการศึกษาแก่ครูที่เลี้ยง ร้อยละ 100.0 ข้อ 7.1 ในอนาคต (ปีงบประมาณ 2563) มีโครงการพัฒนาครูที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ร้อยละ 66.7 อบต. ข้อ 8.1 มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษา ร้อยละ 100.0 ข้อ 9 ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 66.7 ข้อ 10.1 อบต. ได้จัดสรรงบประมาณด้านอาหารเสริม (นม) ร้อยละ 100.0 ข้อ 10.2 ด้านอาหารกลางวัน ร้อยละ 100.0 ข้อ 10.3 ค่าวัสดุรายหัว ร้อยละ 100.0 ข้อ 10.4 ไม่มีเงินค่าจ้างครูที่เลี้ยง ร้อยละ 100.0 ข้อ 11.1 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา อบต. อุดหนุนงบประมาณซื้อวัสดุอุปกรณ์ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ ร้อยละ 100.0 ข้อ 11.3 มีอาหารกลางวันของนักเรียน ร้อยละ 100.0 ข้อ 11.2 ไม่มีสวัสดิการครู ร้อยละ 100.0 ข้อ 12. การจัดการศึกษาไม่ได้รับเงินบริจาค/สนับสนุนจากองค์กร/มูลนิธิ/ผู้ปกครอง ร้อยละ 100.0 อบต. ไม่เคยได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง ร้อยละ 100.0 ข้อ 14. ท่านไม่เคยมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการจัดสรรหาเงินอุดหนุนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ร้อยละ 100.0

จากตารางที่ 9 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทผู้บริหาร

ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทผู้บริหาร	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N = 14 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	ท่านเคยสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมของครูที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กหรือไม่	14 (100.0)	-
2.	อบต. มีวิธีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษากับชุมชนอย่างไร		
	2.1 จัดประชุม	13 (92.9)	1 (7.1)
	2.2 แจกเอกสารประชาสัมพันธ์	6 (42.9)	8 (57.1)
	2.3 เสียงตามสาย	4 (28.6)	10 (71.4)
	2.4 อื่น ๆ	-	-
3.	กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการค้าเนินการตามนโยบายการศึกษา มีบุคคลใดมาร่วมประชุมบ้าง		
	3.1 คณะกรรมการสถานศึกษา	14 (100.0)	-
	3.2 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	7 (50.0)	7 (50.0)
	3.3 สมาชิกสภาเทศบาล	2 (14.3)	12 (85.7)

	3.4 ผู้ปกครอง	8 (57.1)	6 (42.9)
	3.5 นักเรียน	8 (57.1)	6 (42.9)
	3.6 เจ้าอาวาส	1 (7.1)	13 (92.9)
	3.7 อื่น ๆ	11 (78.6)	3 (21.4)
4.	การสร้างความเข้าใจ เรื่องการดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน		
	4.1 ความจำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบาย	11 (78.6)	3 (21.4)
	4.2 นโยบายของโรงเรียนกับชุมชน	8 (57.1)	6 (42.6)
	4.3 การบริหารจัดการ	5 (35.7)	9 (64.3)
	4.4 การจัดการเรียนการสอน	6 (42.9)	8 (57.1)
	4.5 งบประมาณ	6 (42.9)	8 (57.1)
	4.6 กิจกรรมต่าง ๆ	7 (50.0)	7 (50.0)
	4.7 อื่น ๆ	-	-
5.	การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน การสอนมีวิธีการจัดอย่างไร		
	5.1 โรงเรียนเขียนโครงการรับรอง	12 (85.7)	2 (14.3)
	5.2 มีแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้ สอดคล้อง กับโครงการ	6 (42.9) 8 (57.1)	8 (57.1)

5.3	ปรับแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้ เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน	5 (35.7)	6 (42.9)
5.4	ผู้บริหารนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง	5 (35.7)	9 (64.3)
5.5	จัดหาสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น CAI2 CD Rom 1 ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์	5 (35.7)	9 (64.3)
5.6	ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	-	9 (64.3)
5.7	อื่น ๆ	-	-
6.	กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนมาร่วมกับโรงเรียนมีกิจกรรม อะไรบ้าง		
6.1	ประชุม	11 (78.6)	3 (21.4)
6.2	เข้าค่ายกิจกรรมต่าง ๆ	7 (50.0)	7 (50.0)
6.3	เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	9 (64.3)	5 (35.7)
6.4	การบริหารวิชาการของโรงเรียน	5 (35.7)	9 (64.3)
6.5	อื่น ๆ	-	-

จากตารางที่ 9 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทผู้บริหาร พบว่า ข้อ 1 ท่านเคยสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมของครูพี่เลี้ยง หรือผู้ดูแลเด็ก ร้อยละ 100.0 ข้อ 2.1 อบต. มีวิธีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษากับชุมชน โดยมีการจัดประชุม ร้อยละ 92.5 ข้อ 2.2 แจกเอกสารประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 42.9 ข้อ 2.3 เสียงตามสาย ร้อยละ 28.6 ข้อ 3. กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการดำเนินการตามนโยบายการศึกษา มีบุคคลใดมาร่วมประชุมบ้าง ข้อ 3.1 คณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 100.0 ข้อ 3.4 ผู้ปกครอง ร้อยละ 57.1 เท่ากับ ข้อ 3.5 นักเรียน ร้อยละ 57.1 ข้อ 3.2 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 50.0 ข้อ 3.3 สมาชิกสภาเทศบาล ร้อยละ 14.3 และอันดับสุดท้าย ข้อ 3.6 เจ้าอาวาส ร้อยละ 7.1 ข้อ 4. การสร้างความเข้าใจ เรื่องการดำเนินนโยบายไปปฏิบัติด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ข้อ 4.1 ความจำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบาย

ร้อยละ 78.6 รองลงมา ข้อ 4.2 นโยบายของโรงเรียนกับชุมชน ร้อยละ 57.1 ข้อ 5. การจัดกิจกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมีวิธีการจัดอย่างไร ข้อ 5.1 โรงเรียนเขียนโครงการรับรอง ร้อยละ 85.7 รองลงมา ข้อ 5.3 ปรับแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้เหมาะสมกับจำนวน นักเรียน ร้อยละ 57.1 ข้อ 6. กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนมาร่วมกับโรงเรียนมีกิจกรรมอะไรบ้าง ข้อ 6.1 ประชุม ร้อยละ 78.6 รองลงมา ข้อ 6.3 เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ร้อยละ 64.3

จากตารางที่ 10 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทครูผู้สอน

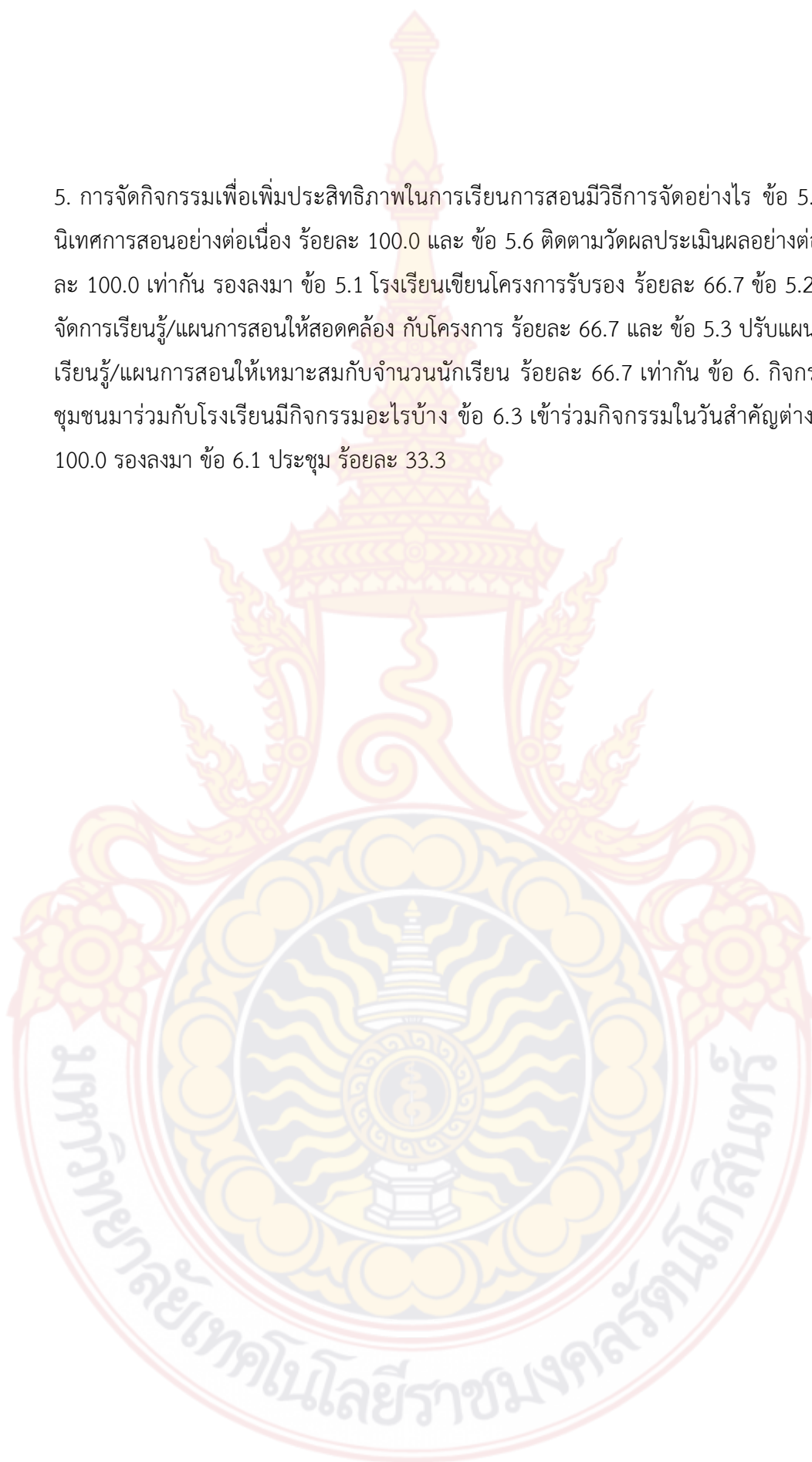
ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทครูผู้สอน	ผู้บริหาร จำนวน 3 คน N = 3 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	ท่านเคยสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กหรือไม่	3 (100.0)	-
2.	อบต. มีวิธีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษากับชุมชนอย่างไร		
	2.1 จัดประชุม	3 (100.0)	-
	2.2 แจกเอกสารประชาสัมพันธ์	3 (100.0)	-
	2.3 เสียงตามสาย	2 (66.7)	1 (33.3)
	2.4 อื่น ๆ	-	-
3.	กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการค้าเนินการตามนโยบายการศึกษา มีบุคคลใดมาร่วมประชุมบ้าง		
	3.1 คณะกรรมการสถานศึกษา	3 (100.0)	-
	3.2 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	1 (33.3)	2 (66.7)
	3.3 สมาชิกสภาเทศบาล	-	3 (100.0)

	3.4 ผู้ปกครอง	1 (33.3)	2 (66.7)
	3.5 นักเรียน	-	3 (100.0)
	3.6 เจ้าอาวาส	-	3 (100.0)
	3.7 อื่น ๆ	-	-
4.	การสร้างความเข้าใจ เรื่องการดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน		
	4.1 ความจำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบาย	-	3 (100.0)
	4.2 นโยบายของโรงเรียนกับชุมชน	1 (33.3)	2 (66.7)
	4.3 การบริหารจัดการ	2 (66.7)	1 (33.3)
	4.4 การจัดการเรียนการสอน	3 (100.0)	-
	4.5 งบประมาณ	2 (66.7)	1 (33.3)
	4.6 กิจกรรมต่าง ๆ	1 (33.3)	2 (66.7)
	4.7 อื่น ๆ	-	-
5.	การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน การสอนมีวิธีการจัดอย่างไร		
	5.1 โรงเรียนเขียนโครงการรับรอง	2 (66.7)	1 (33.3)
	5.2 มีแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้ สอดคล้อง กับโครงการ	2 (66.7) 2 (66.7)	1 (33.3)

5.3	ปรับแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้ เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน	3 (100.0)	1 (33.3)
5.4	ผู้บริหารนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง	1 (33.3)	-
5.5	จัดหาสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น CAI2 CD Rom 1 ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์	3 (100.0)	2 (66.7)
5.6	ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	-	-
5.7	อื่น ๆ	-	-
6.	กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนมาร่วมกับโรงเรียนมีกิจกรรม อะไรบ้าง		
6.1	ประชุม	1 (33.3)	2 (66.7)
6.2	เข้าค่ายกิจกรรมต่าง ๆ	-	3 (100.0)
6.3	เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ	3 (100.0)	-
6.4	การบริหารวิชาการของโรงเรียน	-	3 (100.0)
6.5	อื่น ๆ	-	-

จากตารางที่ 10 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทครูผู้สอน พบว่า ข้อ 1 เคยสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ร้อยละ 100.0 ข้อ 2 อบรม. มีวิธีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษากับชุมชน ข้อ 2.1 จัดประชุม ร้อยละ 100.0 เท่ากับ ข้อ 2.2 แจกเอกสารประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 100.0 และสุดท้าย ข้อ 2.3 เสียงตามสาย ร้อยละ 66.7 ข้อ 3 กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการค้าดำเนินการตามนโยบายการศึกษา มีบุคคลใดมาร่วมประชุมบ้าง ข้อ 3.1 คณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 100.0 รองลงมา ข้อ 3.2 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 33.3 เท่ากับ ข้อ 3.4 ผู้ปกครอง ร้อยละ 33.3 ข้อ 4. การสร้างความเข้าใจ เรื่องการค้าดำเนินการไปปฏิบัติด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ข้อ 4.4 การจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 100.0 รองลงมา ข้อ 4.3 การบริหารจัดการ ร้อยละ 66.7 และ ข้อ 4.5 งบประมาณ ร้อยละ 66.7 เท่ากัน ข้อ

5. การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมีวิธีการจัดอย่างไร ข้อ 5.4 ผู้บริหาร
นิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 100.0 และ ข้อ 5.6 ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ร้อย
ละ 100.0 เท่ากัน รองลงมา ข้อ 5.1 โรงเรียนเขียนโครงการรับรอง ร้อยละ 66.7 ข้อ 5.2 มีแผนการ
จัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้สอดคล้อง กับโครงการ ร้อยละ 66.7 และ ข้อ 5.3 ปรับแผนการจัดการ
เรียนรู้/แผนการสอนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ร้อยละ 66.7 เท่ากัน ข้อ 6. กิจกรรมพิเศษที่
ชุมชนมาร่วมกับโรงเรียนมีกิจกรรมอะไรบ้าง ข้อ 6.3 เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ร้อยละ
100.0 รองลงมา ข้อ 6.1 ประชุม ร้อยละ 33.3

จากตารางที่ 11 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร

ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร	ผู้บริหาร จำนวน 14 คน N = 14 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	มีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานหรือไม่	13 (92.9)	1 (7.1)
2.	ท่านมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผลในเรื่องใด		
	2.1 แนะนำวิธีการวัด ประเมินผล	11 (78.6)	3 (21.4)
	2.2 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล	-	14 (100.0)
	2.3 หาเอกสารแนะนำเครื่องมือและประเมินผลให้	2 (14.3)	12 (85.7)
	2.4 อื่น ๆ	-	-
3.	ท่านดำเนินการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างไร		
	3.1 นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	5 (35.7)	9 (64.3)
	3.2 นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	8 (57.1)	6 (42.9)
	3.3 นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยภาคละ 1 ครั้ง	3 (21.4)	11 (78.6)
	3.4 อื่น ๆ	-	-
4.	มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชนทราบหรือไม่		

4.1	มีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน	10 (71.4)	4 (28.6)
4.2	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ฯลฯ	8 (57.1)	6 (42.9)
4.3	สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรอื่น ๆ	7 (50.0)	7 (50.0)
4.4	อื่น ๆ	-	-
5.	ถ้ามีในข้อ 4 องค์กรที่รับผิดชอบได้แก่		
5.1	อบต.	7 (50.0)	7 (50.0)
5.2	โรงเรียน	8 (57.1)	6 (42.9)
5.3	อบต. และ โรงเรียน	8 (57.1)	6 (42.9)
5.4	อื่น ๆ	-	-

จากตารางที่ 11 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร พบว่า ข้อ 1. มีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ร้อยละ 92.9 ข้อ 2. ท่านมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผล ในเรื่องใด ข้อ 2.1 แนะนำวิธีการวัด ประเมินผล ร้อยละ 78.6 ข้อ 2.3 หาเอกสารแนะนำเครื่องมือ และประเมินผลให้ ร้อยละ 14.3 ข้อ 3 ท่านดำเนินการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างไร ข้อ 3.2 นิเทศ/เยี่ยมชมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 57.1 รองลงมา ข้อ 3.1 นิเทศ/เยี่ยมชมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 35.7 และสุดท้าย ข้อ 3.3 นิเทศ/เยี่ยมชมอย่างน้อยภาค ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 21.4 ข้อ 4. มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชนทราบ หรือไม่ ข้อ 4.1 มีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยม ห้องเรียน ร้อยละ 71.4 รองลงมา ข้อ 4.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ฯลฯ ร้อยละ 57.1 และอันดับสุดท้าย 4.3 สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรอื่น ๆ ร้อย ละ 50.0 ข้อ 5. ถ้ามีในข้อ 4 องค์กรที่รับผิดชอบได้แก่ ข้อ 5.2 โรงเรียน ร้อยละ 57.1 เท่ากับ ข้อ 5.3 อบต. และ โรงเรียน ร้อยละ 57.1 และสุดท้าย ข้อ 5.1 อบต. ร้อยละ 50.0

จากตารางที่ 12 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ประเภท ครูผู้สอน

ที่	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ประเภท ครูผู้สอน	ผู้บริหาร จำนวน 3 คน N = 3 (%)	
		มี	ไม่มี
1.	มีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานหรือไม่	3 (100.0)	-
2.	ท่านมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผลในเรื่องใด		
	2.1 แนะนำวิธีการวัด ประเมินผล	1 (33.3)	2 (66.7)
	2.2 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล	2 (66.7)	1 (33.3)
	2.3 หาเอกสารแนะนำเครื่องมือและประเมินผลให้	-	3 (100.0)
	2.4 อื่น ๆ	-	-
3.	ท่านดำเนินการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร		
	3.1 นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	2 (66.7)	1 (33.3)
	3.2 นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1 (33.3)	2 (66.7)
	3.3 นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยภาคละ 1 ครั้ง	-	3 (100.0)
	3.4 อื่น ๆ	-	-
4.	มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชนทราบหรือไม่		
	4.1 มีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน	3 (100.0)	-

	4.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ฯลฯ	1 (33.3)	2 (66.7)
	4.3 สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรอื่น ๆ	-	3 (100.0)
	4.4 อื่น ๆ	-	-
5.	ถ้ามีในข้อ 4 องค์กรที่รับผิดชอบได้แก่		
	5.1 อบต.		3 (100.0)
	5.2 โรงเรียน	3 (100.0)	
	5.3 อบต. และ โรงเรียน	1 (33.3)	2 (66.7)
	5.4 อื่น ๆ	-	-

จากตารางที่ 12 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ประเภท ครูผู้สอน พบว่า ข้อ 1. มีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานหรือไม่ ร้อยละ 100.0 ข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผลในเรื่องใด ข้อ 2.2 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล ร้อยละ 66.7 รองลงมา ข้อ 2.1 แนะนำวิธีการวัด ประเมินผล ร้อยละ 33.3 ข้อ 3 ท่านดำเนินการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ข้อ 3.1 นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 66.7 ข้อ 3.2 นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 33.3 ข้อ 4. มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชนทราบหรือไม่ ข้อ 4.1 มีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปลูกนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน ร้อยละ 100.0 รองลงมา ข้อ 4.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ฯลฯ ข้อ 5. ถ้ามีในข้อ 4 องค์กรที่รับผิดชอบได้แก่ ข้อ 5.2 โรงเรียน ร้อยละ 100.0 รองลงมา ข้อ 5.3 อบต. และ โรงเรียน ร้อยละ 33.3

สรุปสภาพสภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สภาพการจัดการศึกษา สรุปได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน รายละเอียดดังนี้

1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนประเภทผู้บริหารสรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 การวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนร่วมกัน ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษา งบประมาณ การใช้ทรัพยากร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ งานวิชาการ บุคลากร แหล่งเรียนรู้ ยกเว้น วิทยากรท้องถิ่น มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษา มีเพียงร้อยละ 35.7 เท่านั้น

1.1.2 งานวิชาการที่วางแผนทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกัน ได้แก่ พัฒนาด้านวิชาการ การเรียนการสอน หลักสูตร การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ การวัดผลประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนด้านห้องสมุด ร้อยละ 28.6 และ งานนิเทศภายใน มีเพียงร้อยละ 28.6 เท่านั้น

1.1.3 วิธีการจัดครูเข้าสอนทางโรงเรียนดำเนินการ ได้แก่ ให้ครูสอนประจำชั้นสอนทุกวิชา ใช้วิธีสอนประจำวิชา มีเพียงร้อยละ 37.1 เท่านั้น

1.1.4 สภาพความเพียงพอของบุคลากรในสถานศึกษาตามเกณฑ์ ได้แก่ มีบุคลากรจำนวนพอดี และมีบุคลากรจำนวนไม่เพียงพอ มีเพียงร้อยละ 35.7 เท่านั้น

1.1.5 การวางแผนเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร ได้แก่ ส่งอบรม ศึกษาดูงาน สนับสนุนทำผลงานทางวิชาการ จัดหาเอกสาร ข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพ และ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ มีเพียงร้อยละ 42.9 เท่านั้น

1.2 ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนประเภทครูผู้สอนสรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกัน ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษา งบประมาณ รองลงมา การใช้ทรัพยากร งานด้านวิชาการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร มีเพียงร้อยละ 33.3 แหล่งเรียนรู้ ร้อยละ 33.3 เท่ากัน

1.2.2 งานวิชาการที่วางแผนร่วมกัน ได้แก่ การเรียนการสอน ห้องสมุด รองลงมา หลักสูตร พัฒนาด้านวิชาการ งานนิเทศภายใน และ การนำหลักสูตรไปใช้ มีเพียงร้อยละ 33.3 การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ร้อยละ 33.3 การวัดผลประเมินผล ร้อยละ 33.3 เท่านั้น

1.2.3 วิธีจัดครูเข้าสอน ได้แก่ ให้ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา และ ใช้วิธีสอนประจำวิชา มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

2. ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 มีการดำเนินการให้ครูนำประสบการณ์การศึกษาไปใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการของเด็ก ได้แก่ จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำแนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้ จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษาคู่มือครูให้เพียงพอ และ กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น

2.1.2 ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รองลงมา ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวัน และยืดหยุ่นตามความเหมาะสม และ คำนึงถึงวิธีการที่เด็กได้รับมากกว่าผลผลิต มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น

2.1.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน ได้แก่ สะอาดและปลอดภัย รองลงมา สะดวกในการทำกิจกรรม มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ และ มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น มีเพียงร้อยละ 21.4 เท่านั้น

2.1.4 วิธีการรับเด็กนักเรียนเข้าเรียนดำเนินการ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์โดยปิดประกาศเปิดเสียงตามสาย รองลงมา เชิญชวนถึงบ้าน และ สืบหาและคัดลอกจาก โทร 14 (สำเนาทะเบียนบ้าน) มีเพียงร้อยละ 21.4 เท่านั้น

2.2 ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ประเภทครูผู้สอน สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 มีการดำเนินการให้ครูนำประสบการณ์การศึกษาไปใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาของเด็ก ได้แก่ จัดประชุมเพื่อปรับปรุงกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่และแผนการจัดการศึกษาไปใช้ และ จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษาคู่มือครูให้เพียงพอ มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

2.2.2 ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา เท่ากับ การดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวัน และยืดหยุ่นตามความเหมาะสม และ การคำนึงถึงวิธีการที่เด็กได้รับมากกว่าผลผลิต มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

2.2.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน ได้แก่ สะอาดปลอดภัย รองลงมา มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น เท่ากับมีความพร้อมของเล่นเพียงพอ และ สะดวกในการทำกิจกรรม มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

2.2.4 อบต. มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ รองลงมา สื่อบุคคล และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

3. ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทผู้บริหาร สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

3.1.1 อบต. กำหนดคุณสมบัติของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ วุฒิการศึกษา รองลงมา ระดับการศึกษา และ เพศ มีเพียงร้อยละ 7.1 เท่านั้น

3.1.2 อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ กำหนดหนึ่งปี และ กำหนดหนึ่งภาคเรียน มีเพียงร้อยละ 42.9 เท่านั้น

3.1.3 อบต. ได้จัดสรรงบประมาณอะไรบ้างให้กับการจัดการศึกษา ได้แก่ อาหารเสริม (นม) รองลงมา เงินค่าจ้างครูพี่เลี้ยง และ อาหารกลางวัน ร้อยละ 57.1 กับ ค่าวัสดุรายหัว ร้อยละ 57.1 เท่านั้น

3.1.4 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา อบต. อดหนุนงบประมาณอะไรบ้างให้กับการจัดการศึกษา ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ รองลงมา อาหารกลางวันของนักเรียน และ สวัสดิการครู มีเพียงร้อยละ 42.9 เท่านั้น

3.1.5 การจัดการศึกษาได้รับเงินบริจาคสนับสนุนจากองค์กร มูลนิธิ ผู้ปกครอง มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น

3.1.6 อบต. ได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น

3.1.7 ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการจัดสรรหาเงินอุดหนุนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น

3.2 ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทครูผู้สอน สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 อบต. กำหนดคุณสมบัติของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ วุฒิการศึกษา และ เพศ มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

3.2.2 อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ ไม่มีกำหนด และ กำหนดหนึ่งปี มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

3.2.3 การจัดการศึกษาได้รับเงินบริจาคสนับสนุนจากองค์กร มูลนิธิ ผู้ปกครอง มีเพียงร้อยละ 00.0 เท่านั้น

3.2.4 อบต. ได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง มีเพียงร้อยละ 00.0 เท่านั้น

3.2.5 ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการจัดสรรหาเงินอุดหนุนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ มีเพียงร้อยละ 00.0 เท่านั้น

4. ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

4.1 ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทผู้บริหาร สรุประดับที่สำคั
ได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 อบต. มีวิธีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษากับชุมชน ได้แก่ จัด
ประชุม รองลงมา แจกเอกสารประชาสัมพันธ์ และ เสียงตามสาย มีเพียงร้อยละ 28.6 เท่านั้น

4.1.2 กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการค้าเนินการตามนโยบาย
การศึกษา มีบุคลากรมาร่วมประชุม ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา รองลงมา ผู้ปกครอง นักเรียน และ
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล และ เจ้าอาวาส มีเพียงร้อยละ 7.1 เท่านั้น

4.1.3 การสร้างความเข้าใจ เรื่องการค้าเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการ
พัฒนาการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ความจำเป็นต้องการค้าเนินการตามนโยบาย
รองลงมา นโยบายของโรงเรียนกับชุมชน การจัดการเรียนการสอน งบประมาณ กิจกรรมต่างๆ และ การ
บริหารจัดการ มีเพียงร้อยละ 35.7 เท่านั้น

4.1.4 การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนมีวิธีการ
ได้แก่ โรงเรียนเขียนโครงการรองรับ รองลงมา ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการสอนให้เหมาะสมกับ
จำนวนนักเรียน มีแผนการจัดการเรียนรู้แผนการสอนให้สอดคล้องกับโครงการ และ ผู้บริหารนิเทศการ
สอนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 35.7 จัดหาสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น CAI/CD Rom 1 ห้องสมุด
อิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 35.7 ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 35.7 เท่านั้น

4.1.5 กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนมาร่วมกับโรงเรียนมีกิจกรรม ได้แก่ ประชุม รองลงมา
เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เข้าค่ายกิจกรรมต่างๆ และ การบริการวิชาการของโรงเรียน มีเพียง
ร้อยละ 35.7 เท่านั้น

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทครูผู้สอน สรุประดับที่สำคั
ได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการค้าเนินการตามนโยบาย
การศึกษา มีบุคลากรมาร่วมประชุม ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา รองลงมา สมาชิกองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ผู้ปกครอง และ สมาชิกสภาเทศบาล ร้อยละ 0.00 นักเรียน ร้อยละ 0.00 เจ้าอาวาส ร้อยละ
0.00 เท่านั้น

4.2.2 การสร้างความเข้าใจ เรื่องการค้าเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการ
พัฒนาการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน รองลงมาการบริหาร
จัดการ งบประมาณ นโยบายของโรงเรียนกับชุมชน ร้อยละ 33.3 กิจกรรมต่างๆ ร้อยละ 33.3 และ ความ
จำเป็นต้องการค้าเนินการตามนโยบาย มีเพียงร้อยละ 0.00 เท่านั้น

4.2.3 การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนมีวิธีการ
ได้แก่ ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รองลงมา โรงเรียนเขียนโครงการรองรับ มีแผนการจัดการ
เรียนรู้แผนการสอนสอดคล้องกับโครงการ ปรับแผนการจัดการเรียนรู้แผนการสอนให้เหมาะสมกับ
จำนวนนักเรียน และ จัดหาสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น CAI/CD Rom 1 ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ร้อย
ละ 33.3 ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 33.3 เท่านั้น

4.2.4 กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนมาร่วมกับโรงเรียนมีกิจกรรม ได้แก่ เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ รองลงมา ประชุม และ เข้าค่ายกิจกรรมต่างๆ ร้อยละ 0.00 การบริการวิชาการของโรงเรียน มีเพียงร้อยละ 0.00 เท่านั้น

5. ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

5.1 ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 การมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผลการดำเนินงาน ได้แก่ แนะนำวิธีการวัดผลประเมินผล ร้อยละ 78.6 รองลงมา หาเอกสารแนะนำเครื่องมือวัดและประเมินผล ร้อยละ 14.3 และ ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล มีเพียงร้อยละ 00.0 เท่านั้น

5.1.2 การดำเนินการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ นิเทศเยี่ยมชมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 57.1 รองลงมา นิเทศเยี่ยมชมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 35.7 และ นิเทศเยี่ยมชมอย่างน้อยภาคละ 1 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 21.4 เท่านั้น

5.1.3 การประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน ร้อยละ 71.4 รองลงมา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ร้อยละ 57.1 และ สื่อบุคคล เช่น นักเรียน บุคลากรอื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น

5.1.4 องค์กรที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชน ได้แก่ โรงเรียน ร้อยละ 57.1 รองลงมา อบต.และโรงเรียน ร้อยละ 57.1 และ อบต. มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น

5.2 ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ประเภทครูผู้สอน สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 การมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผลการดำเนินงาน ได้แก่ ออกแบบเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ร้อยละ 66.7 รองลงมา แนะนำวิธีวัดผลประเมินผล ร้อยละ 33.3 และ หาเอกสารแนะนำเครื่องมือและประเมินผล มีเพียงร้อยละ 0.00 เท่านั้น

5.2.2 การดำเนินการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ นิเทศเยี่ยมชมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 66.7 รองลงมา นิเทศเยี่ยมชมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 33.3 และ นิเทศเยี่ยมชมอย่างน้อยภาคละ 1 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 0.00 เท่านั้น

5.2.3 การประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน ร้อยละ 100.0 รองลงมา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ร้อยละ 33.3 และ สื่อบุคคล เช่น นักเรียน บุคลากรอื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 00.0 เท่านั้น

5.2.4 องค์กรที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชน ได้แก่ โรงเรียน ร้อยละ 100.0 รองลงมา อบต.และโรงเรียน ร้อยละ 33.3 และ อบต. มีเพียงร้อยละ 00.0 เท่านั้น

3.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ด้าน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ซึ่งเป็น การวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ความถี่ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญตามความถี่ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 13 วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

ระดับความสำคัญ	ปัญหา	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	บริเวณสนามหน้าโรงเรียนเป็นพื้นต่ำในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขัง	1	ปรับพื้นที่ใหม่ หรือเพิ่มช่องทางการระบายน้ำให้มากขึ้น	1
2.	บุคลากรยังมีความรู้ด้านการจัดการศึกษาน้อย	1	ศึกษาความรู้เพิ่มเติม เช่น การเข้ารับการอบรม	1
3.	โรงเรียนเกิดปัญหาในด้านการจัดการศึกษา	1	บุคลากรอื่น ๆ จะเข้าช่วยเหลือในการจัดการกับปัญหาด้านการจัดการศึกษา	1

ตารางที่ 14 วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน

ระดับความสำคัญ	ปัญหา	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ) ดำรงตำแหน่งรักษาการ ครู คศ 1 การตัดสินใจจึงอาจไม่มีความเด็ดขาดพอ	1	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมพร้อมทั้งศึกษาระเบียบการบริหารสถานศึกษาเพิ่มเติม	1
2.	ขาดบุคลากรด้านงานธุรการ ครูมีภาระงานด้านเอกสารที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไป ทำให้กระทบต่อเวลาในการจัดการเรียนการสอน	1	การเพิ่มบุคลากรทางด้านธุรการ ให้มารับผิดชอบหรือลดภาระงานเอกสารของครูผู้สอนให้น้อยลง	1
3.	การรับนักเรียนเข้าเรียนยังน้อย	1	การมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน ต้องมาปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ	1

ตารางที่ 15 วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดม
ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา

ระดับ ความ สำคัญ	ปัญหา	ความ ถ้	ข้อเสนอแนะ	ความ ถ้
1.	บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	1	ควรเน้นการฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มเติม	1
2.	ศูนย์พัฒนาเด็กยิ่งขาดการระดมทรัพยากรบุคคลในการเข้ามาจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน วิทยากรต่าง ๆ ผู้ปกครอง	1	จัดหาบุคลากรที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนความรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	1
3.	ไม่สามารถระดมทุนด้านการจัดการศึกษาได้	1	เพิ่มช่องทางในการระดมทุนด้านการศึกษา โดยมุ่งเน้นที่การแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการจัดการศึกษาของชุมชน	1

ตารางที่ 16 วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน

ระดับความสำคัญ	ปัญหา	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน น้อยอยู่ประมาณ ร้อยละ 50	2	การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองหรือชุมชนรับทราบแต่เนิ่น ๆ และอย่างสม่ำเสมอ พยายามให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น	2
2.	สภาพของนักเรียนแตกแยกนักเรียนขาดความอบอุ่นขาดการดูแลเอาใจใส่ เพราะผู้ปกครองต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว	1	ต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน	1

ตารางที่ 17 วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน

ระดับ ความ สำคัญ	ปัญหา	ความ ถ้	ข้อเสนอแนะ	ความ ถ้
1.	ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรม และผลงานของโรงเรียน	3	การทำช่องทางในการ ประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น เช่น facebook Website ข อ ง โรงเรียน มีการวางแผนและเก็บข้อมูลการ ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ ผลงาน	3

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี
  - 1) ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน
  - 2) ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน
  - 3) ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา
  - 4) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน
  - 5) ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน

1. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และรองลงมา เพศหญิง อายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา อายุระหว่าง 61 ปี ขึ้นไป และ อายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมา จบการศึกษاپริญญาโท ไม่เคยผ่านการอบรม ร้อยละ 64.3 และผ่านการอบรม ร้อยละ 35.7 เมื่อพิจารณา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประเภทผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51-60 ปี จบการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรี และส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน

ด้านที่ 1 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร และครูผู้สอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อบต. มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน
2. มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาและเรื่อง

งบประมาณ การใช้ทรัพยากรและสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เรื่องงานวิชาการ และ เรื่องแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เรื่องบุคลากร และอันดับสุดท้าย เรื่องวิทยากรท้องถิ่น มีเพียงร้อยละ 35.7 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน เรื่องหลักสูตรสถานศึกษา และ เรื่องงบประมาณ เท่ากัน และ รองลงมา คือ การใช้ทรัพยากร เรื่องงานวิชาการ และ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เท่ากัน เรื่องบุคลากร และอันดับสุดท้าย เรื่องแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

3. งานวิชาการที่วางแผนร่วมกัน มีการพัฒนาด้านวิชาการ การเรียนการสอน หลักสูตร การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ การวัดผลประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ เรียงตามลำดับ และสุดท้าย ห้องสมุด และ งานนิเทศภายใน เท่ากัน มีเพียงร้อยละ 28.6 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน งานวิชาการที่วางแผนร่วมกัน การเรียนการสอน อันดับแรก และ ห้องสมุด รองลงมา หลักสูตร พัฒนาด้านวิชาการ และ งานนิเทศภายใน และอันดับสุดท้าย การนำหลักสูตรไปใช้ การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และ การวัดผลประเมินผล มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

4. วิธีการจัดครูเข้าสอนทางโรงเรียนดำเนินการ ให้ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา อันดับแรก รองลงมา ใช้วิธีสอนประจำวิชา มีเพียงร้อยละ 37.1 เท่านั้น

5. สภาพความเพียงพอของบุคลากรในสถานศึกษาตามเกณฑ์ เป็นอย่างไร มีความพอดี อันดับแรก รองลงมา ขาดบุคลากร มีเพียงร้อยละ 35.7 เท่านั้น

6. การวางแผนเพื่อประสิทธิภาพของบุคลากร ส่งอบรมดูงาน อันดับแรก รองลงมา ศึกษาดูงาน สนับสนุนทำผลงานวิชาการ จัดหาเอกสาร ข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพ เท่ากัน สุดท้ายเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ มีเพียงร้อยละ 42.9 เท่านั้น

ด้านที่ 2 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร และครูผู้สอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มีการเข้าร่วมการประชุมเพื่อปรึกษาและแจ้งนโยบายและจัดการศึกษา
2. มีการสังเกตการณ์การจัดการศึกษาของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก
3. มีการดำเนินการให้ครูนำประสบการณ์การศึกษาไปใช้ เพื่อให้เกิดพัฒนาการของเด็ก จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ อันดับแรก รองลงมา ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำแนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้ จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษา คู่มือครูให้เพียงพอ เท่ากัน และสุดท้าย กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และ กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ อันดับแรกเท่ากัน รองลงมา ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำ

แนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้ และอันดับสุดท้าย จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษา คู่มือครูให้เพียงพอ มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

4. ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อันดับแรก รองลงมา ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวันและยืดหยุ่นตามความเหมาะสม สุดท้าย คำนึงถึงวิธีการที่เด็กได้รับมากกว่าผลผลิต มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และ ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวันและยืดหยุ่นตามความเหมาะสม อันดับแรกเท่ากัน และอันดับสุดท้าย คำนึงถึงวิธีการที่เด็กได้รับมากกว่าผลผลิต มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

5. การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน สะอาดและปลอดภัย อันดับแรก รองลงมา สะดวกในการทำกิจกรรม และ มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ เท่ากัน และ อันดับสุดท้าย มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น มีเพียงร้อยละ 21.4 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน สะอาดและปลอดภัย อันดับแรก รองลงมา มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น และ มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ เท่ากัน อันดับสุดท้าย สะดวกในการทำกิจกรรม มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

6. มีการให้คำแนะนำ หรือติชมการจัดการเรียนการสอนของผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยง ส่วนครูผู้สอน ไม่เคยให้คำแนะนำหรือติชมการจัดการเรียนการสอนของผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยงหรือไม่ มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

7. การรับนักเรียนเข้าเรียนใครเป็นผู้รับผิดชอบ โรงเรียน อันดับแรก ข้อ รองลงมา อบต. และ โรงเรียนร่วมกัน และอันดับสุดท้าย อบต. มีเพียงร้อยละ 7.1 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน โรงเรียน อันดับแรก อบต. มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

8. การรับเด็กนักเรียนเข้าเรียนดำเนินการ มีการประชาสัมพันธ์โดยการปิดประกาศ เปิดเสียงตามสาย อันดับแรก รองลงมา เชิญชวนถึงบ้าน และสุดท้าย สสำรวจและคัดลอกจาก ทร.14 (สำเนาทะเบียนบ้าน) มีเพียงร้อยละ 14.3 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน ประชาสัมพันธ์โดยการปิดประกาศ เปิดเสียงตามสาย สสำรวจและคัดลอกจาก ทร.14 (สำเนาทะเบียนบ้าน) และ เชิญชวนถึงบ้าน อันดับแรกเท่ากัน

9. อบต. มีการประชาสัมพันธ์เรื่อง การจัดการศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชน โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จัดประชุม จดหมาย ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน อันดับแรก รองลงมา ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต และสุดท้าย สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรในอบต. มีเพียงร้อยละ 57.1 ส่วนครูผู้สอน สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จัดประชุม จดหมาย ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน

อันดับแรก รองลงมา สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรในอบต. และอันดับสุดท้าย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

10. อบต. มีการจัดหาอุปกรณ์ให้กับโรงเรียน
11. อบต. เคยซ่อมแซมบำรุงวัสดุให้กับโรงเรียน

ด้านที่ 3 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา ประเภทผู้บริหาร และครูผู้สอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อบต. มีวิธีการสรรหาครูพี่เลี้ยงหรือดูแลเด็กติดตามเกณฑ์ลูกจ้างของ อบต.
2. อบต. มีกำหนดคุณสมบัติของครูพี่เลี้ยง วุฒิการศึกษา รองลงมา ระดับการศึกษา และสุดท้าย เพศ มีเพียงร้อยละ 7.1 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน มีวุฒิการศึกษา ระดับการศึกษา และสุดท้าย มีการกำหนดเพศ มีเพียง ร้อยละ 33.3 เท่านั้น
3. อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไรและ กำหนด 1 ปี อันดับแรก รองลงมา กำหนด 1 ภาคเรียน มีเพียงร้อยละ 42.9 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก กำหนด 1 ปี มีเพียงร้อยละ 33.3
4. อบต. มีระเบียบการลงโทษครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ตามระเบียบ อบต.
5. ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก มีสิทธิ์ได้รับเงินเดือนเพิ่ม
6. อบต. มีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
7. ในอนาคต (ปีงบประมาณ 2563) มีโครงการพัฒนาครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
8. อบต. มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษา
9. คณะกรรมการด้านการศึกษาทำหน้าที่ เป็นตัวแทนคอยช่วยเหลือในด้านการศึกษา อันดับแรก รองลงมา ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษา
10. อบต. ได้จัดสรรงบประมาณอะไรบ้างให้กับการจัดการศึกษา อาหารเสริม (นม) อันดับแรก รองลงมา เงินค่าจ้างครูพี่เลี้ยง และ อาหารกลางวัน และค่าวัสดุรายหัว ร้อยละ 57.1 ส่วนครูผู้สอน อบต. ได้จัดสรรงบประมาณด้านอาหารเสริม (นม) ด้านอาหารกลางวัน ค่าวัสดุรายหัว มีเงินค่าจ้างครูพี่เลี้ยง
11. ในปีการศึกษาที่ผ่านมา อบต. อุดหนุนงบประมาณอะไรบ้าง ให้กับการจัดการศึกษา ชื่อวัสดุอุปกรณ์ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์อันดับแรก รองลงมา อาหารกลางวันของนักเรียน และสวัสดิการครู มีเพียง ร้อยละ 42.9 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน มีอาหารกลางวันของนักเรียน

12. การจัดการศึกษาได้รับเงินบริจาค สนับสนุนจากองค์การ มูลนิธิ ผู้ปกครอง มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน การจัดการศึกษาได้รับเงินบริจาค/สนับสนุนจากองค์การ/มูลนิธิ/ผู้ปกครอง ร้อยละ 0.00

13. อาหารกลางวันของนักเรียน มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน เคยได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง ร้อยละ 00.0

14. ท่านมีส่วนร่วม กับ อบต. ในการสรรหาเงินอุดหนุนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน ท่านเคยมีส่วนร่วม กับ อบต. ในการจัดสรรหาเงินอุดหนุนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ร้อยละ 00.0

ด้านที่ 4 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน ประเภทผู้บริหาร และครูผู้สอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มีการสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก

2. อบต. มีวิธีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษากับชุมชน โดยมีการจัดประชุม รองลงมา แจกเอกสารประชาสัมพันธ์ และ เสียงตามสาย มีเพียงร้อยละ 28.6 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน อบต. มีวิธีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษากับชุมชน จัดประชุม เท่ากับ แจกเอกสาร ประชาสัมพันธ์ และสุดท้าย เสียงตามสาย มีเพียงร้อยละ 66.7

3. กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการค้าเนินการตามนโยบายการศึกษา มีบุคคลใดมาร่วมประชุมบ้าง คณะกรรมการสถานศึกษา รองลงมา ผู้ปกครอง เท่ากับ นักเรียน รองลงมา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล และอันดับสุดท้าย เจ้าอาวาส มีเพียงร้อยละ 7.1 ส่วนครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา รองลงมา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เท่ากับ ผู้ปกครอง อันดับสุดท้าย สมาชิกสภาเทศบาล นักเรียน เจ้าอาวาส มีเพียงร้อยละ 0.00 เท่านั้น

4. การสร้างความเข้าใจ เรื่องการค้าเนินนโยบายไปปฏิบัติด้านการพัฒนาการจัดการศึกษา ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ความจำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบาย รองลงมา นโยบายของโรงเรียน กับชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอน และงบประมาณ อันดับสุดท้าย การบริหารจัดการ มีเพียงร้อยละ 35.7 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน รองลงมา การบริหารจัดการ และ งบประมาณ นโยบายของโรงเรียนกับชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ อันดับสุดท้าย ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการตามนโยบาย มีเพียงร้อยละ 0.00 เท่านั้น

5. การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมีวิธีการจัด โรงเรียนเขียน โครงการรับรอง รองลงมา ปรับแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน มีแผนการจัดการเรียนรู้อันสอดคล้องกับโครงการ และอันดับสุดท้าย ผู้บริหารนิเทศ

การสอนอย่างต่อเนื่อง จัดหาสื่อสิ่งพิมพ์เพิ่มประสิทธิภาพ ติดตามวัดผลประเมินผล มีเพียงร้อยละ 35.7 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน ผู้บริหารนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง และ ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เท่ากัน รองลงมา โรงเรียนเขียนโครงการรับรอง มีแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้สอดคล้อง กับโครงการ และ ปรับแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน เท่ากัน อันดับสุดท้าย จัดสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น CAI/CD ROM มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น

6. กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนมาร่วมกับโรงเรียนมีกิจกรรม ประชุม รองลงมา เข้าร่วมกิจกรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ เข้าค่ายกิจกรรมต่าง ๆ อันดับสุดท้าย การบริการวิชาการของโรงเรียน มีเพียงร้อยละ 35.7 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ รองลงมา ประชุม อันดับสุดท้าย เข้าค่ายกิจกรรมต่าง ๆ และ การบริการวิชาการของโรงเรียน มีเพียงร้อยละ 0.00 เท่านั้น

ด้านที่ 5 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน ประเภทผู้บริหาร และครูผู้สอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
2. มีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผล แนะนำวิธีการวัด ประเมินผล ร้อยละ 78.6 รองลงมา หาเอกสารแนะนำเครื่องมือและประเมินผลให้ อันดับสุดท้าย ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล มีเพียงร้อยละ 0.00 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน ท่านมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผลในเรื่องใด ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล และ อันดับสุดท้าย แนะนำวิธีการวัด ประเมินผล มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น
3. ท่านดำเนินการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยครั้ง เดือนละ 1 ครั้ง รองลงมา นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และสุดท้าย นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยกว่า 1 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 21.4 เท่านั้น ส่วนของครูผู้สอน นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยกว่า 1 ครั้ง และ นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 33.3 เท่านั้น
4. มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชน มีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน รองลงมา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ฯลฯ และอันดับสุดท้าย สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรอื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน มีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน รองลงมา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ฯลฯ อันดับสุดท้าย สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรอื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 50.0 เท่านั้น

5. องค์กรที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชน ได้แก่ โรงเรียน เท่ากับ อบต. และ โรงเรียน และสุดท้าย อบต. ร้อยละ 50.0 เท่านั้น ส่วนครูผู้สอน โรงเรียน รับผิดชอบ รองลงมา อบต. และ โรงเรียน อันดับสุดท้าย อบต. มีเพียงร้อยละ 00.0 เท่านั้น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพปัญหา การดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน

3.1 ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

ปัญหาที่พบ บริเวณสนามหญ้าหน้าโรงเรียนเป็นพื้นต่ำในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขัง บุคลากร ยังมีความรู้ด้านการจัดการศึกษาน้อย และ โรงเรียนเกิดปัญหาในด้านการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ ปรับพื้นที่ใหม่หรือเพิ่มช่องทางการระบายน้ำให้มากขึ้น ศึกษาความรู้เพิ่มเติม เช่น การเข้ารับการอบรม และ บุคลากรอื่น ๆ จะเข้าช่วยเหลือในการจัดการกับปัญหา ด้านการจัดการศึกษา

3.2 ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหาร และจัดการศึกษาในโรงเรียน

ปัญหาที่พบ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ) ดำรงตำแหน่งรักษาการ ครู คศ 1 การตัดสินใจจึงอาจไม่มีความเด็ดขาดพอ ขาดบุคลากรด้านงานธุรการ ครูมีภาระงานด้านเอกสารที่ต้อง รับผิดชอบมากเกินไป ทำให้กระทบต่อเวลาในการจัดการเรียนการสอน และ การรับนักเรียนเข้าเรียน ยังน้อย

ข้อเสนอแนะ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมพร้อมทั้งศึกษาระเบียบการบริหารสถานศึกษา เพิ่มเติม การเพิ่มบุคลากรทางด้านธุรการให้มารับผิดชอบหรือลดภาระงานเอกสารของครูผู้สอนให้ น้อยลง และ การมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนต้องมาปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา

ปัญหาที่พบ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์พัฒนาเด็กยัง ขาดการระดมทรัพยากรบุคคลในการเข้ามาจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน วิทยากรต่าง ๆ ผู้ปกครอง และ ไม่สามารถระดมทุนด้านการจัดการศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ ควรเน้นการฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มเติม จัดหาบุคลากรที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนความรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ เพิ่ม ช่องทางในการระดมทุนด้านการศึกษา โดยมุ่งเน้นที่การแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการจัดการศึกษา ของชุมชน

3.4 ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียน กับชุมชน

ปัญหาที่พบ ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน น้อยอยู่ประมาณ ร้อยละ 50 และสภาพของนักเรียนแตกแยก นักเรียนขาดความอบอุ่นขาดการดูแลเอาใจใส่ เพราะผู้ปกครองต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว

ข้อเสนอแนะ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองหรือชุมชนรับทราบแต่เนิ่น ๆ และอย่างสม่ำเสมอ พยายามให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น และ ต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

3.5 ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน

ปัญหาที่พบ ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ การหาช่องทางในการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น เช่น facebook Website ของโรงเรียน และ มีการวางแผนและเก็บข้อมูลการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ผลงาน

2. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ได้ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประเภทผู้บริหาร จำนวน 14 คน ซึ่งประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน หัวหน้าส่วนงานการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 คนผู้ตอบแบบสอบถาม จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 57.1 รองลงมา จบการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 35.7 ผู้เคยผ่านการอบรม มีจำนวน 6 คน หรือ ร้อยละ 35.7 ผู้ไม่เคยผ่านการอบรมจำนวน 8 คน หรือ ร้อยละ 64.3 เท่านั้น

ส่วนสถานภาพของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี สอดคล้องกับสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา ด้านการ

วางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน พบว่า บุคลากรยังมีความรู้ด้านการจัดการศึกษาน้อย และ โรงเรียนเกิดปัญหาในด้านการจัดการศึกษา

2. สถานภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี

สภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำมาอภิปราย 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน พบว่า มีการวางแผนเรื่อง หลักสูตร งบประมาณ การใช้ทรัพยากร สื่อวัสดุอุปกรณ์ งานวิชาการ แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ที่น้อยที่สุด คือ วิทยากรท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยังขาดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในบริบทของประชาชนชุมชน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชัยยงค์ วุฒิมานนท์ (2534) ศึกษาถึงปัญหาการกระจายอำนาจ ปัญหาการกระจายอำนาจในท้องถิ่นขึ้นอยู่กับ (1) อำนาจของรัฐบาลกลางที่กระจายให้กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (2) ความไม่พร้อมของประชาชนในการปกครองของตนเอง (3) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทางแก้ไข คือ การยกฐานะของสภาตำบลให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามสภาพความพร้อมและปรับปรุงโครงสร้างการบริหารใหม่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิชาการที่วางแผนร่วมกัน พบว่ามีการพัฒนาในด้านพัฒนาวิชาการ ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ที่น้อยที่สุด คือ ด้านห้องสมุด และด้านงานนิเทศภายใน

การวางแผนเพิ่มประสิทธิภาพ ของบุคลากร พบว่ามีการส่งอบรม มีการศึกษาดูงาน มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ แต่ การสนับสนุนทำผลงานทางวิชาการ และ การจัดหาเอกสารข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพยังน้อย

2.2 ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน

ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน พบว่า มีการเข้าสรว่มการประชุมเพื่อปรึกษาและแจ้งนโยบายการบริหารและจัดการศึกษา มีการสังเกตการณ์จัดการศึกษาของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก มีการดำเนินการให้ครูนำประสบการณ์การศึกษาไปใช้ เพื่อให้เกิดพัฒนาการของเด็กอย่างไรบ้าง จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ร่องลงมา ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำแนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้ จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษา คู่มือครูให้เพียงพอ เท่ากัน และ

สุดท้าย กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รองลงมา ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวันและยืดหยุ่นตามความเหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นอย่างไร สะอาดและปลอดภัย สะดวกในการทำกิจกรรม และ มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ เท่ากัน และ อันดับสุดท้าย มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภิตอนงค์ บุญช่วย (2531, หน้า 152-163) แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ตระหนักและเข้าใจจุดมุ่งหมายเป้าหมายของการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ที่มีจุดมุ่งหมายว่า พัฒนาร่างกายให้สมบูรณ์ แข็งแรง เด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะได้รับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมร่างกายเจริญเติบโตแข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดีได้รับการปกป้องดูแลให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ

การให้คำแนะนำ หรือติชมการจัดการเรียนการสอนของผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยง การรับนักเรียนเข้าเรียนใครเป็นผู้รับผิดชอบ โรงเรียน รองลงมา อบต. และ โรงเรียนร่วมกัน และ อันดับสุดท้าย อบต. การรับเด็กนักเรียนเข้าเรียนดำเนินการอย่างไร มีการประชาสัมพันธ์โดยการปิดประกาศ เปิดเสียงตามสาย รองลงมา เชิญชวนถึงบ้าน และสุดท้าย สำรวจและคัดลอกจาก ทร.14 (สำเนาทะเบียนบ้าน) อบต. มีการประชาสัมพันธ์เรื่อง การจัดการศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชนหรือไม่ อย่างไร ดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จัดประชุม จดหมาย ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน รองลงมา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรในอบต. อบต. เคยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน อบต. เคยซ่อมแซม บำรุงวัสดุอุปกรณ์ให้กับโรงเรียน

2.3 ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา

ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา พบว่า อบต. มีวิธีการสรรหาครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กจัดตามเกณฑ์ลูกจ้างของ อบต. และ อบต. มีระเบียบการลงโทษครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก ตามระเบียบ อบต. . อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไรและ กำหนด 1 ปี ร้อยละ 57.1 รองลงมา กำหนด 1 ภาคเรียน อบต. มีระเบียบการลงโทษครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไร มี ตามระเบียบ อบต. ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก มีสิทธิ์ได้รับเงินเดือนเพิ่มหรือไม่ อบต. มีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในอนาคต (ปีงบประมาณ 2563) มีโครงการพัฒนาครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อบต. มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษา คณะกรรมการด้านการศึกษาทำหน้าที่ เป็นตัวแทนคอยช่วยเหลือในด้านการศึกษา รองลงมา ดำรงตำแหน่ง คณะกรรมการสถานศึกษา อบต. ได้จัดสรรงบประมาณให้กับการจัดการศึกษา อาหารเสริม (นม) ร้อยละ 85.7 รองลงมา เงินค่าจ้างครูพี่เลี้ยง ในปีการศึกษาที่ผ่านมา อบต. อุดหนุนงบประมาณ ให้กับ

การจัดการศึกษา ชื่อวัสดุอุปกรณ์ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ รองลงมา อาหารกลางวันของนักเรียน การจัดการศึกษาได้รับเงินบริจาค สนับสนุนจากองค์กร มูลนิธิ ผู้ปกครอง อบต. ได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง จำนวนน้อย และไม่เพียงพอกับความจำเป็นเนื่องจากองค์กรบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ไม่มียังไม่มีการสรรหาทรัพยากรทางการศึกษาจากชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยไม่มีการร่วมมือกับโรงเรียน ด้านผู้ปกครองเองส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมในการบริจาค เช่นเดียวกันรวมถึงการไม่เคยชักชวนบุคคลอื่นให้ร่วมกันบริจาค ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจ คิดว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของหน่วยงานทางการศึกษาที่ต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ผู้ปกครองมีหน้าที่เพียงนำบุตรหลานมาศึกษาเล่าเรียน และยังขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องที่องค์กรบริหารส่วนตำบลอาจเก็บค่าใช้จ่ายได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้ผู้ปกครองเดือดร้อน (สำนักบริหาร การศึกษาท้องถิ่น, 2544) รวมไปถึงการขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรกับ อบต. ในการสรรหาเงินอุดหนุนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรวัดน์ หมูวิเศษ (2538) ได้ศึกษารูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหารการศึกษา เขตการศึกษา 8 ผลการศึกษาโดยสรุป พบว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลที่กระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปส่วนภูมิภาค กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานการศึกษาทุกระดับให้ชัดเจน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด มีสำนักงานกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนบริหารบุคคล งบประมาณ วิชาการและจัดการศึกษาด้านอื่น ๆ ตั้งอยู่ที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและเห็นควรให้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา แต่ต้องเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นการบริหารบุคคลควรเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรระดับจังหวัด มีอนุกรรมการข้าราชการครูสภามัญประจำจังหวัด (อ.ก.ค.จังหวัด) บริหารงานบุคคลของข้าราชการครูอยู่ทุกสังกัด ให้บุคลากรทางการศึกษาเป็นข้าราชการครูด้วย ส่วนการตั้งงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณนั้นควรให้จังหวัดดำเนินการโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาการศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ.) ส่วนงานด้านวิชาการมีปัญหาด้านหลักสูตรที่เน้นวิชาการมากเกินไปไม่สนองความต้องการของท้องถิ่น เน้นการเรียนต่อที่สูงขึ้น ไม่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพชีวิตของคนในสังคม และเชื่อว่าการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะแก้ปัญหาได้

2.4 ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน

ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน พบว่า มีการสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก อบต. มีวิธีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษากับชุมชน โดยมีการจัดประชุม แจกเอกสารประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการดำเนินการตามนโยบายการศึกษา มี

บุคคลมาร่วมประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เท่ากับ นักเรียน สมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล และอันดับสุดท้าย เจ้าอาวาส การสร้างความเข้าใจ เรื่องการดำเนิน นโยบายไปปฏิบัติด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ความจำเป็นต้อง ดำเนินการตามนโยบาย ร่องลงมา นโยบายของโรงเรียนกับชุมชน การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมีวิธีการ โรงเรียนเขียนโครงการรับรอง ร่องลงมา ปรับแผนการ จัดการเรียนรู้/แผนการสอนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนมาร่วมกับโรงเรียน มีกิจกรรม การประชุม ร่องลงมา การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของชัย ยงค์ วุฒิมานนท์ (2534) ศึกษาถึงปัญหาการกระจายอำนาจ ปัญหาการกระจายอำนาจในท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับ (1) อำนาจของรัฐบาลกลางที่กระจายให้กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (2) ความไม่พร้อม ของประชาชนในการปกครองของตนเอง (3) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทางแก้ไข คือ การยกฐานะของสภาตำบลให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามสภาพความพร้อมและปรับปรุง โครงสร้างการบริหารใหม่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของ โรงเรียน

ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน พบว่า มีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผลในเรื่องใด แนะนำวิธีการวัด ประเมินผล หาเอกสารแนะนำเครื่องมือและประเมินผลให้ ท่านดำเนินการนิเทศติดตามการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน โดย นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ร่องลงมา นิเทศ/เยี่ยมชม อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และสุดท้าย นิเทศ/เยี่ยมชมน้อยภาคละ 1 ครั้ง มีการ ประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองหรือชุมชนทราบ มีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน ร่องลงมา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ฯลฯ และอันดับสุดท้าย สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรอื่น ๆ องค์การที่รับผิดชอบได้แก่ โรงเรียน เท่ากับ อบต. และ โรงเรียน และสุดท้าย อบต. สอดคล้องกับ งานวิจัยของธวัชชัย บุญเต็ม (2536) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานโรงเรียน กับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ รวมทุกด้านอยู่ในระดับปาน กลางและพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนการเป็น ผู้นำและการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและการให้บริการชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน และการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา

ตามตัวแปรตำแหน่งและขนาดโรงเรียน พบว่า 1) ครู อาจารย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานโรงเรียนกับชุมชนเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี พบปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัตินี้อันนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังต่อไปนี้

1.1 ในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่และโรงเรียนยังไม่ทราบและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนของแต่ละฝ่าย เช่น การนิเทศ การจัดสรรงบประมาณ การดูแลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การใช้ทรัพยากรบุคคลภายในท้องถิ่น เป็นต้น โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่เข้าไปสอดส่องดูแลเนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ แต่ต้องช่วยครูที่เลี้ยงตามที่ร้องขอ

1.2 นอกจากที่กล่าวไปข้างต้น ยังพบปัญหาที่สำคัญว่าชุมชนและผู้ปกครองยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับนี้ โดยเฉพาะในเรื่องการจัดหาทุนสนับสนุนการศึกษาจากภายนอก ดังนั้นสำหรับโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดการประชุม และมีการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอรวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าในปรัชญาการศึกษาให้ตรงกัน

1.3 เนื่องจากบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งฝ่ายบริหารและครูผู้สอนขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ดังนั้นสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรที่จะต้องดำเนินการจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

1.4 จากการศึกษาพบว่าชุมชนยังขาดความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่ประชาชนต้องรับผิดชอบและควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปัญหาครูผู้สอนขาดประสบการณ์เพราะไม่เคยผ่านการอบรม ศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนับว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กในระดับนี้เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก ซึ่งครูผู้สอนต้องได้รับความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวมาเป็นพิเศษ ไม่ใช่การดูแลเด็กเพียงแค่นี้ให้ผ่านไปวันๆ ที่สำคัญครู

เหล่านี้อาจมีต้นทุนต่ำกว่าวุฒิ และไม่มีความมั่นคงในการทำงานด้านการสอน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบความเคลื่อนไหวที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น ละที่สำคัญควรมีงบประมาณสนับสนุนพัฒนาบุคลากร สวัสดิการ ให้กับครูผู้สอนได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.5 จากปัญหาที่ได้อธิบายใน 1) ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน 2) ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน 3) ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา 4) ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน 5) ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน สรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จัดการศึกษาตามนโยบายที่ได้รับมาจากส่วนกลาง ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอันเป็นหัวใจหลักสำคัญของการพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นของตน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรจะหันมาสนใจความสำคัญโดยการสนับสนุนในทุก ๆ ปัจจัย เช่น งบประมาณ และเทคโนโลยี ที่ทันสมัยต่อการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล โดยการสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาแนวทางแก้ปัญหาที่พบจากการวิจัยครั้งนี้ โดยการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งส่วนกลาง ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น

2.3 ควรศึกษารูปแบบการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา โดยองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กิติมา ปรีดีติลล. 2532. **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : อักษรวิพัฒน์.

เกรียง เอี่ยมสกุล. **การรวมและกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในแง่ปฏิบัติ**. ม.ป.ท. ม.ป.ป.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2539. **แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : เอเชียเพรส.

โกวิท พวงงาม. (2542). **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บพิธการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541. **แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2544. **สรรสารรัฐธรรมนูญไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์.

เจ็จันท์ จงสถิตย์อยู่ และ อมรวิรัช นาคทรพร. (2539). **การปฏิรูปการศึกษาและการสร้างสรรค์และภูมิปัญญา**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

ชุมพล ศิลปะอาชา. (2541). **6 เดือนพรรคชาติไทยในกระทรวงศึกษาธิการ**. ม.ป.ท.

ชูเกียรติ ลีสวรรณ. (2535). **รายงานการวิจัยระบบการเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชนบทภาคเหนือ**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธวัชชัย บุญเต็ม. (2536). **การปฏิบัติงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิปริญญาโท**. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ภายเอกสาร.

ธีรวัฒน์ หมูวิเศษ. (2538). **รูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารการศึกษา เขตการศึกษา 8**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2549). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : นิพิธการพิมพ์.

นที ปันทวนันท์. (2538). **การกระจายอำนาจกับการคลังท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ รศ.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

นิพนธ์ กิनावงศ์. (2526). **หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.

ประกอบ คุณาลักษณ์ และคณะ. (2531). **โครงการศึกษารูปแบบความร่วมมือขององค์การชุมชน (คณะกรรมการศึกษา) ต่อการพัฒนาคุณภาพประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

ประภาพรรณ ไชยวงษ์. (2544). **การวิเคราะห์บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประยงค์ เต็มขวลา. (2540). **การกระจายอำนาจ : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปงานสาธารณสุขไทย**. กรุงเทพฯ : สามศาสตร์.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๕๗). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี**. พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. กันยายน ๒๕๕๗. www.cabinet.thaigov.go.th.

ประเวศ วะสี. (2539). **ปฏิรูปการศึกษาไทยการยกเครื่องทางปัญญา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสรางสื่อจำกัด

หวน พิณรุฬันธ์. (2528). **การบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ 2535**. กรุงเทพฯ: บริษัทอัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8** (พ.ศ. 2540-2544).

อภิสมัย วุฒิพรพงษ์. (2540). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภายเอกสาร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 111 ตอนที่ 53 ก. หน้าที่ 34-36. ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537.

พินสุดา สิริธรงค์ศรี. (2541). **การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มปท.

พิภพ ธงไชย. (2544, มีนาคม). **ความเคลื่อนไหวของมวลชน การเคลื่อนไหวของประชาชน**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 2 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีตัจอมเทียน, ชลบุรี.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). **กลวิธีและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.

ภิญโญ สาร. 2526. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

ภานุวัฒน์ ภักดีวงศ์. (2541). “**ร่างรัฐธรรมนูญใหม่กับการกระจายอำนาจทางการศึกษา**”. วารสารวิชาการ. 18(4) :28 ; มิถุนายน.

มนตรี กนกวารี. (2548). **รัฐธรรมนูญกับการสร้างธรรมรัฐในองครออิสระ**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2533). **พฤติกรรมมนุษย์ในองคการ**. (พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2554). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา. พิมพ์ครั้งที่1.**กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

วิจิตร วรุตบางกูรและ สุพิชญา อีระกุล. (2523). **การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 3. สมุทรปราการ : ชนิษฐาการพิมพ์.

วิชัย ต้นศิริ. (2539). **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์.** กรุงเทพฯ: วารสารวารสารการครู,

สมปอง ขาวสมบูรณ์. (2540). **“การจัดกระบวนการเรียนรู้ : กรณีโรงเรียนวัดจันทร์.”**ในการศึกษา **วิถีมุมชนรูปแบบและการปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุทัศน์ ขอบคำ. (2540). **รูปแบบการกระจายอำนาจจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.** ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 29 ธันวาคม 2551.กรุงเทพฯ, สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2551.

Abba, Mustafa. (1990). **Tensi with focus on gongola ons between centralization and decentralization: A discussion of the national Policy in Nigeria on gongola state.** Dissertation thesis, Ph.D. (Educational administration).

Madison: The university of Wisconsin.

Dufour, R. and R.Eaker. (1992). **Creating the new American school: Aprincipal’s guide of school improvenment.** Bloomington, IN: National Education Service.

Hoy, Wayne K. and Cecil G., Miskel. (2001). **Education Administration:Theory, Research, and Practice.** 6th ed NewYork : McGraw-Hill.

Joseph Mankoe and Bill Maynes. (1994). Decentralization of educrtional Decission making in Ghana. **International Journal Education Development**, 14, 28.

- Magmone, Susan Ann. (1990). **Variable affecting superintendent-principal Decentralization**. Dissertation, Ph.D. (Educational Administration). Clearmont : The University of Clearmont.
- Riaz, Shahraz Anjum. (1992). **Rethinking Educational Structure of Educational Planning and Administration in Pakistan : Prologue to Local Development Decentralization**. Dissertation, Ed.D. (Educational Research). Columbia: The University of Columbia.
- Yang, Seungshil. (1991). **Sources of Political support for decentralization of the Educational system and its relationship to public support for educational**. Dissertation, Ph.D. (Political and Economics). Lilnois: The University of Illinois.

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่วิจัย

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/๔๕๑

คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
๒๖๔ ถนนจักรวรรดิ แขวงจักรวรรดิ
เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่วิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคลองสี่

ด้วย นายสุรเชษฐ ลิ้มเฉลิม ตำแหน่งอาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ผู้รับทุนในโครงการวิจัยเงินรายได้ ประจำปี ๒๕๖๑ ประเภท ผลผลิตผลงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ ชื่อโครงการวิจัย “ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาของค้การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการพัฒนาการจัดการศึกษา และเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของค้การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่พื้นที่ปทุมธานี นั้น

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาของค้การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี มีระยะเวลาตั้งแต่ วันที่ ๑ ตุลาคม ถึง ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ในความกรุณาของท่านในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตริงตา แทลมสมุทร)
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ผู้ประสานงาน อาจารย์สุรเชษฐ ลิ้มเฉลิม
โทรศัพท์ ๐๒-๒๒๖๕๙๒๕-๖ ต่อ ๕๖๑๐
โทรสาร ๐๒-๒๒๖๕๘๗๙

ร่าง .....
พิมพ์ .....
ตรวจ .....

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย

เรื่อง

ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี:
กรณีศึกษาของคณาธิการบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง แบบสอบถามศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา
ในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาของคณาธิการบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี โดยแบบสอบถามแบ่ง
ออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัด
การศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี: กรณีศึกษาของคณาธิการบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี โดย
แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ด้าน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติด้าน
พัฒนาการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย (v) และเติมข้อความเกี่ยวกับตัวท่านดังต่อไปนี้

1. เพศ
2. อายุ
3. วุฒิการศึกษา
4. ประสบการณ์ในการเข้ารับการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามถึงปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ปทุมธานี:
กรณีศึกษาของคณาธิการบริหารส่วนตำบล (อบต.) คลองสี่ จังหวัดปทุมธานี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน
2. ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน
3. ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการจัดการศึกษา
4. ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน
5. ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัด
การศึกษา

ผู้วิจัยขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามข้างต้นด้วยความขอบคุณยิ่ง เพื่อผู้วิจัยจะได้
ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

นายสุรเชษฐ์ ต้มเฉลิม

02- ๙02 ๖๙12

สำหรับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความตามสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ		สำหรับผู้วิจัย
1. เพศ	☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	
2. อายุ	☐ 1. ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 4. 51-60 ปี ☐ 2. 31-40 ปี ☐ 5. 60 ปี ขึ้นไป ☐ 3. 41-50 ปี	
3. วุฒิการศึกษา (สูงสุด)	☐ 1. ต่ำกว่า ปริญญาตรี ..... วิชาเอก ..... ☐ 2. ปริญญาตรี ..... วิชาเอก ..... ☐ 3. ปริญญาโท ..... สาขา ..... ☐ 4. สูงกว่าปริญญาโท ..... สาขา	
4. ประสบการณ์การเข้าร่วมการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	☐ 1. ไม่เคยเข้าร่วมการอบรม ☐ 2. เคยเข้าร่วมการอบรม (โปรดระบุ) เรื่อง ..... สถานที่ ..... วัน/เดือน/ปี	

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัญหาการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านพัฒนาการจัดการศึกษาของ
องค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2.1 แบบสอบถาม สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการวางแผน
เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความตามสภาพความเป็นจริง

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน		สำหรับผู้วิจัย
1. อบต. มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน	☐ 1. มี ☐ 2. ไม่มี	
2. มีการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนร่วมกันในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. หลักสูตรสถานศึกษา ☐ 2. การใช้ทรัพยากร ☐ 3. งานวิชาการ ☐ 4. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ☐ 5. บุคลากร ☐ 6. งบประมาณ ☐ 7. วิทยากรท้องถิ่น ☐ 8. แหล่งเรียนรู้ ☐ 9. อื่นๆ	
3. งานวิชาการที่วางแผนร่วมกัน มีด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. หลักสูตร ☐ 2. การนำหลักสูตรไปใช้ ☐ 3. การเรียนการสอน ☐ 4. พัฒนาด้านวิชาการ ☐ 5. ห้องสมุด ☐ 6. การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ☐ 7. งานนิเทศภายใน ☐ 8. การวัดผลประเมินผล ☐ 9. อื่นๆ	
4. วิธีการจัดครูเข้าสอนทางโรงเรียน ดำเนินการอย่างไร	☐ 1. ให้ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา ☐ 2. ใช้วิธีสอนประจำวิชา ☐ 3. อื่นๆ	

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน	สำหรับผู้วิจัย	
5. มีการวางแผนในด้านบุคลากรของสถานศึกษา หรือไม่	☐ 1. มีการวางแผน ☐ 2. ไม่มีการวางแผน	
6. สภาพความเพียงพอของบุคลากรในสถานศึกษาตามเกณฑ์ เป็นอย่างไร	☐ 1. ขาด ☐ 2. เกิน ☐ 3. พอดี	
7. การวางแผนเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร เป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ส่งอบรม ☐ 2. ศึกษาดูงาน ☐ 3. เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ☐ 4. สนับสนุนทำผลงานทางวิชาการ ☐ 5. จัดหาเอกสาร ข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพ ☐ 6. อื่นๆ	

ตอนที่ 2.2 แบบสอบถาม สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการตัดสินใจ
ในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความตามสภาพความเป็นจริง

ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน	สำหรับผู้วิจัย
1. ท่านเคยประชุมเพื่อปรึกษาและแจ้งนโยบายการบริหารและจัดการศึกษา หรือไม่	☐ 1. เคย ☐ 2. ไม่เคย
2. ท่านเคยสังเกตการณ์จัดการศึกษาของครูที่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก หรือไม่	☐ 1. เคย ☐ 2. ไม่เคย
3. ท่าน ดำเนิน การ ให้ ครู นำ ประสพการณ์การศึกษาไปใช้ เพื่อให้ เกิดพัฒนาการ การ ของ เด็ก อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ชี้แจงให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการนำแนวทางและแผนการจัดการศึกษาไปใช้ ☐ 2. จัดหาเอกสารแนวทางและแผนการจัดการศึกษา คู่มือครูให้เพียงพอ ☐ 3. จัดประชุมเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ☐ 4. กำกับติดตามและนิเทศผลการใช้แนวทางและแผนการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ☐ 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
4. ลักษณะการบริหารและการจัดการศึกษา เป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ☐ 2. คำนึงถึงวิธีการที่เด็กได้รับมากกว่าผลผลิต ☐ 3. ดำเนินการตามตารางกิจกรรมประจำวัน และยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
5. การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. สะอาดและปลอดภัย ☐ 2. สะดวกในการทำกิจกรรม ☐ 3. มีความเป็นอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ☐ 4. มีความพร้อมของเล่นเพียงพอ ☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ .....

ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน	สำหรับผู้วิจัย
6. ท่านเคยให้คำแนะนำหรือติชมการจัดการเรียนการสอนของผู้ดูแลเด็กหรือครูที่เลี้ยง หรือไม่	☐ 1. เคย ☐ 2. ไม่เคย
7. การรับนักเรียนเข้าเรียนใครเป็นผู้รับผิดชอบ	☐ 1. โรงเรียน ☐ 2. อบต. ☐ 3. อบต.และโรงเรียนร่วมกันดำเนินการ ☐ 4. อื่นๆ .....
8. วิธีการรับเด็กนักเรียนเข้าเรียนดำเนินการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ประชาสัมพันธ์ โดยปิดประกาศ เปิดเสียงตามสาย ☐ 2. สสำรวจและคัดลอกจาก ทร.14 (สำเนาทะเบียนบ้าน) ☐ 3. เชิญชวนถึงบ้าน ☐ 4. อื่นๆ .....
9. อบต. มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชน หรือไม่ว่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. มี โดยใช้สื่อต่อไปนี้ ☐ 1.1 สื่อ สิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว จัดประชุม จัดหมาย ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน ☐ 1.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต ☐ 1.3 สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรในอบต. ☐ 1.4 อื่นๆ .....
10. อบต. เคยจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่	☐ 1. เคย ได้แก่ ..... ☐ 2. ไม่เคย
11. อบต. เคยซ่อมแซมบำรุงวัสดุ อุปกรณ์ให้กับโรงเรียน หรือไม่	☐ 1. เคย ได้แก่ ..... ☐ 2. ไม่เคย

ตอนที่ 2.3 แบบสอบถาม สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการระดม
ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการจัดการศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความตามสภาพความเป็นจริง

ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการจัดการศึกษา	สำหรับผู้วิจัย
1. อบต. มีวิธีการสรรหาครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไร	☐ 1. จัดตามหลักเกณฑ์ลูกจ้างของ อบต. ☐ 2. วิธีการอื่นๆ ได้แก่ ....
2. อบต. กำหนดคุณสมบัติของครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. วุฒิการศึกษา ☐ 2. ระดับการศึกษา ☐ 3. เพศ ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)
3. อบต. กำหนดระยะเวลาจ้างครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก อย่างไร	☐ 1. กำหนด 1 ภาคเรียน ☐ 2. กำหนด 1 ปี ☐ 3. ไม่มีการกำหนด ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ) ....
4. อบต. มีระเบียบการลงโทษครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก หรือไม่	☐ 1. มี ตามระเบียบ อบต. ☐ 2. ไม่มี ☐ 3. อื่นๆ (โปรดระบุ) ....
5. ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็ก มีสิทธิได้รับเงินเดือนเพิ่ม หรือไม่	☐ 1. มี เงินไซ ..... ☐ 2. ไม่มี
6. อบต. มีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการศึกษา หรือไม่	☐ 1. มี พัฒนาใครบ้าง ☐ 1.1 ครูพี่เลี้ยง ☐ 1.2 กรรมการด้านการศึกษา ☐ 1.3 อื่นๆ (โปรดระบุ) ..... ☐ 2. ไม่มี
7. ในอนาคต (ปีงบประมาณ 2563) มีโครงการพัฒนาครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หรือไม่ อย่างไร	☐ 1. มี พัฒนาใคร .... วิธีใด ..... ☐ 2. ไม่มี

ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการจัดการศึกษา	สำหรับผู้วิจัย
8. อบต. มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษาหรือไม่	☐ 1. มี ได้แก่ใครบ้าง .... ☐ 2. ไม่มี
9. ถ้ามีในข้อ 8 คณะกรรมการด้านการศึกษาทำหน้าที่ อะไรบ้าง	1. .... 2. .... 3. .... 4. ....
10. อบต. ได้จัดสรรงบประมาณอะไรบ้างให้กับการจัดการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. อาหารเสริม (นม) ☐ 2. อาหารกลางวัน ☐ 3. ค่าวัสดุรายหัว ☐ 4. เงินค่าจ้างครูที่เลี้ยง ☐ 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
11. ในปีการศึกษาที่ผ่านมา อบต. อุดหนุนงบประมาณอะไรบ้าง ให้กับการจัดการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ซื่อวัสดุ/อุปกรณ์ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ ☐ 2. สวัสดิการครู ☐ 3. อาหารกลางวันของนักเรียน ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
12. การจัดการศึกษาได้รับเงินบริจาค/สนับสนุนจากองค์กร/มูลนิธิ/ผู้ปกครอง หรือไม่	☐ 1. ได้รับ จาก 1.1 ..... 1.2 ..... 1.3 ..... ☐ 2. ไม่ได้รับ
13. อบต. ได้รับเงินสนับสนุนค่าเลี้ยงดูหรือค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครองหรือไม่	☐ 1. เคย จำนวน ..... บาท ต่อคน/ภาคเรียน ☐ 2. ไม่มี
14. ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการสรรหาเงินอุดหนุนการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. มี ☐ 1.1 ขอรับบริจาคจากหน่วยงาน/องค์กร/มูลนิธิ ☐ 1.2 จัดกิจกรรมหารายได้ เช่น จัดงานพบปะสังสรรค์ ออกร้านขายของ ฯลฯ ☐ 1.3 อื่นๆ ..... ☐ 2. ไม่มี

ตอนที่ 2.4 แบบสอบถาม สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการจัด
กิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความตามสภาพความเป็นจริง

ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน		สำหรับผู้วิจัย
1. ท่านเคยสังเกตการณ์การจัดกิจกรรม ของผู้ดูแลเด็กหรือครูที่เลี้ยง หรือไม่	☐ 1. เคย ☐ 2. ไม่เคย	
2. อบต. มีวิธีการสร้างความเข้าใจใน เรื่องการจัดการศึกษากับชุมชน อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. จัดประชุม ☐ 2. แจกเอกสารประชาสัมพันธ์ ☐ 3. เสียตามสาย ☐ 4. อื่นๆ	
3. กรณีที่มีการประชุมเพื่อสร้างความ เข้าใจเรื่องการดำเนินการตาม นโยบายการศึกษา มีบุคคลใดมาร่วม ประชุมบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. คณะกรรมการสถานศึกษา ☐ 2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ☐ 3. สมาชิกสภาเทศบาล ☐ 4. ผู้ปกครอง ☐ 5. นักเรียน ☐ 6. เจ้าอาวาส ☐ 7. อื่นๆ	
4. การสร้างความเข้าใจ เรื่องการ ดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้าน การพัฒนาการจัดการศึกษาระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ได้แก่เรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ความจำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบาย ☐ 2. นโยบายของโรงเรียนกับชุมชน ☐ 3. การบริหารจัดการ ☐ 4. การจัดการเรียนการสอน ☐ 5. งบประมาณ ☐ 6. กิจกรรมต่างๆ ☐ 7. อื่นๆ	
5. การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมี วิธีการจัดอย่างไร	☐ 1. โรงเรียนเขียนโครงการรองรับ ☐ 2. มีแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอน ให้สอดคล้องกับโครงการ ☐ 3. ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ /แผนการ สอนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ☐ 4. ผู้บริหารนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ☐ 5. จัดหาสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น CAI /CD Rom 1ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ☐ 6. ติดตามวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ☐ 7. อื่นๆ	

ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน	สำหรับผู้วิจัย
6. กิจกรรมพิเศษที่ชุมชนมาร่วมกับ โรงเรียนมีกิจกรรมอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ประชุม ☐ 2. เข้าค่ายกิจกรรมต่างๆ ☐ 3. เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ☐ 4. การบริการวิชาการของโรงเรียน ☐ 5. อื่นๆ .....

ตอนที่ 2.5 แบบสอบถาม สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ลงใน หน้าข้อความตามสภาพความเป็นจริง

ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน	สำหรับผู้วิจัย
1. มีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน หรือไม่	☐ 1. มี ☐ 2. ไม่มี
2. ท่านมีส่วนร่วมในการวัด/ประเมินผลในเรื่องใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. แนะนำวิธีการวัด ประเมินผล ☐ 2. ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล ☐ 3. ทำเอกสารแนะนำเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ ☐ 4. อื่นๆ .....
3. ท่านดำเนินการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. นิเทศ/เยี่ยมชมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ☐ 2. นิเทศ/เยี่ยมชมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ☐ 3. นิเทศ/เยี่ยมชมอย่างน้อยภาคละ 1 ครั้ง ☐ 4. อื่นๆ .....
4. มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน ให้ผู้ปกครองหรือชุมชนทราบหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. มี ☐ 1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน จัดให้ผู้ปกครองเยี่ยมห้องเรียน ☐ 1.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสาร จดหมาย ฯลฯ ☐ 1.3 สื่อบุคคล เช่น เด็กนักเรียน บุคลากรอื่นๆ ☐ 1.4 อื่นๆ ..... ☐ 2. ไม่มี
5. ถ้ามีในข้อ 4 องค์กรที่รับผิดชอบได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. อบต. ☐ 2. โรงเรียน ☐ 3. อบต.และโรงเรียน ☐ 4. อื่นๆ .....

ตอนที่ 3 แบบสอบถามและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา

คำชี้แจง ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษา

ในการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ผ่านมาก การศึกษาใน ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการจัดการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน และ ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน ท่านเห็นว่าปัญหาอย่างไรบ้าง โปรดยกตัวอย่างที่ท่านเห็นว่าปัญหาสำคัญ พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

ปัญหา .....

ข้อเสนอแนะ .....

ด้านการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน

ปัญหา.....

ข้อเสนอแนะ .....

ด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการจัดการศึกษา

ปัญหา.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน

ปัญหา.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

ด้านการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ผลงานของโรงเรียน

ปัญหา.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

“ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ที่ท่านให้ความร่วมมือในการกรอกข้อมูลเป็นอย่างดี”

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ดร.สมบัติ เกตุสม
2. ดร.อนุวัฒน์ ถี้อยู่
3. อาจารย์ฉ่อยฟ้า แซ่คู

ภาคผนวก ง

รูปภาพกิจกรรมกองการศึกษา อบต.คลองสี

รูปที่ 3 กองการศึกษา อบต.คลองสี่ จัดพิธีจบการศึกษาให้แก่นักเรียนระดับอนุบาล

รูปที่ 4 พิธีรับประกาศนียบัตรจบการศึกษาระดับอนุบาล อบต.คลองสี่

รูปที่ 5 ผู้ปกครองและครูเข้าร่วมพิธีจบการศึกษาของนักเรียนระดับอนุบาล อบต.คลองสี่

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ สกุล นายสุรเชษฐ ลิ้มเฉลิม

2. ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าสาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุข จักรวรรดิ

3. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
สาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์
254 ถนนจักรวรรดิ แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ 10100
Surachat.lem@gmail.com

4. ประวัติการศึกษา

ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล รัฐประศาสนศาสตร์ นโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ, “ปี พ.ศ. 2558”

ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ครุศาสตร์บัณฑิต การประถมศึกษา
ปี พ.ศ. 2545

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

สังคมศาสตร์ จิตวิทยา และประวัติศาสตร์

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

“การพัฒนาเครื่องมือส่งเสริมสุขภาพอย่างง่ายจากคลังปัญญาผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางกายของผู้สูงอายุ” หน่วยงานที่ให้ทุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
แหล่งทุน ทุนงบประมาณเงินอุดหนุน (หัวหน้าโครงการ)